

T. C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

KİMLİK STATÜLERİNİN 22-30 YAŞLAR
ARASINDAKİ GENÇ YETİŞKİNLERİN YAŞADIĞI
KAYGI DÜZEYİ İLE İLİŞKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ELÇİN GÖNÜL

İstanbul, Ekim 2008

T. C.
MALTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
PSİKOLOJİ ANABİLİM DALI

KİMLİK STATÜLERİNİN 22-30 YAŞLAR
ARASINDAKİ GENÇ YETİŞKİNLERİN YAŞADIĞI
KAYGI DÜZEYİ İLE İLİŞKİSİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ELÇİN GÖNÜL

051106201

Danışman Öğretim Üyesi:
Prof. Dr. H. NERMİN ÇELEN

İstanbul, Ekim 2008

T.C. Maltepe Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

08.10.2008 tarihinde tezinin savunmasını yapan Elçin GÖNÜL'e ait "Kimlik Statülerinin 22-30 Yaşlar Arasındaki Genç Yetişkinlerin Yaşadığı Kaygı Düzeyi İle İlişkisi" başlıklı çalışma, Jürimiz Tarafından Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı, Psikoloji (Klinik Psikoloji) Yüksek Lisans Programında Yüksek Lisans Tezi Olarak Kabul Edilmiştir.

Başkan: Prof. Dr. Nermin ÇELEN

Üye: Doç. Dr. Asude BİLGİN

Üye: Yrd. Doç. Dr. Aynur GÜMÜŞ

ÖNSÖZ

Araştırma sürecinde öneri ve katkılarıyla beni yönlendiren tez danışmanım sayın Prof. Dr. H. Nermin Çelen'e ,

Hayatımın her döneminde olduğu gibi, bu araştırmaya başladığım ilk günden itibaren her konuda beni sonsuz destekleyen, ailemin çok değerli üyeleri babam Erdinç Gönül, annem Dilek Gönül ve kardeşim Eray Gönül'e,

Gerek verilerin toplanmasında, gerekse araştırmanın diğer aşamalarında yardımlarını hiçbir zaman esirgemeyen değerli arkadaşlarım Meral Bozdemir, Burak Bozbey, Ezgi Demirci, Gözde Candan'a ve her türlü yardımı ve anlayışı için, tecrübelerinden her zaman faydalandığım, birlikte çalışmaktan mutluluk duyduğum çok değerli işverenim sayın Zeynep Feyzoğlu'na içtenlikle çok teşekkür ederim.

Psk. Elçin Gönül

Ekim, 2008

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, genç yetişkinlerin kimlik statüleri ile durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin ortaya konulmasıdır.

Araştırmaya; İstanbul ili, Anadolu yakası sınırlarında ikamet eden 22-30 yaşlar arasındaki 60 kadın, 60 erkek olmak üzere, toplam 120 üniversite mezunu genç yetişkin katılmıştır. Katılımcıların kimlik statülerine ilişkin bilgiler “Benlik Kimliği Objektif Ölçüm Skalası” ile, kaygı düzeylerine ilişkin bilgiler ise “Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri” ile değerlendirilmiştir.

Araştırma sonucunda; başarılı kimlik statüsü ile durumluk ve sürekli kaygı düzeyi arasında anlamlı bir ilişki bulunurken; ipotekli, moratoryum ve başarısız kimlik statüleri ile durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır. Cinsiyetlere göre kimlik statüleri incelendiğinde, başarılı kimlik statüsüne sahip kadınların oranının erkeklere göre fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bir diğer bulgu, örneklem grubundaki genç yetişkinlerin durumluk ve sürekli kaygı düzeyinin yüksek olmasıdır. Cinsiyetlere göre durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri incelendiğinde, cinsiyetler arasında bir farka rastlanmamıştır.

Benlik kimliği objektif ölçüm skalasının alt alanlarından elde edilen bulgulara göre; meslek, arkadaşlık ve flört alt alanlarındaki kimlik statüleri ile sürekli kaygı düzeyleri arasında bir ilişki belirlenmemiştir. Ancak örneklem grubunu oluşturan genç yetişkinlerin meslek alt alanındaki ipotekli ve başarısız kimlik statüleri ile durumluk kaygı düzeyleri arasında , arkadaşlık alt alanındaki ipotekli kimlik statüsü ile durumluk kaygı düzeyleri arasında ve flört alt alanında moratoryum kimlik statüsü ile durumluk kaygı düzeyi arasında anlamlı bir ilişki belirlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Genç yetişkinlik dönemi, kimlik, kimlik statüleri, durumluk kaygı, sürekli kaygı.

ABSTRACT

This study aimed to determine the relation between the young adult's identity status and the state-trait anxiety inventory. It was conducted in the Anatolian side of Istanbul with the participation of 120 postgraduate young adults -60 female and 60 males- between the ages of 22- 30. Thus, data regarding the identity status of the participants was evaluated with the objective measure of ego, whereas data about anxiety level was assessed with state-trait inventory.

As a result of this study, it was found that there existed a significant relation between identity achievement and state-trait anxiety level, whereas there was not an expressive connection among moratorium, diffusion, and identity status and state-trait levels. Therefore, when the identity status according to gender was analyzed it was determined that the ratio of females with identity achievement was higher than that of males. The result of this study indicated that that state-trait anxiety level of the sample group of young adults was high. When the state-trait anxiety levels, according to genders are analyzed it was discovered that there was no difference between genders.

According to data obtained from objective measure of ego identity status, there existed no relation among occupation, friendship and identity status in sub-domain of flirtation and state-trait anxiety levels. However, a relation was determined among foreclosure identity status and state-trait anxiety level. Furthermore, in the sub-domain of flirtation no significant relation was identified between moratorium identity and state-trait anxiety level.

Key Words: Young adulthood, identity, identity status, state anxiety, trait anxiety

İÇİNDEKİLER

BÖLÜM

I

GİRİŞ

1.1. Genç Yetişkinlik Dönemi	3
1.1.1. Erikson ve Psiko-Sosyal Gelişim	5
1.1.2. Genç Yetişkinlik Dönemi: Yakınlığa Karşı Yalıtılmışlık	6
1.1.3. Genç Yetişkinlikte Bilişsel Gelişim	8
1.1.4. Genç Yetişkinlikte Sosyal ve Duygusal Gelişim	12
1.1.4.1. Genç Yetişkinlik Döneminde Aile Kurma	14
1.1.4.2. Genç Yetişkinlik Döneminde Yanlızlık	16
1.1.4.3. Genç Yetişkinlik Döneminde Kariyer	17
1.1.5. Genç Yetişkinlik Döneminde Kültürel Farklılıklar	18
1.1.6. Beliren Yetişkinlik (Emerging Adulthood)	20
1.1.6.1. Beliren Yetişkinlik Döneminin Ayırt Edici Özellikleri	21
1.1.6.2. Türkiye’de Beliren Yetişkinlik	25
1.2. Kimlik Gelişimi	26
1.2.1. Erikson ve Kimlik Gelişimi Modeli	29
1.2.2. James Marcia ve Kimlik Statüleri Yaklaşımı	33
1.2.2.1. Başarılı Kimlik Statüsü	35
1.2.2.2. Moratoryum Kimlik Statüsü	36
1.2.2.3. İpotekli Kimlik Statüsü	37
1.2.2.4. Başarısız Kimlik Statüsü	38
1.2.3. Kimlik Başarımında Cinsiyet Farklılıkları	39
1.3. Kaygı	40
1.3.1. Kaygı Türleri	43
1.3.2. Kaygının Nedenleri	45
1.3.3. Kaygının Belirtileri	46
1.4. Konu ile ilgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	47
1.5. Konu İle İlgili Türkiye’de Yapılan Araştırmalar	49
1.6. Araştırmanın Problemi	50
2. Hipotez	50
3. Araştırmanın Önemi	51
4. Kapsam ve Sınırlılıklar	52
5. Varsayımlar	52
6. Tanımlar	52

BÖLÜM II

YÖNTEM

55

2.1. Araştırmanın Modeli	55
2.2. Evren ve Örneklem	55
2.3. Veri Toplama Araçları	55
2.3.1. Benlik Kimliği Objektif Ölçüm Skalası	56
2.3.2. Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri	56
2.4. Veri Çözümleme Yöntemleri	57
BÖLÜM III	
BULGULAR VE YORUM	58
BÖLÜM IV	
SONUÇ VE TARTIŞMA	71
KAYNAKLAR	77
EKLER	81
Ek-A	81
Ek-B	85
ÖZGEÇMİŞ	87

TABLO LİSTESİ

I.1	Erikson'un Psiko-Sosyal Gelişim Evreleri	5
I.2	Piaget, Labouvie, Perry/Sinnott ve Schaie'ye Göre Yetişkinliğin Bilişsel Evreleri	11
I.3	Psiko-Sosyal Gelişim Kuramı- Kimliğin Aşamalı Oluşumu	31
I.4.	Araştırma-Kararlılık ve Kimlik Statüleri	35
III.1	Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı	58
III.2	Katılımcıların yaşlarına göre dağılımı	58
III.3	Katılımcıların kimlik statülerine göre dağılımı	59
III.4	Katılımcıların kimlik statülerinin cinsiyete göre dağılımını gösteren çapraz tablo	60
III.5	Katılımcıların Meslek, Arkadaşlık ve Flört alt boyutlarına ait kimlik statüleri	60
III.6	Katılımcıların sürekli ve durumluk kaygı düzeylerinin aritmetik ortalama ve standart sapmaları	61
III.7	Katılımcıların sürekli ve durumluk kaygı düzeylerinin cinsiyete göre dağılımı	61
III.8	Katılımcıların cinsiyetlerine göre sürekli kaygı düzeylerinde anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan bağımsız grup t-testi sonucu	62
III.9	Katılımcıların cinsiyetlerine göre durumluk kaygı düzeylerinde anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan bağımsız grup t-testi sonucu	62
III.10	Katılımcıların yaşlarına göre sürekli kaygı düzeylerinde anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan bağımsız grup t-testi sonucu	62
III.11	Katılımcıların yaşlarına göre durumluk kaygı düzeylerinde anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan bağımsız grup t-testi sonucu	63
III.12	Katılımcıların durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri arasında ilişki	63

olup olmadığını belirlemek için yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucu

III.13	Katılımcılarının başarılı kimlik statüleri ile toplam sürekli ve durumluk kaygı düzeyleri arasında ilişki olup olmadığı ve başarılı kimlik statüsünün toplam sürekli ve durumluk kaygı düzeyini yordamada anlamlı bir yordayıcı olup olmadığını gösteren regresyon analizi sonucu	64
III.14	Katılımcılarının başarısız kimlik statüleri ile toplam sürekli ve durumluk kaygı düzeyleri arasında ilişki olup olmadığı ve başarısız kimlik statüsünün toplam sürekli ve durumluk kaygı düzeyini yordamada anlamlı bir yordayıcı olup olmadığını gösteren regresyon analizi sonucu	64
III.15	Katılımcılarının ipotekli kimlik statüleri ile toplam sürekli ve durumluk kaygı düzeyleri arasında ilişki olup olmadığı ve ipotekli kimlik statüsünün toplam sürekli ve durumluk kaygı düzeyini yordamada anlamlı bir yordayıcı olup olmadığını gösteren regresyon analizi sonucu	65
III.16	Katılımcılarının moratoryum kimlik statüleri ile toplam sürekli ve durumluk kaygı düzeyleri arasında ilişki olup olmadığı ve moratoryum kimlik statüsünün toplam sürekli ve durumluk kaygı düzeyini yordamada anlamlı bir yordayıcı olup olmadığını gösteren regresyon analizi sonucu	65
III.17	Katılımcıların meslek alt boyutundaki kimlik statüleri ile toplam sürekli kaygı düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığı ve kimlik statülerinin sürekli kaygı düzeyini yordama da anlamlı bir yordayıcı olup olmadığını gösteren regresyon analizi sonucu	66
III.18	Katılımcıların meslek alt boyutundaki kimlik statüleri ile toplam durumluk kaygı düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığı ve kimlik statülerinin durumluk kaygı düzeyini yordama da anlamlı bir yordayıcı olup olmadığını gösteren regresyon analizi sonucu	66
III.19	Katılımcıların arkadaşlık alt boyutundaki kimlik statüleri ile toplam sürekli kaygı düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığı ve kimlik statülerinin sürekli kaygı düzeyini yordamada anlamlı bir yordayıcı olup olmadığını gösteren regresyon analizi sonucu	67
III.20	Katılımcıların arkadaşlık alt boyutundaki kimlik statüleri ile toplam durumluk kaygı düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığı ve kimlik statülerinin durumluk kaygı düzeyini yordamada anlamlı bir yordayıcı olup olmadığını gösteren regresyon analizi sonucu	68

- III.21 Katılımcıların flört alt boyutundaki kimlik statüleri ile toplam sürekli kaygı düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığı ve kimlik statülerinin sürekli kaygı düzeyini yordama da anlamlı bir yordayıcı olup olmadığını gösteren regresyon analizi sonucu 69
- III.22 Katılımcıların flört alt boyutundaki kimlik statüleri ile toplam Durumluk kaygı düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığı ve kimlik statülerinin durumluk kaygı düzeyini yordamada anlamlı bir yordayıcı olup olmadığını gösteren regresyon analizi sonucu 69

ŞEKİL LİSTESİ

III. 1. Katılımcıların kimlik statülerine göre dağılımlarını gösteren pasta grafiği	59
--	----

BÖLÜM I

GİRİŞ

Genç yetişkinlik dönemi, yetişkinliğe girişi temsil etmesi sebebiyle insan yaşamındaki en önemli dönüm noktalarından bir tanesi olma özelliği taşır. Ergenlikteki gelişim, yetişkinliğe hazırlanma olarak görülebilir. Ancak bu durum, ergenlik dönemini tamamlamış olan bireyin, ergenlikten çıkıp yetişkinliğe girdiği anlamına gelmez. Yetişkinlik döneminin evrelerinden ilki olan genç yetişkinlik dönemi, yetişkinliğe girişi, yetişkin yaşamına hazırlanışı temsil eder. Genç yetişkinlik döneminin yaşları toplumsal özelliklere, değişik sosyo-ekonomik sınıfların, ulusların kültürlerin koşullarına göre değişkenlik gösterir. Örneğin Erikson'a göre 20-40, Havighurst'e göre 18-35, Bühler'e göre 25-45 yaşları arası genç yetişkinlik dönemidir (Onur, 2006).

Türk toplumunda; sanayileşme, köyden kente göç, bayanlarda ve erkeklerde eğitim yaşının yükselmesiyle ve kariyere verilen önemin artmasıyla birlikte yetişkin yaşamına giriş yaşı yükselmiştir. Geçmiş dönemlerde, liseden mezun olan bir birey aile kurup, çocuk sahibi olup yetişkin yaşamına adım atarken, günümüzde eğitime verilen önemin artmasıyla birlikte; tam zamanlı bir işe girme, aile kurma, çocuk sahibi olma gibi gelişim görevleri yirmili yaşların ortalarına, hatta sonlarına ertelenmektedir.

Eğitim süresinin uzamasıyla birlikte, günümüzde gençler hızlı gelişmekte fakat bağımsızlıklarını daha geç kazanmaktalar. Bu durumun etkisiyle de yaş dönemlerinde karşılaşılan sorunlar artmaktadır. Bilişsel açıdan farklılaşmış, ego kimliği biçimlenmeye başlamış ve eğitimini bitirmiş olmalarına karşın, işe girme, askere gitme ve eş seçmede yeterince yetişkin özelliği taşımadıklarından söz edilmektedir. Bu durum, Arnett (2004) ve bazı gelişim psikologlarınca ergenlik ve yetişkinlik arasında bir ara dönem olarak değerlendirilmektedir. Literatürde ortalama 25-45 yaşlarına denk gelen bu dönemde, kişi amaçlarını kendisi

belirlemektedir. Dış dünyaya açılıp, ilişki kurma kapasitesini genişletir ve toplumsal ödüller kazanmaya çalışır (http://www.altis.gen.tr/psikoloji_hm., 05.05.2007).

Havighurst (1953), genç yetişkinlik döneminde bireyden beklenen davranışları aşağıdaki biçimde sıralamıştır (Akt. Onur,2006) :

- 1.Eş seçimi
- 2.Eşle birlikte yaşamayı öğrenme
- 3.Bir aile kurma
- 4.Çocuk yetiştirme
- 5.Bir evin işlerini yürütme
- 6.Bir uğraş başlatma
- 7.Yurttaşlık sorumluluğunu üstlenme
- 8.Uygun bir toplumsal gruba katılma

Toplumsal beklentilere cevap verebilmesi için bireyin bilişsel ve psiko-sosyal yapısında değişiklik yapması gerekir. Psikososyal biçimlenmenin en önemli çıktısı kimlik statülerinin oluşmasıdır. Farklı kimlik statülerine sahip bireylerin toplumsal beklentilerle baş etmesi de elbette farklı olacaktır. Erikson (1968) da, geç ergenlik döneminde oluşan kimliğin, genç ve orta yetişkinlik döneminde karşılaşılabilecek psiko-sosyal görevlerin çözümünde temel oluşturduğunu ifade etmiştir (Akt. Çelen, 2007). Örneğin, ipotekli kimlik statüsüne sahip bir genç yetişkinin gelişim görevlerinin çözümündeki yaşadığı kaygı düzeyi ile, başarılı kimlik statüsüne sahip bir genç yetişkinin yaşadığı kaygı düzeyi farklılık gösterir. Yani genç yetişkinlik döneminde yaşanan kaygının, bireyin geç ergenlik döneminde oluşturduğu kimlik statüsü ile ilişkisi vardır (Muuss, 1996).

Gözlemlenen o ki, sadece batı toplumunda değil, Türk toplumunda da benzer durumlar söz konusudur. O nedenle, bu araştırmada genç yetişkinlik döneminde yaşanan zorlukların, genç yetişkine yaşattığı kaygı ve bu kaygının kimlik statüleriyle ilişkisi ele alınmıştır.

1.1. Genç Yetişkinlik Dönemi

Gençliğin ne zaman bittiği ve yetişkinliğin ne zaman başladığı ile ilgili sorulara bilim adamları kendi branşlarına göre farklı yanıtlar vermektedirler. Örneğin hukukçular yetişkinliğe belli bir yaş sınırı getirirken, biyologlar yetişkinliği bedensel gelişimin tamamlandığı süre olarak belirlerler. Bir sosyoloğa sorulduğunda, “Gencin bir iş sahibi olup, bir ailenin sorumluluğunu alacağı yaştır” cevabını verir. Psikologlara göre ise, yetişkinliğin anlamı biraz daha farklıdır:

Genç, kuramsal olarak 18-24 yaşlar arasında bir meslek sahibi olur, ailesiyle birlikte yaşadığı evden ayrılır ve büyük bir olasılıkla kendi ailesini kurar. Yetişkinler dünyasına girişin temel özelliklerini bu faktörler oluşturur. Yani bilim adamlarının ortak görüşü yetişkinlik döneminin 18-24 yaşlar arasında başladığıdır (Ataç, 1991).

Yetişkinlik, ergenlikten yetişkinliğe geçiş ile başlayan ve kendi içinde ayrı evrelere sahip olan bir süreçtir (Arnett,2004). Yetişkinlik dönemi; başlangıcından itibaren, içinde belirli evreleri bulundurarak insan yaşamının sonuna kadar devam eder. Bu uzun sürecin başlamasıyla birlikte, yetişkin bireyde belirli fizyolojik ve psikolojik değişimler gerçekleşir. Bu fizyolojik ve psikolojik değişimlere birey, içinde bulunduğu kültürün baskı ve beklentilerinin etkisiyle birlikte uyum sağlamaya çalışırken olgunlaşır ve yetişkin yaşamına katılım gerçekleşir (Hurlock, 1959).

Yaşamın diğer gelişim dönemlerinde olduğu gibi her birey yetişkinlik dönemine farklı psikolojik gelişim, farklı yetenekler, farklı özelliklerle girer. Her bireyin yaşam koşulları farklıdır fakat yetişkinlik döneminde yaşanan belirli ortak gelişimsel özellikler ve ortak toplumsal beklentiler vardır (Papalia ve Wendkosolds, 1978). Tam zamanlı bir iş bulma, eş seçimi, evlenmek için seçilen eş ile birlikte aynı evde yaşamayı öğrenme, çocuk sahibi olma, evi yönetme, belirli sorumluluklar alma, sosyal bir gruba dahil olma gibi, yaşanan ortak gelişimsel özellikler, gelişim görevleri olarak adlandırılır. Genç yetişkinlik döneminde, bu gelişim görevleri ne kadar başarılı bir şekilde aşılsa, yetişkin birey, ilerideki dönemlerde karşılaşacağı; gerek iş yaşamı, gerek sosyal ilişkileri ve gerekse aile yaşamı ile ilgili zorluklara o kadar hazır olacaktır. Genç yetişkinlik dönemine uyum başarısının derecesi, bireyin

ilerleyen yıllardaki yaşantısında elde edeceği doyum ve mutluluğu önemli derecede etkilemektedir (Hurlock, 1959).

Her evrenin kendi içinde bir gelişim görevi ve zorluklarının olduğu bilinmektedir. Yetişkinlik döneminde birey, ergenlik döneminde sorduğu “Ben kimim” sorusunun cevabından çok, “Yaşamım neye benziyor? Yaşamımda gerçekleştirmek istediğim şeyler neler? Yaşamımda daha anlamlı kılmak istediğim ilişkiler var mı?” gibi sorulara cevap aramaktadır. Bu sorular, genç yetişkinin seçimleri doğrultusunda, yaşamında değişimi gerçekleştirir. Birey bu sorulara verdiği cevaplarla hayata dair seçimlerini yapar ve bu seçimlere anlam vererek yeni yaşam yapısını kurmaya başlar (http://www.altis.gen.tr/psikoloji_htm., 05.05.2007).

Yetişkinlik, “olgunluk dönemi” sayılabilir. Olgunluk, kişilik kuramlarına göre genç yetişkinlik döneminde gelişen bir olgu olarak tanımlanabilir. Sevme ve sevilme yetisi, cinsel duyarlılık, toplumsal olma yetisi, başka insanlar yetiştirebilme yetisi, kişilik kuramlarına göre, olgunluğun psikolojik nitelikleridir. Yani yaşamın gereklerine başarılı bir şekilde uyum sağlamak, olgunluğun temel özelliğidir.

Genç yetişkinliğe geçiş için gerekli olan olgun kişiliğin temelinde olumlu bir “benlik-kavramı” bulunur. Benlik-kavramı (self-concept), zaman içinde bireyin, kendisi konusunda sahip olduğu görüştür. Ergenlikten genç yetişkinliğe geçişte benlik-kavramında önemli değişimler görülmez fakat “kararlılık kazanma” söz konusudur. Genç yetişkin, temelde ergenlik dönemindeki aynı bireydir fakat genç yetişkinler sorunlarla başa çıkmada daha başarılı ve yeteneklidirler (Onur, 2006).

Ergenlik döneminde ailesiyle birlikte yaşayan, henüz bağımsızlığını kazanmamış, ailesinin koruması altında olan birey, genç yetişkinlik dönemine girmesiyle birlikte hayatın yeni sorunları ve zorluklarıyla karşı karşıya kalmaktadır. Ergenlik dönemindeki birey, karşı karşıya geldiği zorluklarda aile desteğini daha fazla almaktadır fakat genç yetişkinlik döneminde bireyin olgunlaşmasıyla birlikte, yaşayacağı zorlukları çoğunlukla kendisinin aşması beklenmektedir. Bu durum, genç yetişkinlik döneminde yaşanan zorlukların temelini oluşturmaktadır (Hurlock, 1959; Santrock, 1999).

Erik Erikson, yaşam boyu psiko-sosyal gelişimi irdeleyen kişilerdendir. Psikanalitik temele dayalı açıklamaları Freud'dan farklıdır. Kalıtımla getirdiğimiz özellikler kadar sosyo-kültürel ve tarihsel faktörlere de kuramında yer vermiştir.

1.1.1. Erikson ve Psiko-Sosyal Gelişim

Erikson'un insan gelişimi kuramı, klinik gözlemlerine dayanmaktadır. Tüm yaşam boyunca gelişimin bilişsel, duygusal, toplumsal yönlerini dikkate alması, bunlar arasında bağlantılar kurması ve disiplinler arası bir bakış açısına sahip olması sebebiyle bu kuram, insan gelişiminde bugüne kadar ileri sürülmüş olan en kapsamlı açıklamadır.

Erikson'a göre, birey çevresiyle etkileşim içinde yaşam boyunca gelişir. Erikson, Psikanalitik gelişim kuramının temel kavramlarını alarak, sekiz evreli bir gelişim kuramı oluşturmuştur. Bu gelişim kuramında toplumsal öğelerden ve yaşamın tüm dönemlerinden söz etmektedir (Arnett,2004).

Tablo I.1 Erikson'un Psiko-Sosyal Gelişim Evreleri

	Psiko-sosyal Gelişim Evresi	Yaş Dönemleri
1.	Temel güvene karşı güvensizlik	Sıfır-bir yaş
2.	Özerkliğe karşı kuşku ve utanç	İki-üç buçuk yaş
3.	Girişimciliğe karşı suçluluk	Dört-altı yaş
4.	Çalışkanlığa karşı aşağılık duygusu	Yedi-on bir yaş
5.	Kimliğe karşı kimlik bocalaması	Ergenlik dönemi
6.	Yakınlığa karşı yalıtılmışlık	Genç yetişkinlik dönemi
7.	Üreticiliğe karşı durgunluk	Yetişkinlik dönemi
8.	Benlik bütünlüğüne karşı umutsuzluk	Olgunluk dönemi

Kaynak: Erden, M., Akman, Y. (2002). *Gelişim ve Öğrenme*, Ankara: Arkadaş Yayınevi: 89

Erikson, her evreye özel iki karşıt özellik belirlemiştir ve yaşamı 8 evreye ayırmıştır. Her evrede özgül bir bunalımdan geçerek, o evreye özgü bunalım çözülür ve temel bir nitelik kazanılır. Her evrede iki karşıt benlik özelliğinden bulunmaktadır ancak önemli olan bu iki karşıt özelliğin ne kadar olumlu yöne doğru geliştiğidir. Erikson'un psiko-sosyal gelişim kuramına göre her evre içinde yaşanan çatışmalar, daha sonraki gelişim evrelerinde tekrar yaşanarak aşılabilmektedir (Atak, 2005).

Erikson'un kuramının ilk dört evresi büyük ölçüde Freud'un çocukluk evrelerinin genişletilmiş biçimidir. Altıncı, yedinci ve sekizinci evreler ise yetişkinlik ve yaşlılıkla ilgilidir.

Yapılan araştırmada genç yetişkinlik döneminin inceleniyor olması sebebiyle, yetişkinlik evrelerinin ilki olan, Erikson'un "Yakınlığa karşı yalıtılmışlık" evresi ayrıntılı incelenecektir.

1.1.2. Genç Yetişkinlik Dönemi: Yakınlığa Karşı Yalıtılmışlık

Ergenlik döneminde kimlik duygusunu yerleştiren birey, genç yetişkinlik döneminde kendi kimliğini bir başkası ya da başkalarının kimliği ile birleştirebilmeye hazır hale gelmiştir. Yani birey, diğer kişilerle yakın ilişkiler kurmaya hazırdır, kendisini somut birleşmelere, eşleşmelere bırakabilir (Papalia ve Wendkosolds, 1978).

Ergenlik döneminden kimliğini bularak çıkan birey, genç yetişkinlik dönemini başarılı bir şekilde geçirebilmesi için gerekli olan yapı taşlarına hazırdır. Bu dönemde, başkaları ile yakın ilişkilere girebilme yeteneğinin kazanılmış olması durumunda, birey karşı cinsle ilişkiler kurup bir aile sahibi olmaya doğru yönelebilir. Fakat birey bu dönemde diğer insanlarla yakın ilişkiler kurmayı başaramazsa; insanlardan uzak kalmayı, görev ve yapması gereken işlerden kaçınmayı tercih edecektir ve bu durum da, yalnızlık duygusunun benliğe yerleşmesine sebep olmaktadır (Erden ve Akman, 2002).

Genç yetişkinlik dönemi, ergenlik döneminde kazanılmış olan kimlik duygusunun, yoğun bir sevgi ilişkisiyle birleşmesiyle gerçek yakınlığın yaşanacağı

dönemdir. Bu yakınlık dönemine sağlam bir kimlik duygusuyla ulaşamamış olan birey, bu tip yakınlıklar içinde kimliğini tamamen yitirebileceği korkusuna kapılabilir ve kendisini yakın ilişkilerin dışına çekip, yalnız kalmaya yani izolasyona yönelebilir. Bu durum; içinde bulunduğu genç yetişkinlik dönemine kadar, ortaya çıkmayıp gizli kalmış kimlik zayıflığının da açığa çıkmasına neden olabilir (Dereboy, 1993).

Cinsel yakınlık kapasitesi ergenlik döneminde başlıyor olsa da, kimlik karmaşası sorununu yeterince çözmeyen birey, tam bir yakınlık ilişkisi kurmayı başaramaz. Dolayısıyla bireyin, bir başkasının özel ve tek oluşunu ve insanlığını değerlendirerek onunla yakın ilişki içine girebilmesi için, öncelikle kendisiyle ilgili gerekli olan farkındalığa ulaşması gereklidir. Daha önceki romantik yakınlıklarda, birey yalnızca kendisini romantik ilişki aracılığıyla tanımaya çalışmaktadır (Onur, 2006).

Kimlik bunalımı evresinde; bireyin zihninde iki cinsin farklılıklarının belirginleşmesi, denediği rollerin cinsel yanını görüp benimsemesi ve kendi cinsinin üyesi olduğunu derinden hissetmesi gibi, bireyi karşı cinsten birisiyle gelecekte kuracağı gerçek yakınlığa hazırlayan yaşantıya “cinsel kutuplaşma” denir. “Cinsel bocalama” ise, bireyin bir cinsin ya da diğerinin üyesi olarak yaşamakta zorlanması yani kendi cinsinin üyesi olduğunu hissetmemesi durumudur. Bu cinsel bocalamadan dolayı yaşadığı bunaltıdan kurtulmak için birey, yakınlık kurmayı hiç denemeden, sürekli değişen eşlerle cinsel ilişkilere girme yolunu seçebilir. Diğer bir alternatif olarak, cinsel ilişkilerden uzak durarak cinselliğini unutma veya eşcinsel gruplara katılma yolunu seçebilir (Dereboy, 1993).

Araştırmacılar genç yetişkinlik dönemi öncesindeki kimlik gelişiminin önemi üzerinde durmuşlardır. Çünkü bireyin genç yetişkinlik döneminde başarılı yakınlıklar kurabilmesi için başarılı kimlik gelişimini gerçekleştirmiş olması gerekmektedir. Kahn ve arkadaşları (1985), üniversitede okuyan, on sekiz yaşından büyük ve otuzlu yaşların sonlarına kadar yaş aralığında bulunan, bay ve bayan genç yetişkinlerle yaptığı araştırmada, başarılı ve başarısız kimlik gelişiminin sonuçları üzerinde durmuştur. Yapılan araştırma sonucunda, Kahn ve arkadaşları tarafından, kimlik gelişiminde başarılı olan bireylerin, yakın ilişki kurmada, evlilik hayatlarında daha

başarılı oldukları, evlilik ilişkilerinde yaşanan olaylara karşı tahammül düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır (Beckett,2002).

Toplum ve ben arası etkileşimi sağlamak, bilişsel çözüm yolları ile gerçekleşir. Ergenlik döneminde çocukluğa göre oldukça farklılaşan bilişsel yapı, bu etkileşim için yetersiz kalır. Siyah ve beyaz gibi dar pencereden dünyaya ütöpik bakış, yetişkin yaşantısında revizyona gerek duyar.

1.1.3. Genç Yetişkinlikte Bilişsel Gelişim

Ergenlik döneminden sonra birtakım yeni bilişsel değişimlerin olup olmadığı sorusu, genç yetişkinlik döneminin bilişsel işlevler alanındaki temel sorusudur. Zihin gelişiminin evrelerinin ergenlik döneminde tamamlandığı bilinmektedir fakat bir yetişkinin düşünce yapısı ile bir ergenin düşünce yapısı birçok yönden farklılık göstermektedir. Yetişkin düşünce yapısının daha akılcı, daha az kendine dönük ve daha pratik olduğu kabul edilir (Conger, 1991).

Cattell, akıcı (akışkan) ve kristalize (birikimli) zeka kuramını ortaya koymuştur:

Akıcı zeka; insanın doğuştan getirdiği fizyolojisi ile ilk deneyimlerinin etkileşimi sonucu oluşan temel bir yetenektir. Akıcı zeka; kavramlar oluşturma, soyut ilişkilendirmeler yapma, karmaşık ilişkileri kavrama yeteneğini kapsar. Ayrıca esneklik, uyum sağlama, bilgi işleme ve algısal hızdan söz eder. Eğitim ve deneyim gereksizdir, bu sebeple de geniş bir zihinsel etkinlikler alanına uygulanabilir.

Kristalize zeka ise; soyutlamanın, karmaşık ilişkiler kurma kavramının öğrenilmiş görevlere uygulanmasını ifade eder. Yani geçmişte sahip olunan deneyimlerin daha iyi biçimde kullanılmasıdır. Akıcı zeka gibi eğitim ve deneyimden bağımsız değildir, eğitim ve deneyimle direkt olarak ilişkilidir. Genel bilgi, sözcük dağarcığı, aritmetik ilişkilendirme veya toplumsal durum testleri gibi eğitim ve deneyimle ilişkili testlerle ölçülür. Saf yetenek, entelektüellik ve uyumu ifade eder.

Her iki zeka türünü de yetişkinler, düşünmede ve sorun çözümede kullanırlar. Akıcı ve kristalize zeka, çocukluk ve ergenlikte artış gösterir. Akıcı zeka, yetişkinlikte yavaş yavaş azalmaya başlarken, kristalize zeka eğitime, bilgi edinmeye, düşünmeye ve kültürel etkinliklere katılmaya bağlı olarak artış gösterir. Bu faktörler kristalize zekanın artışını etkilemektedir. Akıcı zeka yaklaşık olarak on iki yaşlarında kazanılırken, bir yetişkin kristalize zekaya yaklaşık otuz altı yaşlarında ulaşmış olur (Plotnik, 2005).

Piaget'ye (1973) göre ergen ve genç yetişkinin düşünce yapıları benzerdir. Fakat genç yetişkinin düşünce yapısı, ergenin düşünce yapısından farklıdır. Genç yetişkin, problemlere çözüm bulmada daha başarılıdır, problemlerle ilgili çözüm ve varsayım geliştirmede daha sistematik olma özelliği taşır.

Gisele Labouvie, genç yetişkinin akıl yürütmesinin, ergenin akıl yürütmesinden farklı olduğunu ileri sürmektedir. Genç yetişkin, zihinsel enerjisini daha iyi kanalize etmektedir, daha kararlı ve daha pragmatiktir. Ergen, ideal mantığı kullanır, kendisi için ütopyalar geliştirir, kendisi için en uygun olanı düşünür. Ancak, genç yetişkin pragmatik mantığı kullanır, kendisi ve yakınları için en uygun olanı düşünür (Santrock,1999).

Labouvie'ye göre, çocuğun veya ergenin karşı karşıya geldiği problemleri çözen düşünme yapısı, yetişkinin karşı karşıya geldiği durumlar için uygun değildir. Toplumsal sorumluluklar, ahlaki baskılar, pratik gerekler sebebiyle yetişkinlikteki düşünce yapısı yani akıl yürütme, yetişkinlikten önceki akıl yürütmeden farklılık göstermektedir. Çünkü yaş ve deneyim, yetişkine diyalektik bilgelik kazandırmaktadır (Santrock,1999).

William Perry (1970), ergenlerin genellikle doğru-yanlış, biz-onlar, iyi-kötü gibi dünyayı iki kutuplu olarak gördüklerini ve iki kutuplu düşündüklerini ifade etmiştir. Genç yetişkinler ise başkalarının değişik görüşleri olabileceğini fark etmeye başlarlar ve ergenlikteki ikili algıları değişir. Bu şekilde ikili düşünme, yerini çoklu düşünmeye bırakır. Kişisel fikirler, başkaları tarafından eleştiriye uğradıkça, çoklu düşünme, “göreceli bağlı düşünme” ye yerini bırakmaktadır. Göreceli bağlı düşünmede, bilgiye çözümleyici ve değerlendirici yaklaşım daha bilinçlidir. Bunu

takip eden “tam görecelilik” aşamasında ise birey artık doğrunun göreceli olduğunu kavrar. Bu aşamada yetişkin, göreceliliği yaşamın tüm alanlarına yayar ve bilginin verilmeyip yapılandırıldığını, mutlak olmayıp bağlamsal olduğunu fark eder (Akt. Onur, 2006).

Jan Sinnott (2000), genç yetişkinlerin hem iş dünyasındaki ilişkilerinde, hem de yakın ilişkilerinde çoklu gerçeklerin farkında olduklarını ifade etmiştir. Sinnott’a göre genç yetişkin için doğru içseldir ve subjektiftir. Bilişsel yapıları görecelilik kazanmıştır.

Warner Schaie (1977), yetişkinlerin bilişsel yapısının soyut işlemleri aştığını ve zekayı genç yetişkinlikten itibaren daha başarılı kullandıklarını ifade etmiştir. Genç yetişkinin yeni bilgiler kazanma yetkinliğini 4 evresinde belirtmiştir:

1.Kazanma Evresi: Bu evre, zekanın ve bilginin içinde bulunulan durumlara uygulanması sürecidir. Genç yetişkinler bilgilerini mesleki amaçları doğrultusunda ve özel yaşamlarında uygulamaya başlarlar, uzun vadeli planlar yaparlar.

2.Sorumluluk Evresi: Aile, eş ve iş yaşantısındaki diğer kişilere ilişkin sorumluluklar, bilişsel yapının daha verimli kullanılmasını sağlamaktadır ve bilişsel becerileri yönetmek için bağımsızlık gereklidir.

3.Yönetici Evresi: Sorumluluk aile ve iş çevresinden topluma doğru genişlemektedir. Bu evre, sosyal organizasyonların nasıl çalıştığı, devlet ve iş hayatı arasındaki karmaşık ilişkilerin nasıl kurulduğu ve bunlarla ilgili şemaların nasıl geliştirildiği ile ilgili bilişsel yapının nasıl işlediğini ifade etmektedir. Birey yönetim kurulu üyesi veya fabrika müdürü olduğunda bilişsel yapısının bu şekilde çalışması gerekmektedir.

4. Yeniden Uyum Sağlama Evresi: Bu evrede yaşama bir bütün olarak anlam vermek söz konusudur. Bireyler kendilerine anlamlı gelen aktiviteler için enerji harcarlar. Schaie’ye göre geç yetişkinlikte bilgi edinme gereksinimi azalır ve “Yaşamın anlamı nedir?” gibi tüm yaşamı ilgilendiren konularla ilgilenilir (Akt. Çelen,2007).

Tablo. I.2 Piaget, Labouvie, Perry/Sinnott ve Schaie'ye Göre Yetişkinliğin Bilişsel Evreleri

	PIAGE	LABOUVİE	PERRY/SINNOTT	SCHAIÉ
ERGENLİK	Soyut İşlemler	Soyut İşlemler	İkikutuplu Düşünce	Soyut İşlemler Haris Evre
GENÇ YETİŞKİNLİK	↓	Pragmatik	Çoklu Düşünme Görecelilik	Kazanma (Ulaşma Evresi)
ORTA YETİŞKİNLİK		↓	Gerçeğin Kurulması	Sorumluluk Evresi
GEÇ YETİŞKİNLİK				↓

Kaynak: Çelen, H.N. (2007). *Ergenlik ve Genç Yetişkinlik*, İstanbul: Papatya Yayıncılık: 161

Arlin (1975), Piaget'nin dördüncü evresine ek olarak yeni ve ileri bir evre eklemek için soyut sonrası işlemlerin var olup olmadığını araştırmıştır. Ona göre bu evre, üretici sorular sorarak yeni çözümler geliştirme evresidir. Yeni bir sorun bulmak veya yeni sorular keşfetmek, onun için önemlidir. Bu beşinci evreyi "sorun bulma evresi" olarak adlandırmıştır. Bu evre, yetişkinin zihin yapısında yaratıcı düşünme, yeni keşifler yapma ve yeni sorular görme evresidir. Yetişkinlikte kimliğin yeniden oluşturulması açısından önem taşımaktadır (Muuss,1996).

Genç yetişkinlikte bilişsel gelişim ile ilgili yapılan araştırmalar, zekanın genç yetişkinlikte, önceki dönemlere göre daha yavaş ilerlediğini fakat yirmili yaşların ortalarına doğru en üst seviyeye kadar artmakta olduğunu ve sonrasında yavaşça düşüşe geçtiğini göstermektedir. Bir genç yetişkinin öğrenme kapasitesi, bir çocuğun veya ergenin öğrenme kapasitesi ile aynıdır. Yaş ilerledikçe kişinin öğrenme hızı değişime uğramakta fakat öğrenme kalitesi değişmemektedir (Hurlock, 1959).

Genç yetişkinlik döneminde bilişsel gelişim ve sosyo-duygusal gelişim yetişkin yaşamına başarılı geçiş ve adaptasyon için önem teşkil etmektedir. Bireyin toplumsal hayata ve toplumun kendisinden gerçekleştirmesini beklediği gelişim görevlerine başarılı bir şekilde uyum sağlayabilmesi için yeterli bir bilişsel kapasiteye ulaşmış olması gerekmektedir. Yeterli bilişsel kapasiteye ulaşmamış olan birey; bir aile kurma, kariyer programlanması ve uygun bir toplumsal gruba katılma ihtiyacı gibi sosyal gelişim görevlerini yerine getirmekte sorun yaşayacaktır.

1.1.4. Genç Yetişkinlikte Sosyal ve Duygusal Gelişim

Genç yetişkinlik dönemi, bireyin artık kendisini yetişkin olarak görmeye başladığı, toplum tarafından da yetişkin muamelesinin yapıldığı ve dolayısıyla bireyin benliğinin o güne kadar alıştığından dışında değişimler gösterdiği bir dönemdir.

Ergenlik dönemine yeni girmiş ve içinde bulunduğu dönemin duygusal zorluklarını yaşamakta olan bir ergen gibi, genç yetişkin de genç yetişkinlik dönemine girmesiyle birlikte duygusal dünyasında dalgalanmalar yaşamaktadır. Kendisini yeni ve çok farklı sorumlulukların bulunduğu bir dönem içerisinde bulan birey, bu yeni duruma uyum sağlama sürecinde duygusal fırtınalar ve stresler yaşayabilir (Hurlock, 1959).

Bağımlılığımı kaybettiğimde mutlu olabilir miyim? Nişanlımla birlikte gelecekte ne olacak? Gerçekten hayatta ne yapmak istiyorum? Kim benimle geleceğimi paylaşacak? Mali sorunlarla nasıl baş edeceğim? Kendimden fedakarlık etmeden ailemin gereksinimlerini nasıl karşılayacağım? Oğlumun büyüdüğünü görebilecek miyim? (Çelen, 2007:162)

Bu sorular, genç yetişkinlik döneminde kimlikle ilgili olan sorulardır. Genç yetişkinlik dönemine girmesiyle birlikte bir iş bulmak ve aile kurmak sorumluluğunu taşıyan birey, bu sorularla karşı karşıya gelir ve çözmek için çaba gösterir. Bu dönemde birey toplumda; iş sahibi olma, bir aile sahibi olma, sosyal rollere sahip olma ve yakın ilişkiler kurma ihtiyacı taşımaktadır. Kimlik oluşumunun son basamaklarında olan genç yetişkin, toplumsal sistem ile kendi kimliği arasında bir bağ kurma çabasıdadır (Berzonsky, 2006).

Çocukluk ve ergenlik dönemlerinde aşılmamış basamaklar ve çözülmemiş sorunlar genç yetişkinlik dönemine taşındığında, birey toplumsal ihtiyaçlarından biri olan yaşamdaki rolünü tanımlamakta zorluk yaşar. Yakın ilişkiler kurmakta zorlanır ve diğer insanlarla yakın ilişkiler kurmayı başaramazsa; insanlardan uzak kalmayı, meslek, evlilik, anne-babalık rolleri gibi görev ve yapması gereken işlerden kaçınmayı tercih edebilir. Bu durum da, yalnızlık duygusunun benliğine yerleşmesine sebep olabilir.(Onur,2006) Sonuç olarak yukarıda yazılan sorulara çözüm arayan genç yetişkin, içinde bulunduğu dönemin sosyal gerekliliklerine başarılı bir şekilde uyum sağlayamayıp duygusal dünyasında mutsuz olabilir ve yetişkinliğin diğer evrelerine duygusal sorunlarını çözülmemiş olarak geçiş yapabilir.

Genç yetişkinlik döneminde yaşanan biyolojik süreçler de bireyin sosyal ve duygusal gelişimini etkilemektedir. Bu dönemde, genetik ve çevresel faktörlerin neden olduğu yaşla ilgili değişimler dikkat çekmektedir. Örneğin genç yetişkinlik döneminin sonlarına doğru fiziksel görünümde ortaya çıkan değişiklikler, saç, deri ve yüz çizgileri gibi biyolojik faktörler, genç yetişkini etkileyen faktörlerdir. Bireyin kimlik doyumu ve benlik saygısı, içinde bulunulan kültürün etkisiyle birlikte, fiziksel görünümü ile ilişkilidir. İnce, atletik ve genç görünüme sahip olmak bir genç yetişkin için önem teşkil etmektedir. Bu görünüme sahip olamayan bireyde psikolojik problemler ortaya çıkabilir. Genç yetişkinlik döneminde yaşa bağlı olarak gerçekleşen bu değişimler, bireyin beden imgesi ve fiziksel özelliklerine ilişkin kimliğini yeniden yapılandırmaktadır (Kroger, 1989; Berzonzky, 2006; Çelen, 2007).

Genç yetişkinlik döneminin sonlarına doğru, her dönemde olduğu gibi bireyin benlik ve beden algısı ön plana çıkmaktadır. .Fiziksel görünümüne, sahip olduğu diğer özelliklerden daha fazla önem veren birey, kendisindeki yaşa bağlı olan bu değişimi gördükçe duygusal çöküntüye uğrayabilir (http://www.altis.gen.tr/psikoloji_htm., 05.05.2007).

Genç yetişkin, çocukluk ve ergenlik dönemindeki bağımlılığından kurtulmuştur ve yaşamının önceki yıllarında kazanmış olduğu fiziksel, zihinsel ve toplumsal gelişiminin ve birikiminin sonucu özerk bir birey haline gelmiştir. Genç yetişkinlik döneminde birey toplumsal dünyaya yönelmek için çaba gösterir.

Kazandığı fiziksel, zihinsel ve toplumsal gelişim özellikleri, bireyin dış dünya içersinde var olmasını sağlamaktadır (Santrock, 1999).

Yetişkinlikte gelişim sürecinin en önemli faktörü toplumsal etkileşimlerdir. Genç yetişkin; aile hayatında, iş dünyasında ve arkadaş çevresinde yeni ilişkiler kurmaktadır. Bu ilişkiler genç yetişkinlik döneminin sağlıklı bir şekilde devamı ve sosyal izolasyonun engellenmesi için önem teşkil etmektedir. Bu nedenle bireyin sosyal hayat içinde var olması için gerekli olan “aile” ve “kariyer” kavramları, genç yetişkinlik döneminin en önemli kavramları arasında yer almaktadır.

1.1.4.1. Genç Yetişkinlik Döneminde Aile Kurma

Genç yetişkinlik döneminde aile kurmanın, yetişkinliğe geçiş için çok önemli bir yeri vardır. Ergenlikten yetişkinliğe geçişte, gelişimsel açıdan birçok dönüm noktası aileyle ilgilidir. Bu dönüm noktalarının aşılması, toplumda normatif olarak yetişkin hayatına geçişi belirlemektedir.

Genç yetişkinlik dönemi bireyin geleceğiyle ilgili önemli kararlar aldığı bir dönem olma özelliği taşımaktadır. Birey, hayatının devamı ile ilgili evli olma veya yalnız yaşama, çocuk sahibi olma veya olmama ve eş seçimi gibi çok önemli kararlar alır ve hayatına bu şekilde yön verir (Papalia ve Wendkosolds, 1978).

Erikson'a göre yetişkinlerin büyük bir çoğunluğu başka bir yetişkinle hayatlarının bir döneminde uzun süreli bir sevgi ilişkisi kurmaktadır. Birey ancak tam anlamıyla kişilik gelişimini tamamladığı zaman böyle bir bağ kurmaya hazır hale gelebilir. Kişilik gelişiminin tam olarak oluşmasıyla birlikte birey yakın ilişkilere girmeye hazırdır. Erikson yakınlığı, bireyin kendisini ailesine ve işine adanma kapasitesi olarak ifade etmiştir. Yani “Ben kimim?” sorusu diğer insanlarla yakın ilişki kurmak için önemli bir sorudur. Birey ancak “Ben kimim?” sorusuna yanıt bulduğu zaman diğer insanlarla gerçek sevgi ilişkisi kurmaya hazır hale gelmektedir (Altuğ, 2004).

Eş seçiminde iki temel ilke rol oynamaktadır, bunlar “benzerlik ilkesi” ve “bütünlenme ilkesi”dir. Benzerlik ilkesine göre yaş, ırk, din, eğitim, sosyo-ekonomik

sınıf ve kişilik benzerliğine bağlı olarak eş seçimi yapılır. Bu ilke benzerlerin birbirini çektiğini savunur. Bütünlenme ilkesinde ise, eş seçiminde kişilikle ilgili farklılık ve tamamlayıcılık özellikleri ön plandadır. Bu ilke, karşıtların birbirini çektiğini savunur. Genellikle benzerlik ilkesi daha geçerlidir çünkü sosyo-ekonomik sınıf, eğitim, din, kişilik benzerliği ve eğitim gibi alanlarda eşler arasında daha az çatışmaya neden olmaktadır. Bunların dışında toplumsal baskı ve anne baba isteği de benzerlik ilkesinin daha çok uygulandığını göstermektedir (Onur,2006).

Yapılan araştırmalarda, benzerlik ilkesine dayalı evliliklerin yani aynı sosyo-ekonomik sınıftan, aynı dinden olan ve eşlerin uzun süreli tanışmalarına dayalı olan evliliklerin daha uzun süreli ve başarılı olduğu ortaya çıkmıştır.

Evlilikteki başarıyı etkileyen diğer faktörlerden bir tanesi de yaştır. “Ben kimim?” sorusuna bir yanıt bulup, yakın ilişkiler kurmak için hazır hale gelmek ve eğitim hayatının tamamlanması sonucu kariyer programlanmasının yapılması, genç yetişkinliğe denk gelen yaş dönemini kapsamaktadır. Yani yirmili yaşların ortalarına ve sonlarına doğru yapılan evlilikler daha uzun süreli ve başarılı olmaktadır. Yaş artışıyla evlilikteki başarı arasında doğru orantı vardır (Akt. Papalia ve Wendkosolds, 1978). Genç yetişkinlik dönemine girmemiş olan ergenlerin, kendileri için en uygun eşin kim olacağı konusunda doğru bir tercihte bulunamamaları sebebiyle, erken evlilikler genellikle başarısızlıkla sonuçlanmaktadır (Altuğ, 2004).

Bir aile kurmanın en önemli özelliği, evli çiftin her ikisinin de mutlu olmasını sağlayacak ortak bir yaşam biçimi bulmak ve doyurucu cinsel etkileşim örüntülerini keşfetmektir. Ayrıca bir evin ve ailenin sorumluluklarını paylaşma, hayata dair ortak kararlar alma, yaşanan problemleri çözme yollarını öğrenme görevleri de ayrı bir önem taşımaktadır. Genellikle genç yetişkinlik dönemine denk gelen evliliğin ilk yılları kritik yıllardır. Bu yıllardaki, evlilikle ilgili beklentilerin düş kırıklığına uğraması ve karşılıklı olarak toplumsallaşma başarısızlığı, ilk yılları kritik yapan nedenlerdir ve erken boşanmaların nedenidir. Bireyler; aynı evi paylaşmakta yaşanan sorunlar, cinsel yaşam uyumsuzluğu, genel uyumsuzluk, maddi problemler ve aile müdahalesi gibi problemler sebebiyle, özellikle evliliğin ilk dört yılında evliliklerini sonlandırma kararı alıp, boşanabilmektedirler. Bu sebeplerle, evliliğin ilk yıllarında

boşanma ihtimalinin yüksek olduğu ve geçen yıllarla yani evliliğin uzunluğu ile boşanma ihtimalinin düşüş gösterdiği tespit edilmiştir (Onur, 2006).

Evlilikte eş seçiminden sonra ikinci ve çok önemli olan diğer bir nokta çocuk sahibi olmaktır ve çocuğun doğumu yeni bir dönüm noktasıdır. Evli bir çift olma rolü yerini anne babalık rolüne bırakır ve bu şekilde yeni bir süreç başlar. Çocuğun doğumu öncesinde eşler arasında yaşanan romantik ilişki, yerini daha ciddi sorumluluklar taşıyan gerçek bir aile yaşantısına bırakmıştır. Çocuk sahibi olacak çift eğer bilinçli olarak bu sürece hazır değilse, anne ve baba olarak kendilerini yetersiz ve kaygılı hissedebilirler ve bu durum da çatışmalara sebep olabilir.

Genç yetişkinlik döneminde anne-baba olmayla birlikte mesleki çalışma hayatı ve evdeki sorumluluklar arasında ciddi problemler ortaya çıkmaktadır. Bu durum, çalışan anneler için daha fazla sorun yaratmaktadır. Anne, genç yetişkinlik döneminde kendisi için çok önemli olan mesleki kariyerini bir kenara atıp, evde çocuğuyla ilgilendiğinde kendisini engellenmiş hissedip çatışmaya girebilmektedir. Diğer yandan işine devam eden bir anne ise, kaygı ve suçluluk duygusu yaşayabilir. Ayrıca genç yetişkin, bu tip çatışmaların dışında yeterli bir eş ve anne olma konusunda da evrensel kaygılar yaşamaktadır (Altuğ, 2004).

1.1.4.2. Genç Yetişkinlik Döneminde Yalnızlık

Genç yetişkinlik dönemine girmesiyle birlikte birey, genellikle hayatının geri kalanını paylaşacağı bir sevgi ilişkisine girmektedir. Fakat evliliği tercih etmeyen, boşanmış olan veya yakınlık kuramayan ve izolasyon yaşayan genç yetişkinler de bulunmaktadır.

Yalnızlık bireyin benlik saygısı, bağlanma düzeyi, cinsiyeti ve sosyal becerileriyle bağlantılıdır. Aileleri ile uzun zaman harcamamış olan genç yetişkinler veya reddedilme ve anne-baba kaybı gibi durumlar yaşayan genç yetişkinler yalnızlık duygusunu yaşayabilirler. Yalnızlığı tercih edenlerin genellikle benlik saygıları düşüktür ve kendileri ile çatışma içindedirler. Sosyal ilişkilerde sorun yaşarlar ve yakın ilişkilere girmekte zorlandıkları için kendilerini bu tür ilişkilere kapatıp yalnızlığı bir yaşam biçimi haline getirebilirler (Shaffer, 1979; Çelen, 2007).

1.1.4.3. Genç Yetişkinlik Döneminde Kariyer

Birey, genç yetişkinlik dönemine girmesiyle birlikte bağımsızlaşma sürecine girmiş olur ve toplumda bağımsız bir birey olarak yer almak için kariyeri üzerinde yoğunlaşır. Erikson'un gelişim kuramında "yakınlığa karşı yalıtılmışlık" ve "üretkenliğe karşı durgunluk" evreleri çalışma hayatına denk düşmektedir. Genç yetişkinlik döneminin en önemli toplumsallaşma etkenlerinden bir tanesi de çalışma hayatıdır. Herr ve Cramer, çalışmanın üç temel amacının; ekonomik, toplumsal ve psikolojik ihtiyaçlar olduğunu ifade etmiştir. Çalışmanın ekonomik işlevi, fiziksel ihtiyaçların karşılanmasıdır. Toplumsal işlevi, toplumsal etkileşimi sağlamasıdır. Psikolojik işlevi ise, kendine güveni ve benlik saygısını geliştirmektir çünkü çalışma hayatı bireye statü sağlamaktadır. Dolayısıyla çalışmanın kimlik üzerinde de önemli etkileri bulunmaktadır (Onur, 2006).

Ergenlik yıllarının kimlik bunalımının çözülmesi ve genç yetişkinlik yıllarına geçişle birlikte birey çalışma hayatına hazır hale gelmiştir. Meslek ve aile yaşantısındaki başarı, bireyin kimlik duygusunu güçlendirmektedir ve bu durum ayrıca kimliğe toplumsal bir temel de sağlamaktadır. Bireyin işi, sanki adı, cinsiyeti ve uyruğu gibi kimliğinin bir parçası olma özelliği taşımaktadır (Onur, 2006).

Meslek gelişimi, fiziksel özelliklerin, psikolojik yapının, sosyo-kültürel yapının ve ekonomik yapının etkileriyle ortaya çıkan, çocukluktan itibaren yaşanan karmaşık bir süreçtir. Super, mesleki benlik kuramında, mesleki benliğin ergenlikte olmayıp genç yetişkinlik döneminde oluştuğunu ifade etmektedir. Ergenlik sonlarına doğru daha net, kristalize düşünceler üretilmeye başlanmaktadır ve 18-22 yaşlar arasında kariyer seçimleri alanını daraltmaktadır. Gençler kendi ilgi alanlarını fark ederek, kendilerine uygun olan meslekleri seçerler. 21-24 yaşlar arasında eğitimin tamamlanmasıyla birlikte iş yaşantısına adım atılır. 25-35 yaşlar arasındaki genç yetişkinde, sabit ve tutarlı kariyer benliği oluşmaktadır ve birey yaşadığı deneyimlerle özgün ve uygun kariyere karar verir. Genç yetişkinlikten sonraki 35 yaş sonrası dönem ise pekiştirme dönemidir. Birey kendisi için en uygun işi seçip kariyerinde yükselme aşamasına gelmektedir (Santrock, 1999).

Levinson, kariyer döngüsünü “Seçim ve Başlama”, “Uyum”, “Devam” ve “Emeklilik” olarak 4’e ayırmıştır (Akt. Kroger, 1989).

1. Seçim ve Başlama Evresi: Mesleğe giriş, bireyi yeni roller ve sorumluluklarla karşı karşıya getirmektedir. İlk defa kariyeri ile ilgili tam zamanlı bir işe giren birey, beklenmedik problemler ve durumlarla karşılaşabilmektedir.

2. Uyum Evresi: Levinson bu evreyi “30 Yaş Geçişi” olarak adlandırmıştır. Birey, bu evrede meslek yaşamında kendisini kanıtlamak için, mesleki kimliğini oluşturmak zorundadır. Mesleki kimlik boşluğu dolana kadar, birey uyum evresinde başarısızlıklar yaşabilir, yeni iş arayışlarına girebilir fakat kendini geliştirmek ve donanım kazanmak bu evrede çok önemlidir.

3. Devam Evresi: Otuzlu yaşlarında bireyin mesleği artık oturmuştur. Birey, kendini daha fazla geliştirmek için çalışır, ayrıca genç yetişkinlik döneminin daha gerçekçi ve kristalize bilişsel kapasitesine sahiptir. Bu durum bireyi amaçlı ve düzenli davranışlara yöneltir ve meslek hayatında devamlılığı sağlar.

4. Emeklilik Evresi: Çalışma hayatının gelişimini tamamladığı ve sona erdiği evredir. Fakat bilişsel yeteneği iyi olan, kendisini işe, eğitime adayan, yaratıcıları devam eden bazı emeklilik evresindeki bireyler üretkenliklerini yaşam boyu sürdürebilirler.

1.1.5. Genç Yetişkinlik Döneminde Kültürel Farklılıklar

Yetişkinliğin başlangıcı birçok toplumda, öğrenim yaşamını bitirmiş, tam zamanlı bir işe girmiş ve evlenmiş olmakla tanımlanmaktadır. Yetişkinliğin birçok yaşantı içermesi sebebiyle herkesin yetişkinlik anlayışı farklılık göstermektedir.

Yapılan araştırmalar yetişkinliğin ele alınışında birtakım kültürel farklılıkların olduğunu göstermiştir. Örneğin aileye veya gruba bağlılık ve dayanışma gibi özelliklerin bulunduğu toplulukçu kültüre sahip ülkelerde, yetişkin olmanın temel belirleyicileri; evlenmek, ebeveyn olmak, toplumun örf ve adetlerine uymak gibi

kriterlerdir. Fakat özerkliğin, bireysel başarının ön planda olduğu ve bireyler arası bağların zayıf olduğu kültürlerde ise, yetişkinliğin temel belirleyicileri kişinin bağımsız karar verebilmesi, kendi sorumluluğunu alması ve ekonomik özgürlüğünü elde etmesidir. Dolayısıyla yetişkinliğe geçiş, kültürden kültüre değişim gösteren bir süreçtir (<http://duygusaldunya.blogcu.com/>, 27.04.2007).

Batı kültürü ile diğer geleneksel kültüre sahip ülkelerde yetişkinliğe geçiş konusunda farklılıklar söz konusudur. Amerika’da farklı kültürel geçmişlerden gelen genç bireylerin neden ve ne zaman evi terk ettikleri gibi konulardaki farklılıklar dikkate alınmıştır ve bu konuyla ilgili araştırmalar yapılmıştır. Örneğin katolik gençleri, evlerini diğerlerinden çok daha geç zamanda terk ederken, dindar Protestanlar evlerini evlilik için çok erken sayılabilecek yaşta terk etmekte, liberal Protestanlar ise evlerini henüz üniversite döneminde iken terk etmektedirler. Benzer kültürel farklılıklar Avrupa’da da görülmektedir. İtalyan genç yetişkinlerin çok büyük bir kısmının evden ayrılmasının sebebi evliliğdir. Diğer yandan, daha az geleneklerine önem veren bir başka kesimin gençlerinin evden ayrılıp başka bir eve yerleşme durumu; evden ayrılıp yalnız yaşamak, zaman zaman geri dönüşler yapmak gibi aşamalarla, fakat erken yaşta gerçekleşmektedir. Bu aşamalı geçişte, gençler tam olarak bağımsız değildirler çünkü çamaşırlarını ailelerine yıkatıp, ütütüp, yemeklerini ailelerinin evinden temin etmektedirler.

Papastefanau’ya (1999) göre, yönlendirmenin daha fazla olduğu geleneksel toplumlarda yaşayan genç yetişkinler, Batı kültüründe yaşayan genç yetişkinlerin sahip oldukları özerkliğe ulaşmakta zorlanmaktadır. Örneğin Yunan ve Türk genç bayanları, evlendikten sonra bile ailelerine bağlıdırlar, aile evlerinden tam olarak kopamazlar. Yani yetişkin hayatına geçişte kültürel farklılıklar önemli rol oynamaktadır (Akt. Hendry ve Kloep, 2002).

Günümüzde genç insanlar, geçmiş yıllara göre daha hızlı gelişmekte fakat gelişimlerini tamamlama yaşları da daha uzun zamana yayılmaktadır. Bu nedenle ergenlik döneminin son günlerinden, yetişkinliğin bağımsızlık dönemine geçiş süreci uzamaktadır. Lise diplomasının zorunluluk kazanması ve üniversite diplomasının iş bulma garantisi olmaktan çıkması, gençlerin karşılaştığı sorunların artmasına ve bu sorunların çözümü için harcanan sürenin uzamasına sebep olmaktadır. Bu sebeple

bazı bilim adamları ergenliğin son dönemi ile genç yetişkinlik arasında, “genç kadın ve “genç erkek” terimlerinin kullanıldığı bir ara dönemden bahsetmektedirler. Bu ara dönemde ergenliğe göre daha kararlı özellikler dikkat çekmektedir fakat “genç erkek” veya “genç kadın”; işe girme, evlenme, anne-baba olma gibi yetişkinliğin normatif özelliklerine tam olarak ulaşamamıştır. Yüksek öğrenimine henüz devam etmekte olan, işe girmiş fakat evlenmemiş gençler, bu ara dönem için örnek olarak verilebilir. J. J. Arnet (2000), bu ara döneme “Beliren Yetişkinlik” (“Emerging Adulthood”) adını vermiştir.

1.1.6. Beliren Yetişkinlik (Emerging Adulthood)

Yetişkinlik, evlenmek ve iş sahibi olmak olarak tanımlanacak olunursa, günümüz toplumu bu sorumluluğu üstlenmeyi geciktirmektedir. Offer’a (1991) göre batı toplumunda yetişkin olmak, rekabet ortamına girmeyi ifade etmektedir ve oldukça karmaşık bir süreçtir (Akt. Çelen, 2007). Bu durum Arnett’in (2000) de dikkatini çekmiştir. Arnett, “Emerging Adulthood” adını verdiği, ergenliğin sonları ve yetişkinlik arasında bir ara dönemden söz etmektedir. Bu dönemde gençler ailelerinden bağımsız yaşarlar, özerktirler, ayrı evde otururlar, kararlarını kendileri alırlar ancak tam olarak yetişkin sorumluluğuna sahip değildirler.

Ergenlik dönemine giriş yaşının daha erkene kayması gibi değişimlere benzer olarak, son yarım yüzyılda eğitimin tamamlanması, evlilik, işe başlama ve anne-baba olma gibi yetişkin rollerine geçişlerde de değişimler olmaya başlamıştır. ABD’de ortalama evlenme yaşı 1970’lerde bayanlar için 21, erkekler için ise 23’ken, 1996 yılına gelindiğinde bu yaşlar bayanlar için 25, erkekler için 27’ye yükselmiştir. Aynı şekilde eğitimi tamamlama ve çocuk sahibi olma yaşında benzer bir yükselme söz konusudur (Atak, 2005).

Benzer değişimler diğer gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde de yaşanmaktadır. Bu değişimler 18-25 yaş arasındaki bireylerin gelişmelerinin doğasında da farklılıklara neden olmuştur. Eğitimi tamamlama, anne-baba evinden ayrı bir evde yaşamaya başlama, evlenme ve çocuk sahibi olma yaşları yirmili yaşların sonlarına doğru kaymıştır. Zaten ortalama olarak 18-25 yaşlar arasındaki bireylerin yetişkin rollerini üstlendikleriyle ilgili kesin kanıtlar bulunmamaktadır.

Yasalar yirmili yaşların başındaki bireyleri yetişkin olarak ifade etse de, bu bireylerin çoğu kendilerini yetişkin olarak hissetmemektedirler.

Beliren yetişkinlik (Emerging Adulthood), Amerikalı gelişim psikoloğu Arnett (2000) tarafından, son yarım yüzyılda evlenme ve çocuk sahibi olma yaşındaki yükselişe bağlı olarak oluşan yeni bir yaşam dönemi olarak ifade edilmiştir. Eğitimi tamamlama yaşının uzaması, ortalama evlilik ve çocuk sahibi olma yaşının yükselmesine neden olmuştur.

“Beliren yetişkinlik, gelişmiş toplumlarda görülen, onlu yaşların sonu ile yirmili yaşları kapsayan, ergenlik ile genç yetişkinlik arasında yer alan ve ikisinden de farklı ve kendine özgü özellikleri olan özel bir gelişim dönemi olarak tanımlanmaktadır.

(Atak, <http://www.emergingadulthoodinturkey.blogcu.com/2264534>, 17.02.2007)

Birey bu dönemde kendisini ne tam olarak bağımlı hisseder, ne de tam olarak yetişkin sorumluluğuna sahip hisseder. Dönemin temel özelliklerinden bir tanesi de, kültürel özelliklere göre değişkenlik göstermesidir çünkü genç bireylerin bağımsız roller sergilemelerine ve yetişkin rollerinin ertelenmesine kısmen bile olsa izin verilen kültürel çevrelerde görülen bir yaşam dönemidir (Atak, 2005).

1.1.6.1. Beliren Yetişkinlik Döneminin Ayırt Edici Özellikleri

Beliren yetişkinliğin beş temel özelliği vardır. Bunlar:

- a) Beliren yetişkinlik kimlik arayışı dönemidir; özellikle aşkta ve işte farklı seçeneklerin denendiği ve araştırıldığı dönemdir.
- b) Beliren yetişkinlik değişkenlik dönemidir.
- c) Beliren yetişkinlik yaşam sürecinde bireyin en çok kendine odaklandığı dönemdir.
- d) Beliren yetişkinlik ergenlik ya da yetişkinlik dönemi değildir; ikisinin arasında bir geçiş ve kendini arada hissetme dönemidir.

- e) Beliren yetişkinlik fırsatlar dönemidir; insanların ümitlerinin geliştiği, yaşamlarını değiştirebilecekleri, fırsatların ve olanakların çok çeşitli olduğu bir dönemdir (Arnett, 2004).

a) Beliren yetişkinlik kimlik arayışı dönemidir;

Erikson, kimlik kazanmaya karşı kimlik bocalamasının ergenlik döneminin temel sorunu olduğunu ifade etmiştir. Arnett'e (2004) göre kimlik arayışı ve kimlik oluşturma ergenlik döneminde değil, beliren yetişkinlik döneminde olmaktadır. Beliren yetişkinlik, bireyin kimlik arayışı ve kimlik gelişimini tamamladığı bir dönem olma özelliği taşır. Bu dönemde birey, özellikle aşkta ve iş yaşamında farklı seçenekler denemektedir ve araştırmaktadır. Bu deneme ve araştırmalar ergenlik döneminde başlar ve beliren yetişkinlik döneminde tam olarak belirginleşir. Bu süreçle birlikte birey kimliğini sorgular, kim olduğu ve yaşama dair ne istediği ile ilgili bilgi edinir.

Ergenlerin ve beliren yetişkinlerin bakış açıları farklılık göstermektedir. Ergenlik dönemindeki flört ilişkilerinde ergen tarafından "Ben burada ve şimdi kimle olmaktan mutlu olurum?" sorusuna cevap aranırken, beliren yetişkinlik döneminde "Yaşamımı nasıl bir eşle geçirmeyi düşünüyorum?" sorusuna cevap aranmaktadır. Aynı şekilde iş ve çalışma hayatında da ergenlik dönemi ve beliren yetişkinlik döneminde farklılıklar bulunmaktadır. Ergenlik döneminde çalışılan yarı zamanlı işlerde birey genellikle o işin kendisi için uygun olup olmadığını veya geleceği için kendisine bir faydası olup olmayacağını düşünmez fakat beliren yetişkinlik döneminde birey kariyeri için en iyi olan kararları vermeye çalışır ve iş hayatında daha doğru kararlar almaya çalışır (Arnett, 2004).

b) Beliren yetişkinlik değişkenlik dönemidir;

Beliren yetişkinlik döneminde ergenlikten yetişkinliğe geçerken çizilecek birçok farklı yol vardır. Bu dönemde birey planlarını çok kez gözden geçirir ve kendisine bir yol seçer. Bu gözden geçirmeler, araştırma ve denemelerin bir sonucu olarak ortaya çıkar. Planlarını her gözden geçirmesinde, birey kendisi hakkında bir şeyler öğrenir ve geleceğiyle ilgili planlarını netleştirir. Örneğin beliren yetişkinler

üniversiteden sonra bir işe girebilirler ve bir yıl sonra yeterli para kazanmak için daha fazla eğitime ihtiyaçları olduğunu fark edebilirler, bu durumda yeniden hayatlarını ve planlarını gözden geçirme yoluna giderler. Gelecek yaşamlarını birlikte geçireceklerini düşündükleri kız veya erkek arkadaşlarıyla birlikte yaşamaya başlayıp, sonrasında ortak bir geleceklerinin olmadığını fark edip planlarını yeniden gözden geçirebilirler ve ilişkilerini bitirip yeni kişilerle tanışma yoluna gidebilirler ve bu bir döngüdür. Tüm bu yaşananlar, bu dönemin “değişkenlik dönemi” özelliğini taşımasının nedenidir (Arnett, 2004).

Beliren yetişkinliğin değişkenliğini en iyi ortaya çıkaran şey olarak genç bireylerin bir yerden bir yere ne kadar çok taşındıkları gösterilebilir. Evlilik, müzik ya da oyunculuk yarışmaları gibi pek çok popüler programlar, (Türkiye’de; Biri Bizi Gözetliyor, Ben Evleniyorum, Pop Star, Akademi Türkiye gibi programlar) yarışmacılarının çoğunu beliren yetişkinler arasından seçmektedirler çünkü beliren yetişkinlerin bulunduğu yerden ayrılmasını engelleyecek bir bağımlılığı genellikle yoktur, bu özgürlüğe sahiptirler. Ayrıca yeni ve farklı bir şeyler yapma eğilimindedirler (Atak, 2005).

Beliren yetişkinlik döneminde, ergenlik döneminin sıkıntıları kaybolmakta fakat bu sıkıntıların yerini değişkenlik almaktadır. Değişkenlik, kimlik arayışının bir parçası olma özelliği taşımaktadır. Ayrıca yetişkinliğe dair kalıcı seçimleri yapmadan önce deneyimleri arttırmanın önemli bir yoludur (Arnett, 2004).

c) Beliren yetişkinlik bireyin en çok kendine odaklandığı dönemdir;

Bireyler, beliren yetişkinlik döneminde olduğu kadar, yaşamlarının hiçbir döneminde kendilerine odaklanmazlar. Hayatın birçok alanında bağımsız olarak kendi kararlarını kendileri verirler yani kendi yaşamlarını kendileri yönetirler. Bu durum çocukların ve ergenlerin kendilerine odaklanmalarından farklı bir durumdur. Çocuklar ve ergenler de kendilerine odaklanırlar fakat her zaman soru soracakları anne veya babaları, öğretmenleri vardır. Hemen hemen tamamı anne ve babasıyla veya bir tanesiyle aynı evde yaşarlar ve uymaları gereken ev yaşamı kuralları vardır. Ergenlik dönemi, çocukluk dönemine göre biraz daha serbest geçmektedir fakat ergenler de tam olarak bağımsızlıklarına kavuşmamışlardır ve kendilerinden günlük

sorumluluklar bekleyen bir aile bütününün parçasıdır. Ayrıca okulda da öğretmenlerinin oluşturduğu kurallara göre davranmak zorundadırlar ve davranışları öğretmenleri tarafından gözlemlenmektedir (Arnett,2004; Atak,2005).

30'lu yaşların başında, yeni zorunluluklar ve sınırlamalar kendini gösterir. Farklı kuralları ve sorumlulukları olan bir ev yaşamının başladığı yeni bir süreç girilmiştir. Bu süreçte anne baba ve kardeşler yerine, bir eşin veya çocuğun gereksinimlerinin karşılanması gerekmektedir. Tıpkı çocukluk ve ergenlikteki gibi, bu dönemde de birey kendisini sınırlamalar içerisinde bulur.

Beliren yetişkinlik döneminde alınması gereken birçok karar vardır ve birey bu kararları kendisi vermek zorundadır. Örneğin üniversiteye gidilecek mi? Gidiyorsa tamamlanılacak mı? Tam zamanlı bir işe girilecek mi? Kız veya erkek arkadaşla ilişki hangi boyutu alacak, birlikte mi yaşanılacak? Bu kararları bireyin kendisi alması beklenmektedir.

Beliren yetişkinler kendileri üzerinde odaklanarak kim olduklarını ve yaşamdan isteklerinin ne olduğunu belirlerler ve günlük yaşam becerilerini geliştirirler. Bu şekilde de yetişkin yaşamının temelini oluştururlar. Kendileri üzerinde odaklanmanın en önemli kazancı, kendi kendine yetebilen, kendi kararlarını kendisi alan bireyler olarak yaşamda tek başına var olabilmeyi öğrenmektir (Arnett, 2004).

d) Beliren yetişkinlik, ergenlik ve yetişkinlik arasında bir geçiş ve kendini arada hissetme dönemidir;

Beliren yetişkinlik dönemindeki arayışlar ve değişkenlik, bu döneme bir geçiş dönemi olma özelliği vermektedir. Bu dönem, bireylerin birçoğunun ailesiyle birlikte yaşadığı ergenlik dönemi ile birçok bireyin tam zamanlı sabit bir işe girmeye başladığı, evlenmeye ve çocuk sahibi olmaya adım attığı genç yetişkinlik dönemi arasında bir dönemdir. Ergenliğin sınırlamaları ve yetişkinliğin sorumlulukları, beliren yetişkinliğin arama ve değişkenlik özellikleri taşımasına sebep olur.

Beliren yetişkinler, kendilerini yetişkinliğe doğru bir geçiş yolunda hissederler. Ne ergendirler, ne de yetişkindirler. Yetişkinliğe ulaşıp ulaşmadıkları sorulduğunda, genellikle “hem evet, hem de hayır ya da bazı alanlarda evet, bazı alanlarda hayır” cevabını vermektedirler. Ancak yirmili yaşların sonuna veya otuz yaşlarına gelindiğinde bireyler kendilerinin yetişkinliğe ulaştıklarını hissetmektedirler (Arnett,2004).

d) Beliren yetişkinlik fırsatlar dönemidir;

Beliren yetişkinlik, bireylerin hayatlarını değiştirecek fırsatların, büyük umutların, beklentilerin olduğu olanaklar dönemidir. Çünkü henüz planların tamamı gerçek yaşamda denenmemiştir ve bireyin bu dönemde gelecekle ilgili büyük umutları ve iyi bir iş, doyurucu bir maaş, yaşam boyu süren bir evlilik ve çocuk sahibi olmak gibi beklentileri vardır.

Beliren yetişkinliği fırsatlar dönemi yapan özelliklerden bir tanesi olarak, beliren yetişkinlerin ailelerinden ayrılışları gösterilebilir. Beliren yetişkinlik dönemine girmesi ve ailesinden ayrılmasıyla birlikte bireyin kendi yaşamını kurma ve değiştirme fırsatı ortaya çıkmaktadır.

Beliren yetişkinlik, bireylere hayatın diğer dönemlerinden daha fazla değişim şansı sunmaktadır. Hayatlarının on yıla yakın bir sürecini kapsayan beliren yetişkinlik döneminde bireyler için umutlarını gerçekleştirmek olanaklı görünmektedir (Arnett,2004).

1.1.6.2. Türkiye’de Beliren Yetişkinlik

Türkiye, toplumsal ve kültürel açıdan çeşitlilik içeren bir yapıya sahiptir ve toplumda modern ve geleneksel yaşam biçimleri yer almaktadır. Amerika ve Avrupa’daki toplumsal ve ekonomik değişimlere benzer değişimler son 30-40 yılda Türkiye’nin bazı toplumsal kesimlerinde de yaşanmaktadır. TNSA’na göre Türkiye’de evlenme yaşı son 20-30 yılda yükselmiştir. Yirmili yaşların başındaki erkeklerin %15’i, yirmili yaşların ortalarındakilerin %30’u, yirmili yaşların sonundakilerin ise %85’i evlidir. Türkiye’de kadınlar ilk kez yirmili yaşlarda anne

olmaktadır ve ilk çocuğa sahip olma yaşı evlenme yaşının artmasıyla ilgili olarak son yirmi yılda hızla yükseliş göstermiştir. Ayrıca eğitim düzeyinin artmasının da bu duruma etkisi vardır. Yani eğitim düzeyinin artmasıyla birlikte, ilk çocuğa sahip olma yaşında yükseliş gözlenmektedir. Evlenme ve anne baba olma yaşındaki yükseliş gibi, Türkiye’de nüfusun çoğunluğunun eğitimi tamamlama yaşı da yükselmektedir.

Türkiye’de bireyler daha çok eğitim alma çabası içinde olmaları sebebiyle yetişkin olma, eş ve anne-baba olma rollerini genellikle eğitimlerini tamamlayıncaya kadar ertelemektedirler. Bu bilgiler doğrultusunda, diğer gelişmiş ülkelerdeki benzer değişikliklerin Türkiye’de beliren yetişkinlik dönemini ortaya çıkardığı söylenebilir. Türkiye’de bu dönem 19-26 yaşlar arasındadır (Atak, <http://www.emergingadulthoodinturkey.blogcu.com/2264534>, 17.02.2007).

Türkiye’de beliren yetişkinler, “ortalama 19-26 yaş arasında olan, eğitimini sürdüren, henüz evlenmemiş olan, anababa olmayan ve henüz kalıcı ve tam zamanlı bir işte çalışmaya başlamamış olan” bireylerdir ve bu dönemdeki özgürlüklerden diğer bireylerden daha fazla yararlanmaktadır (Atak, <http://www.emergingadulthoodinturkey.blogcu.com/2264534>, 17.02.2007).

1.2. Kimlik Gelişimi

Ergenlik döneminden önce birey, bilişsel yapısı gereği, içinde yer aldığı fiziksel ve toplumsal çevreyi farklı algılamakta; ergenlik dönemine gelindiğinde, birey artık kişisel kimliğini şekillendirecek yeterli sosyal deneyime ve bilişsel beceriye sahiptir. Yani sosyal deneyimlere uyum sağlayabilecek davranışlarda bulunabilir ve aile, arkadaş, kişilik özellikleri, iş-meslek yaşantısı ile ilgili daha detaylı şemalar yapılandırabilir. Meslek seçimi ve ideoloji benimseme gibi konularda belli bir karara varmak ve genç yetişkinlik görevlerinin üstesinden gelmek için gerekli hazırlıkları yapabilir. Ergenlerin karşılaştıkları en önemli gelişim görevi kimlik yapılandırmaktır (Akt. Kantarcıoğlu, 2004).

Kimlik oluşumu, ergenlik döneminin hızlı biyolojik değişimlerinin gerçekleştiği, bilişsel gelişimde soyut işlemler döneminin yoluna girdiği ve

akranlarla uyum konusunda yoğun isteklerin yatıştığı son ergenlik döneminin bir görevi olma özelliği taşımaktadır (Akt. Gültekin, 2000).

Erikson (1968), geç ergenlik döneminde oluşan kimliğin genç ve orta yetişkinlik dönemindeki psiko-sosyal gelişim görevlerin çözümünde temel oluşturduğunu ifade etmiştir (Akt. Çelen, 2007). Havighurst'a göre gelişim görevleri; bireyin yaşamında belirli bir dönemde başarılması, sonraki görevlerin başarılmasına rehberlik eden, bireyin mutlu olmasını sağlayan, başarılmaması ise bireyin mutsuzluğuna, toplumca onaylanmamaya neden olan ve sonraki görevlerde zorluk çekmeye yol açan görevlerdir (Onur, 2006). Bir birey, bugünün ve geleceğin sorunlarıyla başarılı bir şekilde uğraşacaksa, geçmiş yıllardan ergenlik dönemine, ergenlik döneminden genç yetişkinlik dönemine doğru özel davranış türlerini kazanmış olması gerekmektedir (Onur, 1995).

Gelişim görevlerinin yerine getirilmesindeki başarı derecesi, kimliğin oluşumunda önemli rol oynamaktadır. Birey, içinde bulunduğu döneme ait gelişim görevlerini başarılı bir şekilde tamamladığı takdirde, kendine olan güveni artar (Erden ve Akman,2002).

Kimlik oluşumu, ergenlik döneminde Havighurst'un şu gelişim görevlerinin etkisi altında gerçekleşmektedir (Onur, 1995):

1. Bedensel özelliklerini kabul etmek ve bedenini etkili biçimde kullanmak.
2. Eril ya da dişil bir toplumsal rolü gerçekleştirmek.
3. Her iki cinsten yaşlılarıyla yeni ve daha olgun ilişkiler kurmak.
4. Ana babadan ve diğer yetişkinlerden duygusal bağımsızlığı gerçekleştirmek.
5. Ekonomik bir mesleğe hazırlanmak.
6. Evliliğe ve aile yaşamına hazırlanmak.
7. Toplumsal bakımdan sorumlu bir davranışı istemek ve gerçekleştirmek.
8. Davranışın rehberi olarak bir dizi değer ve bir ahlak sistemi kazanmak, bir ideoloji geliştirmek.

Yetişkinlik dönemine gelindiğinde, yukarıda belirtilen gelişim görevlerinin büyük ölçüde yerine getirilmiş olması gerekmektedir. Ergenlik döneminde kimlik

gelişiminin başarılı oluşumu, yetişkinliğe başarılı geçişi sağlamaktadır (Erden ve Akman, 2002).

William James (1980) tarafından ileri sürülen kişisel kimlik sabitliği ve sürekliliği anlayışı psikologlar ve felsefeciler tarafından dikkate alınmıştır fakat Erikson bu anlayışı psikoloji literatürüne yerleştirmiştir. Kimliğin özellikleri ve boyutlarıyla ilgili nitelikler verilebilir fakat kimliğin tanımını vermek oldukça zordur. Ego kimliğini belirleyen özellikler; benzerlik, sabitlik, aynılık, biriciklik ve ayırt ediciliktir. Kimlik kavramında, ortak bir tanımın yapılamamasının nedeni, kavramın fiziksel, bilişsel ve toplumsal öğeleri içeriyor olmasıdır (Arnett,2004; Çelen, 2007).

Kimlik kavramı farklı alanlarda farklı şekilde tanımlanmaktadır. Ayrıca literatürde; ben, benlik, kendilik, kişilik ve kimlik kavramları genellikle eş anlamlı olarak kullanılmaktadır ve çeşitli yaklaşımlarda farklı açıklanarak, önem derecelerine göre farklı biçimlerde vurgulanabilmektedir. Temelde bu kavramlar ortak bir tanıma içermektedir ve bireyi diğerlerinden ayıran duygu, düşünce ve davranışların tümünün, örgütlenmiş ve kaynaşmış bir bütünlüğünü ifade eden kavramlar olarak literatürde yer almaktadır (Eryüksel,1987).

Kimlik, psikolojik bir duyumdur ve bireyin kendisini duyumsamasıdır. Bireyin başkalarının nasıl bilindiği ile ilgili, bazen gerçeğe yakın ve bazen de gerçekten uzak bir duyum olarak tanımlanabilir. Geniş anlamda kimlik ise, kimliklerin etkileşimde bulunarak bir araya gelmesinden oluşan bir bütün olarak ifade edilebilir (Akt. Çelen, 2007).

Ergenlik dönemindeki bilişsel değişimler, kimlik konularının araştırılması için ergene zemin hazırlamaktadır. Ergenin kimliği, çocukluktan itibaren yapılan farklı özdeşimlerle gelişmektedir. Ergenlik dönemi, daha önce de belirtildiği gibi kimlik gelişiminde önemli bir dönemdir. Ergenliğin başlangıcında bireylerin kimlikleri ile ilgili belirgin olmayan imgeleri vardır ve bu dönemde “ben kimim?”, “nereden geliyorum?”, “nereye gidiyorum?” sorularına ergenler tarafından cevaplar aranır (Akt. Gültekin, 2000).

Ergenin yaşadığı karmaşalar ve sorunlar bir hedefe yöneliktir. Kendini tanımlamaya, görevlerini bilmeye yönelik tüm çabalar, ergenin kimlik gelişimini tamamlamasını sağlayacak çabalardır (Kroger,1989).

Cinsel kimlik, toplumsal kimlik ve mesleki kimlik, kimlik arayışının önemli alanlarını oluşturmaktadır. Cinsel kimlik bu dönemde önemle sorgulanmaktadır. Bu sebeple karşı cinsin ergeni nasıl bulduğu, onun için önemlidir. Toplumsal kimlik, toplumun gözünde kabul görmektir ve bunun en kolay yolu da toplumdaki kahramanlara benzemektir. Mesleki kimlik ise, “Ben ne yapabilirim” ve “Ben ileride ne olmalıyım?” sorularına verilen yanıtıdır (Akt. Eryüksel, 1987).

1.2.1. Erikson ve Kimlik Gelişimi Modeli

Erikson, ergenlik döneminde kimlik üzerinde kapsamlı çalışan ilk psikanalisttir. Kimlik kavramı ilk kez Erikson tarafından 1950’li yıllarda ortaya atılmıştır ve Psiko-sosyal Gelişim Kuramı içinde incelenmiştir. Erikson, kuramında tüm yaşam döngüsünü gelişimsel evreler olarak tanımlamıştır. Kimliğin oluşumunda etkili olan en kritik evrenin de ergenlik olduğunu ifade etmiştir (Kroger, 1989).

Kimlik, Erikson’a göre ergenlik döneminde kazanılması gereken temel özelliktir ve grup kimliği, mesleki kimlik, kültürel kimlik, cinsel kimlik ve ulusal kimlik gibi statülerin bir birleşimidir.

Erikson’a göre kimlik gelişimi tüm yaşam boyunca gelişim ve değişim gösterir. Ergenlik döneminde kimlikle ilgili araştırmaların yoğunlaşmasının nedenleri;

- 1.Fiziksel görünüşte meydana gelen değişiklikler,
2. Gelişen bilişsel kapasite,
- 3.İş, evlilik ve geleceğe yönelik önemli kararları alma zamanı olması gibi nedenlerdir (Arnett, 2004).

Erikson, kimlik kavramını tanımlamaktan kaçınmıştır ve kimliğin “bireysel biricikliğin bilinçli olarak hissedilmesi”, “tecrübenin devamı için bilinçsizce

çabalama” ve “grup idealleri ile bütünleşme hissi” gibi bazı özelliklerini belirtmiştir (Akt. Gültekin, 2000).

Erikson, ortaya koyduğu Psiko-sosyal Gelişim Kuramı’nda, sekiz dönemden beşincisi olan ergenlik dönemine çok önem vermiştir. Ergenlik dönemi birey için daha önce çözülmemiş olan sorunlarının yeniden çözümlenebileceği ve kendinden sonraki dönemlerde karşılaşılabilecek sorunların çözümü için temel oluşturabilme özelliğine sahiptir (Kroger, 1989). Bu dönem, bireyin yaşamdaki rolünü tanımlama çabasıyla başlar ve genellikle eğitimin bitmesi, bir işe girme ve bir eş seçimiyle sonlanır. Erikson’a göre bu evre, bireyin kimliğinin birçok yönünün çözüme ulaştığı evredir (Atak, 2005).

Erikson’un Psiko-sosyal Gelişim Kuramı’nın özü ego kimliğinin başarımı ve ergenlik dönemine özgü göze çarpan kimliksel olayların keşfedilmesidir. Bireyin kimliğinin özel nitelikleri kültürden kültüre değişse de, bu gelişimsel görevlerin tamamlanması evrenseldir (Muuss,1996).

Ergen, bu dönemde cinsel çatışmalarını çözerek, kendi cinsiyeti ile özdeşim yapma ihtiyacı içindedir. Karşı cinsle ilişkilerinde kendine güvenebileceği, kendisini rahat hissedebileceği bir konum kazanmaya çalışır. Bu sebeple ergen, cinsel kimliğini kazanabileceği tutum ve davranışları deneyerek, hem kendi cinsiyetine ait yetişkin davranışlarını kazanmaya çalışır, hem de bir bütün olarak kimlik duygusuna doğru çözüm aramaya çalışır (Akt. Eryüksel, 1987).

Erikson, ergenlik dönemine özgü olan psiko-sosyal bunalımı, kimlik duygusunun kazanılması olarak ifade etmiştir. Bu dönemde kimlik duygusunun kazanılması, çocukluk sorunlarının halledilmesini ve yetişkinlik sorunlarıyla yüzyüze gelebilmeye hazır olmayı gerektirmektedir. Temel güven duygusunu kazanmak, çocukluk yaşantısına girmek için bir bebeğin hayatında ne kadar önemliyse; meslek seçmek, eş seçmek gibi yetişkinlik kararlarını verebilmek için de ergenlik döneminde kimlik duygusunun kazanılması o kadar önemlidir (Akt.Eryüksel, 1987).

Kimlik duygusu “ben kimim?” sorusuyla oluşmaktadır ve her psiko-sosyal evrede belirli biçimde bulunmaktadır. Birey her bir bunalımdan geçişte kimliği yeni

bir nitelik kazanır. Erikson'un Psiko-sosyal Gelişim Kuramı'na göre, her evreden çıkarılan temel bir güç ve öz imgeleri vardır (Dereboy, 1993).

Tablo I.3 Psiko-Sosyal Gelişim Kuramı- Kimliğin Aşamalı Oluşumu

Dönem	Evre	Kimlik Duygusu
Bebeklik	Güvene Karşı Güvensizlik	Ben bana verilenim
İlk Çocukluk	Özerkliğe Karşı Utanç ve Kuşku	Ben oluşturduğum şeyim
Orta Çocukluk	Girişkenliğe Karşı Suçluluk	Ben olacağımı hayal ettiğim şeyim
Son Çocukluk	Çalışkanlığa Karşı Aşağılık Duygusu	Ben öğrenebildiklerimin tümüyüm
Ergenlik	Kimliğe Karşı Rol Karışıklığı	Ben kimim?
Genç Yetişkinlik	Yakınlığa Karşı Yalıtılmışlık	Biz sevdiklerimizin tümüüz
Orta Yetişkinlik	Üretkenliğe Karşı Durgunluk	Ben ürettiğim şeyim
Yaşlılık	Bütünlüğe Karşı Umutsuzluk	Ben geride bırakabildiklerimin tümüyüm

Kaynak: Kartarcıoğlu, A. (2004). *Suç İşlemiş Erkek Ergenlerin Bağlanma Davranışları, Kişilik Boyutları ve Kimlik Gelişimlerinin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: 63

Ergenlik döneminde ergenlerin yaşadığı kimlik bunalımı farklı şekillerde sonuçlanabilir (Atak,2005) ;

- 1.Bir sonraki evreye olumlu geçiş sağlayan kimlik duygusunun kazanılmasıyla yani başarılı kimlikle,
- 2.Psiko-sosyal moratoryumla,

3. Kimlik karmaşasıyla,
4. Ters kimlikle sonuçlanabilir.

Başarılı kimlik kazanımı, kısa sürede gerçekleşen bir durum değildir. Erikson tarafından, başarılı kimlik kazanma sürecinde bireyin bazı olumsuz özellikler sergilediği izlenmiştir. Bireyin yakın ilişki kurmada gösterdiği yetersizlik bunlardan bir tanesidir. Bu durum, kendi kimliğini kaybetme korkusundan kaynaklanabilir. Bu korku, biçimlenmiş ilişkilere ve soyutlanmaya yol açabilir. Ani heyecanlarla seçilen partnerler ve hayal kırıklıkları bireyi uygun olmayan ilişkilere yönlendirebilir. Bu dönemde gençlerin yaşadığı farklı bir sorun da, zaman perspektiflerindeki karışıklıktır. Zamanı durdurmak, yetişkin olmanın kaygılarını azaltmak gibi nedenlerle gelecekle ilgili plan yapmada zorluk yaşarlar (Çelen, 2007).

Ergenler, kendi kimliklerini bulmadan önce çeşitli rollerde denemeler yaparlar. Kendilerini sevdikleri kişilerle veya bir kahramanla özdeşleştirirler. Bu evre, birçok olumlu deneme ile çözülemediği takdirde, ya da bu evrede girilen rollerden hiçbirine bağlılık geliştirilemediği takdirde, kimlik kargaşası yaşanabilir ve olumsuz bir kişilik geliştirilebilir. Kimlik bunalımı her gencin yaşayabileceği normal bir süreçtir fakat kimlik karmaşası ergenin uyumunu bozmaktadır. Kimlik karmaşası yoğun olarak yaşandığında, ergen bu durumu engellemek için, toplumun beklentilerinin karşıtı roller geliştirip negatif bir kimliğe sahip olabilmektedir (Muuss, 1996).

Erikson, grup kimliğinden de söz etmiştir. Ego kimliğinin oluşumu birey için zorlu bir süreçtir ve bazı bireyler kendilerine bir grup tarafından sunulan kimliği tercih ederler. Bu grubun, üyelerinden bekledikleri davranış kalıpları vardır ve bu şekilde genç, arayış yaşamasına gerek kalmadan, hazır bir kıyafet gibi grup kimliğine bürünür. Bu gruplar, bireyin toplum tarafından kabul edilme ihtiyaçlarını grup içinde doyuma ulaştırırlar. Bu gruplar dağıldığında ise, kendi ego kimliğini oluşturmamış birey ya başka grup kimliğini benimser, ya da yaşamının geri kalanını bocalayarak geçirir. Bu sebeple ego kimliğinin oluşumu çok önemlidir (Çelen, 2007).

Kimlik duygusunun oluşmuşluğunun ölçütleri şunlardır:

1. Gencin belirlediği yaşam çizgisi gerçekçi olmalıdır ve kendisini gerçekçi bir şekilde tanımlamalıdır. Kendisine sunulan olanakları gerçekçi bir şekilde değerlendirmelidir.

2. Belirlenen yaşam çizgisine yönelmelidir. Yaptığı seçim, bireyi o doğrultuda bir etkinliğe yöneltmiyorsa, gerçek bir seçim olma özelliği taşımaz. Verilen kararların uygulanamaması kimlik zayıflığının göstergesidir.

3. Birey, kendisi için seçtiği yolu benimsemelidir. Kendisi için planladığı gelecek, beklentilerini belli oranda karşılayacak nitelikte olmak zorundadır. Kendisi için olumlu bir gelecek tasarlayamayan birey, kimlik oluşturma sürecini tamamlayamaz.

4. Bireyin ortaya koyduğu kişilik, içinde bulunduğu ve önemsendiği çevrelerde var olma duygusunu bireye yaşatmalıdır.

Bu ölçütlere sahip olan birey kimlik duygusunu oluşturmuştur ve diğer evrelere başarılı geçiş yapmak için hazır hale gelmiştir (Dereboy, 1993).

Erikson'un, ergenlik döneminin bir psiko-sosyal görevi olarak belirttiği kimlik gelişimi kuramı gibi Marcia da bu konu ile ilgili çalışmalar yapmıştır ve Erikson'un kimlik kuramındaki statülerine, moratoryum ve ipotekli kimlik statülerini eklemiştir.

1.2.2. James Marcia ve Kimlik Statüleri Yaklaşımı

Çağdaş gelişim psikologlarından Marcia (1989), kimliği birey tarafından yapılandırılan dürtülerin, yeteneklerin, inançların ve bireysel tarihin dinamik örgütlenmesinden oluşan bir özyapı olarak tanımlamıştır (Akt. Çelen, 2007). Marcia'ya göre bu yapı ne kadar iyi gelişirse, birey kendi özellikleri ve bireyselliğinin o kadar farkında olur ve kendisinin kuvvetli ve zayıf yönlerini o kadar iyi görebilir (Akt. Gültekin, 2000).

Marcia düşüncelerini kişiliğin psikoanalitik modeline dayandırmaktadır. Davranışsal düzeyde kimlik gelişimi, kararlılıkta bulunma süreci olarak değerlendirilir. Marcia, Erikson'un ifade ettiği gelişim sürecinin görünen çıktıları ile ilgilenmektedir. Erikson, kimliğin ölçülebilirliği konusunda çekimser kalmıştır fakat Marcia bireyin kimlik geliştirme sürecinde araştırma ve kararlılık düzeyinin ölçülebilirliği üzerinde durmaktadır (Çelen,2007).

Marcia'nın (1996) ergenlik öneminde oluşan benlik kavramı ile ilgili bilgi toplamak için ele aldığı temel ölçüt, Erikson'un görüşüyle örtüşen, araştırma (bunalım) ve kararlılık (bağlanma) kavramlarıyla ilgili olmuştur. Araştırma, kimlik formasyonu sürecinde iş seçimi ve ideolojik inançlar açısından bir sonuca ulaşmak için yoğun sorgulama ve mücadele dönemidir. Bağlanma ise bu alanlardaki seçenekler arasında gelişmiş, değişmeyen kararlara ulaşmış olma ve bu konuda gerekli faaliyetleri yerine getirme olarak tanımlanmıştır (Akt. Eryüksel, 1987).

Marcia'nın kimlik statüsü modelinde dört kimlik statüsü bulunmaktadır. Bunlar; başarılı, moratoryum, ipotekli ve başarısız kimlik statüleri olarak adlandırılmıştır. Bu dört kimlik statüsü ergenin ego yapısını tanımlamaktadır. Bu kimlik statüleri kuramcılar tarafından katı tipolojiler olarak kullanılmamıştır. Her bir kimlik durumu, devam eden bir süreçtir. Kimlik statülerinin gelişimsel bir ardışıklığının olduğu düşünülse de, hiçbir statüsü bir sonraki için gerekli ve kaçınılmaz bir statü değildir. Yalnızca moratoryum statüsü, başarılı kimlik statüsü için önceden gerekli gözükmemektedir. Çünkü başarılı kimlik moratoryumda olduğu gibi araştırma olmadan ortaya çıkmamaktadır. Bir statüden herhangi diğer bir tanesine geçiş görülebilir. Örneğin başarılı kimlikten başarısız kimliğe geçiş olabilir veya moratoryum ya da ipotekli kimlikten başarısız kimliğe geçiş olabilir. Yaşam içinde rollerin değişimiyle birlikte kimlik durumu değişim gösterebilir. Bunun dışında bir kimlik statüsündeki birey, diğer statünün özelliklerini de taşıyabilmektedir. Örneğin, bir mesleğe bağlılık geliştirirken, aynı zamanda kişisel değerler sistemini araştırma sürecinde olabilir (Muuss,1996).

Marcia kimlik statülerini; yapılandırılmış görüşmelerde meslek, din, politik ideoloji alanlarındaki araştırma ve kararlılık hakkında bilgi toplayarak belirlemiştir. Ergenlikteki kimlik statüleri, kimlik gelişimi sürecinin çıktılarıdır ve dört statü de

araştırma (bunalım) ve karar vermeye dayalıdır. Marcia, başarılı kimlik statüsünde olan bireylerin araştırma döneminden sonra kararlılığa ulaştıklarını; moratoryum kimlik statüsünde olanların araştırma aşamasında oldukları ve geçici kararlılık gösterdiklerini; ipotekli kimlik statüsünde olanların hiçbir zaman araştırma sürecini yaşamadıklarını ve anne-babalarına bağımlı kararlar verdiklerini; başarısız kimlik statüsüne sahip olan bireylerin ise kararsız olduklarında kaygı duymadıklarını ve araştırma sürecine hiç girmediklerini ifade etmiştir (Çelen, 2007).

Tablo I.4. Araştırma-Kararlılık ve Kimlik Statüleri

	Araştırma	Kararlılık
Başarılı Kimlik	Var	Var
Moratoryum	Var	Yok
İpotekli Kimlik	Yok	Var
Başarısız Kimlik	Yok	Yok

Kaynak: Çelen, H.N. (2007). *Ergenlik ve Genç Yetişkinlik*, İstanbul: Papatya Yayıncılık: 96

1.2.2.1. Başarılı Kimlik Statüsü

Başarılı kimlik statüsündeki bireyler bir araştırma süreci geçirerek, iş, din ve politik ideoloji alanlarındaki seçimlerinde süreklilik gösteren kararlara ulaşmış ve belirli seçimleri yapmış bireylerdir. Bu seçimler anne-baba isteklerine yakın olsa da, çeşitli seçenekler soruşturulduktan ve bireyin kendi değerlendirmelerine göre bir karara varmasının ardından yapılmıştır (Akt. Eryüksel, 1987).

Bu statüye sahip bireyler; ne moratoryum yaşayanlar gibi huzursuz, ne de ipotekliler gibi peşin hükümlüdürler. Esnektirler, iç gözlem yaparlar, benlik saygıları yüksektir. Stres ile baş etme güçleri yüksektir. Kendi geliştirdikleri değerler doğrultusunda karar verirler. İfade yetenekleri gelişmiştir. Düşünce ve değerlerinde

farklılıklar olsa dahi aileleriyle ilişkileri iyidir. Ailelerinin zayıf ve güçlü yönlerini algılayabilirler. Kişiler arası ilişkilerde başarılıdırlar. Başkalarına güvenme örüntüleri gelişmiştir ve cinsel rol tutumlarında başarılıdırlar. Yapılan bir çalışmada, Kuzey ABD’li başarılı kimlik statüsüne sahip gençlerin; yüksek özerkliğe, diğerlerinin kararlarına daha az güvene ve yaratıcılığa sahip olan bireyler oldukları bulunmuştur. Başarılı kimlik statüsü sahibi bireylerin aileleri ergenlik döneminde özerkliği desteklemişlerdir (Beckett,2002; Gültekin, 2000; Kroger,1989).

Başarılı kimlikte kaygı düzeyi yüksektir. Bu statüye sahip bireyler; dengeli, gerçekçi hedeflere yönelip bunlara ulaşabilen, çevre ile baş edebilen bireyler olarak betimlenmektedir (Akt. Eryüksel, 1987). Başarılı kimlik statüsü, ergenin gelişimini tamamlayarak, bir sonraki evreye sağlıklı geçmesi ve kararlılığa ulaşması anlamına gelmektedir. Kimlik başarıldığında, artan bir kendilik kabulü vardır, ideolojiye ve inanca bağlılık gelişmiştir (Muuss,1996).

1.2.2.2. Moratoryum Kimlik Statüsü

Moratoryum kimlik statüsündeki bireyler, hali hazırda bir bunalım dönemi yaşamakta olan bireylerdir. Bu bireyler için anne-baba istekleri önemli olmakla birlikte, onların ve toplumun istekleri ile kendi yetenekleri arasında bir uzlaşma yapma çabası içerisindedirler (Akt. Eryüksel, 1987).

Moratoryum kimlik statüsü, bireyin bir zorunlulukla karşılaşmaya hazır olmadığını göstermektedir. Moratoryum kelimesi, ortada birçok çözülmemiş sorun olduğuna ve devam eden bir kişisel keşfe işaret etmektedir. Bu statüde birey sorularına cevap bulmak için aktif bir çaba içersindedir, araştırır, keşfeder ve farklı rolleri dener. Bu süreçte birey mantıklı değerlendirmeler ve seçimler yaparsa, başarılı kimlik statüsüne ulaşabilir (Kroger, 1989).

Moratoryum kimlik statüsünde araştırma vardır fakat kararlılık henüz gerçekleşmemiştir. Bu statüde bireyler temel sorulara cevap ararlar, tek bir cevapla yetinmezler. Bazen aktif, bazen içedönük davranışlar sergilerler. Çevreleri ile mücadele içindedirler. Kişilerarası ilişkilerde değişken, belirsiz ve gergindirler. Genç ve ailenin beklentileri farklılık gösterir. Ahlaki olarak aşırı duyarlı ve kaygılıdırlar.

Ahlaki yargılamada gelenek ötesi özelliğe sahiptirler. Stresli durumlarda berrak düşünebilirler. Uygunluk ve isyan arasında gidip gelirler. Hükümetin, politikanın, eğitimin yani sistemin değişmesini talep ederler fakat tüm bunlar için uygulanabilir, gerçekçi çözümler üretmezler (Muuss,1996).

Moratoryum kimlik statüsüne sahip bireylerin, başarılı ve ipotekli kimlik statüsüne göre kaygı düzeyleri yüksektir ve moratoryum kimlik statüsü, kimlik statülerinin içinde en az otoriteryan olanıdır (Kroger, 1989).

1.2.2.3. İpotekli Kimlik Statüsü

İpotekli kimlik statüsüne sahip bireyler, bir araştırma dönemi yaşamaksızın bağlanmalar yapmış olmakla, diğer statülerdeki bireylerden ayrılmaktadırlar. Bu bağlanma, ailelerinin kendileri için planladığı bir kimliğin kabulünü yansıtır şeklindedir. İpotekli kimlik statüsü, otoriterlik ile en yakından ilişkili kimlik statüsü olma özelliği taşımaktadır. Bu statüye sahip olan bireyler, kendilerine verilen kimliğe uygun ortamlarda yeterli gözükmürler fakat bu durum değiştiğinde ise uyum güçlüğü çekerler (Akt. Eryüksel, 1987).

İpotekli kimlik statüsü ergenlik döneminde en çok görülen statüdür. Bu kimliğe sahip bireylerin bağlı oldukları değerleri, ideolojileri, hedefleri ve meslekleri vardır. Başarılı kimlik statüsünde gibi algılanabilirler fakat kişisel keşif ve araştırma sürecini yaşamamışlardır (Muuss, 1996).

İpotekli kimlik statüsünde araştırma eksikliği vardır. Araştırma yerine başkalarının kendisi yerine karar vermelerini yeğlerler. Kendi yönlerini çizemez ve belirleyemezler. Kendilerini mutlu olarak tanımlarlar. Otoriteryan tutumlara sahiptirler. Kişilerarası ilişkilerde streotipik davranışlar sergilerler ve derin ilişki kurma özelliğine sahip değildirler. Ahlaki yargılamada gelenek ve gelenek öncesi evrederler.

Düşünce süreçlerinde esnek değildirler. Otoriteyi kabul edip, ne yapılması gerektiğinin söylenmesinden hoşlanırlar, onay beklentileri yüksektir. Başkalarının düşüncesi bu statüye sahip bireyler için önemlidir. Başarısızlığa tahammülleri

yüksektir çünkü amacı kendileri belirlemezler. İpotekli kimlik statüsü en az kaygı yaşayan statü olma özelliği taşımaktadır (Çelen, 2007).

Bu statüye sahip bireyler, dıştan yönelimlidirler, kişisel özgürlüğün sorumluluğunu taşıyamazlar. Farklı yaşamları keşfetme şansından yoksundurlar. Benimsedikleri tutum ve davranışlara körü körüne inanırlar ve tersinin ispat edilmesi durumunda kimlik yapıları dağılıbilir. Ayrıca bastırma, en çok kullandıkları savunma mekanizmasıdır (Akt. Kantarcıoğlu, 2004).

1.2.2.4. Başarısız Kimlik Statüsü

Başarısız kimlik statüsü sahibi bireyler geçmişte bir araştırma dönemi yaşamış veya yaşamamış olabilirler fakat hali hazırda hiçbir bağlanmaları yoktur ve kaygı da duymazlar. Orlofsky ve arkadaşları (1973), bu statüdeki bireylerin sorumluluktan kaçan bireylere benzer bir yaşam biçimini gösterebileceklerini belirtmişlerdir (Akt. Eryüksel, 1987).

Başarısız kimlik statüsündeki bireyler; mesleğe, inançlara, değerlere, ideolojiye, cinsel davranışlara bir bağlılık geliştirmemişlerdir. Aktif olarak kimliği incelememişlerdir ve araştırma, karar verme konusunda gerçek çabaları olmamıştır (Muuss,1996).

Bu statüye sahip bireylerin düşük kendilik saygıları ve özerklikleri vardır. Derin ilişki kuramazlar. Gelenek öncesi veya geleneksel düzeyde ahlaki muhakeme yetenekleri vardır. Moratoryum ve ipotekli kimlik statüsüne göre daha az karmaşık bir bilişsel yapıları vardır (Kroger, 1989).

Erikson (1968) ve Marcia (1966), kimliği bir örüntü olarak değerlendirmişlerdir. Bu örüntüde yukarıda söz edilen statülerin dışında farklı kimlik alanlarından da söz edilir. Onlara göre tek bir kimlikten söz edilebildiği gibi insanın etkileşim kurduğu her alanda farklı kimlik statüsü de olabilir. Örneğin aile, arkadaşlık flört, siyaset-ideoloji, meslek, boş zaman uğraşısı, din gibi. Aile alanında ipotekli olan bireyin diğer alanları da ipotekli olabildiği gibi birey, farklı alanlarda farklı kimlik statüleri sergileyebilir .

1.2.3. Kimlik Başarımında Cinsiyet Farklılıkları

1980'lere kadar araştırmacılar kimlik başarımında cinsiyet farklılıkları üzerinde durmamışlardır fakat günümüzde bu konu ile ilgili yapılan araştırmalar vardır. Bu araştırmalar genel olarak şunları ortaya çıkarmıştır:

-Meslek seçimi, dinsel inançlar ve politik ideoloji gibi birçok geleneksel alanda kızlar ve erkekler benzer kimlik statüsü dağılımı sergilemektedirler.

-Kimlik biçimlenmesinin zamanı iki cins için de benzer zamanda gerçekleşiyor gözükmektedir.

-Her iki cins için de kimlik statüsünün özerklik, keşif, kaygı gibi kişilik ilişkisi benzerlik göstermektedir.

İki cins arasında farklılıktan çok benzerlikler ortaya çıkmıştır, fakat özellikle cinsellik alanında farklılıklar dikkat çekmektedir. Kadınlar kendi cinsel kimliklerini tanımlamada erkeklere oranla daha fazla zorlanmaktadırlar. Ayrıca erkeklere göre daha karmaşık olan aile ve kariyer seçimi süreci dikkat çekmektedir.

Erkeklerde ipotekli kimlik statüsünün daha yaygın olduğu belirtilmiştir. Aile rolleri açısından kadınlar erkeklere oranla daha çok moratoryum ya da başarılı kimlik statüsünde bulunmaktadır. Kadınların cinsel kimliklerinin içeriklerini diğer cinse oranla daha dikkatli değerlendirdikleri, daha fazla keşifte buldukları ve uyum gerçekleştirdikleri gözlenmiştir. Kadınların ve erkeklerin optimum kimlik gelişimi için, kadınsı ve erkeksi kişilik özellikleri bütünleşmiş halde meydana gelmektedir (Akt. Muuss,1996).

Kimlik statüleri ve özelliklerinde ifade edildiği gibi, kimlik statüleri ile kaygı arasında bağlantı vardır. Farklı kimlik statüsüne sahip olan bireylerin yaşayacağı kaygı düzeyi farklılık gösterebilmektedir (Kroger, 1989).

1.3. Kaygı

Kaygının değişik araştırmacılar tarafından pek çok tanımı yapılmıştır. Kaygı, insanlık tarihi süresince en sık kullanılan kavramlardan bir tanesi olma özelliği taşımaktadır (Akt. Karadeniz, 2005).

Kişilik yapısını ve davranışı inceleyen biyolojik, fizyolojik bütün kuramlar kaygıya yer vermişlerdir. Kimisine göre kaygı; kişiliği oluşturan ilk, temel güçtür, kimisine göre ise ikincil olarak oluşan fakat kişiliğin yapılanmasında, gelişmesinde ve davranışın ortaya çıkmasında önemli rolü bulunan bir etkindir (Köknel, 1997).

Ruh bilim alanında “kaygı” sözcüğü ilk olarak Freud tarafından kullanılmıştır ve Freud kaygıyı bir kavram olarak tanımlayarak nedenlerini araştırmıştır. Freud’a göre kaygı; fiziksel ya da toplumsal çevreden gelen tehlikelere karşı bireyi uyarma, gerekli uyumu sağlama ve yaşamı sürdürüebilme işlevlerine katkıda bulunmaktadır (Akt. Erdul, 2005).

Mc Dougall kaygıyı; bilinmeyen geleceğin yarattığı bir duygulanım durumu olarak ifade etmiştir. Fakat bilinmeyen geleceğin içinde sevinç, neşe ve umudun da olabileceğini kabul etmesi sebebiyle kaygıyı yalnızca elem veren bir duyumsama olarak değerlendirmemektedir (Akt. Karadeniz, 2005).

“Ruesbush’a göre kaygı, psikolojik faktörlerle gelen, normal duygusal durumlardan farklı, hoş olmayan duyguların hissedildiği bir durumdur. Beklenen gelecek korkusu ile birleşen bir korkudur.” (Akt. Ekşi, 1998:16)

Köknel (1990), kaygıyı, duygulanımın elem yönünde artması ve korkuya benzer bir duygulanım durumu olarak tanımlamıştır. Köknel’e göre kaygı genel olarak, “gelecekte kötü bir şey olacakmış gibi” algılanır, duyumsanır ve dile getirilir.

Kaygı; üzüntü, sıkıntı, korku, sonucu bilememe, başarısızlık duygusu, acizlik, yargılanma gibi heyecanların birini veya birkaçını içerebilir (Cüceloğlu, 2005).

Kaygı genel olarak ele alındığında, kaynağı çok belirgin olmayan, korkuya göre şiddeti daha az ve daha uzun süre devam eden bir heyecan durumu olarak ifade edilebilir (Şeyhoğlu, 2005).

Öner (1998), kaygı konusunda ayrıntılı araştırmalar yapmıştır ve kaygıyı, bireyin tehlikeli veya tehdit edici olarak algıladığı, etkilerinin hoş olmadığını düşündüğü, çevresel kaynaklı bir uyarıcıya bağlı olup, bireyde meydana gelen ruh hali olarak tanımlamıştır (Akt. Erdul, 2005).

Kozakçioğlu'na (1986) göre kaygı; endişe, korku, gerginlik gibi subjektif olarak hissedilen duygudur ve kişiliğin bütünlüğünü tehdit edici durumlarda ortaya çıkmaktadır (Akt. Şeyhoğlu, 2005).

“Amerikan Psikiyatri Birliği (1994) (APA)’nin tanımına göre kaygı; kişiliğin bilinçli bölümünde hissedilen ve ortaya çıkan tehlike sinyalidir. Bu tehdit, kişiliğin içinde, dış ortamda bağımsız veya bağımlı olarak üretilir.” (Akt. Bilgin, 2001:35)

Kaygı, normal ve patolojik, akut (durumluk) ve kronik (sürekli) kaygı şeklinde ayrılabilir. Normal kaygı, insanın yaşadığı çevreden gelen bazı etkinlikler sonucu olan kaygıdır. Nörotik kaygı ise, nedensiz oluşan ve sahibine de saçma gelen kaygıdır. Akut kaygı, yoğun ve kısa sürelidir. Kronik kaygı ise daha az yoğundur ve süresi belirsizdir (Akt. Erdul, 2005).

Az miktarda olan kaygı, bireyi teşvik ederek performansını arttırabilir. Fazla miktardaki kaygı ise bireyin performansını azaltarak başarısızlığa itmekte ve düşük öz saygıya sebep olmaktadır. Süre ya da şiddet açısından aşırı olması, bireyin yaşamını olumsuz etkilemeye başlaması, kaygının patolojik boyut aldığını düşündürmektedir (Akt. Fidanoğlu, 2006).

Karen Horney, kaygı ve korku arasındaki yakınlığa değinerek, kaygı kavramının anlaşılmasında önemli bir katkıda bulunmuştur. Horney; ikisinin de tehlikeye karşı geliştirilmiş duygusal tepkiler olduğunu fakat kaygı ve korku arasında önemli bir farklılık olduğunu belirtmiştir. Horney'e göre kaygı; tehlikeli olarak

algılanan bir duruma duyulan duygu, korku ise; gerçek bir tehlike karşısında duyulan tehlike ile orantılı bir duygudur.

Bazı psikologlar korku ile kaygı arasında üç önemli fark bulunduğunu ifade etmektedirler:

- 1.Kaynak: Korkunun kaynağı bilinmektedir fakat kaygının kaynağı belirsizdir,
- 2.Şiddet: Korku kaygıdan daha şiddetlidir,
- 3.Süre: Korku daha kısa sürelidir, kaygı ise uzun süre devam eder.

Korku ile kaygı arasındaki benzerlikleri göz önünde bulunduran psikologlar, korku anında ortaya çıkan fizyolojik tepkilerin, kaygı anında da gözlenebileceğini ileri sürmüşlerdir (Cüceloğlu, 2005).

Birey, üstesinden gelemediği acı ve üzüntü içeren durumlarla karşılaştığı zaman korku yaşamaktadır. Korku; belirgin bir noktada odaklaşan, nesnel bir tehlikeye karşı tepki olarak tanımlanırken, kaygı; kaynağı belirsiz, düşünülen, öznel bir tehlikeye karşı oluşan tepki olarak tanımlanmaktadır (Akt. Şeyhoğlu, 2005).

Freud'a göre korku ve kaygı birbirine yakındır ve ikisi de tehlikeye karşı meydana gelen tepkilerdir. Bireyin dışarıdan gelen, bilinen bir tehlikeye karşı gösterdiği tepkiyi Freud korku olarak ifade etmiştir. Kaygı ise, bireyin kendi içinden gelen, bilinmeyen bir tehlikeye karşı gösterilen tepkidir. Birey, korku yaratan nesnelere karşısında kaçınma gibi savunma mekanizmalarını geliştirirken, kaygı yaşadığında, korkudan kurtulmak için başvurduğu yolları denemez (Akt. Şeyhoğlu, 2005).

Kaygı, korkuyla ilgili olarak bir endişelenme ve rahatsızlık durumu olarak ifade edilmektedir. Kaygının nesnesi (örneğin belirsiz bir tehlike duygusu veya kötü bir şey olacağına inanma), genellikle korku nesnesinden (örneğin saldırgan bir hayvan) daha belirsizdir (Karadeniz, 2005).

Kaygının farklı tanımları bulunsa da, araştırmacılar kaygının, hoş olmayan duygusal bir deneyim olduğu konusunda uzlaşırlar. Kaygıyla ilgili kapsamlı bir

literatür taraması yapan Lewis (1970), kaygı tanımlarının altı ortak özelliği olduğunu belirtmiştir. Bu ortak özellikler;

- 1.Kaygı, korkuyla yakın bir duygu durumudur.
- 2.Hoş olmayan bir duygu durumudur.
- 3.Gelecek yönelimlidir.
- 4.Ya hiçbir tehdit durumu yoktur , ya da küçük bir tehdit durumu genelleniyordur.
- 5.Öznel somatik şikayet ve semptomlar görülür.
- 6.Objektif somatik şikayetler görülür. (Akt. Ekşi, 2006)

1.3.1. Kaygı Türleri

Spielberger (1972) iki tür kaygı tanımlamıştır. Spielberger'e göre kaygı, kişilik özelliklerinden ve yapısından kaynaklanan "sürekli kaygı" ve iç, dış ortamdan kaynaklanan "durumluk kaygı" olmak üzere ikiye ayrılır. Genel olarak durumluk kaygı, sürekli kaygının etkisiyle değişim göstermektedir (Köknel, 1990).

Durumluk Kaygı: Spielberger'e göre herkes tehlikeli olarak algıladığı durumlarda bir miktar kaygı yaşamaktadır. Tehlikeli durumların yarattığı bu kaygı türü genellikle her bireyin yaşadığı geçici ve duruma bağlı bir kaygı oluşturmaktadır. Buna durumluk kaygı denir (Akt. Akandere, 1997). Durumluk kaygı, bireyin içinde bulunduğu stresli durumdan dolayı hissettiği subjektif korku olarak da tanımlanabilir. Fizyolojik olarak otonom sinir sisteminde uyarılma gerçekleşir ve bunun sonucunda terleme, sararma, kızarma ve titreme gibi fiziksel değişimler ortaya çıkar. Bu durum, bireyin yaşadığı duruma bağlı olan gerilim ve huzursuzluk duygularının göstergesidir. Stresin yoğun olduğu zamanlarda durumluk kaygı seviyesinde artış, stres ortadan kalktığında ise düşüş olur (Akt. Karadeniz, 2005).

Spielberger' e göre durumluk kaygının özellikleri şunlardır:

-Bu kaygı türü, bireyin içinde bulunduğu durumu veya ortamı tehdit eden tehlike yaratan biçimde algılayıp, yorumlanmasından kaynaklanmaktadır,

-Bu durum; elem veren, hoş olmayan, huzursuzluk, rahatsızlık, tedirginlik yaratan bir duygulanım durumudur,

-Bu duygulanım durumu algılanır, anlaşılır, çözülür, yorumlanır, duyumsanır,

-Bu süreç içinde bilinç açık, haberdar ve uyanıktır. Bilişsel işlevler çalışır,

-Sinir sisteminin işlevinde değişim olduğunu gösteren belirtiler ortaya çıkar

(Köknel, 1990).

Sürekli Kaygı: Belirli bir olay ve duruma bağlı olmayan, genel ve devamlı kaygılılık haline sürekli kaygı denilmektedir. Bu kaygı türü, bireyin kaygı yaşantısına olan yatkınlığıdır. Sürekli kaygı bir kişilik özelliğidir. Sürekli kaygı yaşayan birey; içinde bulunduğu durumları genellikle stresli olarak algılama eğilimindedir. Bu bireyler, başkalarınca tehdit edici ve rahatsızlık verici olarak algılanmayacak durumlarda bile kaygı yaşamaktadırlar (Akt. Karadeniz, 2005).

Spielberger'e göre sürekli kaygının özellikleri şunlardır:

-Kişilik yapısının kaygıya yatkın olması, sürekli kaygı düzeyini etkilemektedir,

-Sürekli kaygı, durumluk kaygıya göre durağan ve süreklidir,

-Sürekli kaygının şiddeti ve yapısı kişilik yapısına göre değişim göstermektedir,

-Sürekli kaygı düzeyi; bireyin kişilik yapısının özelliklerine göre tehlikeli olan, durumluk kaygı düzeyini yükselten ortamın algılanmasını, yorumlanmasını, duyumsanmasını etkilemektedir (Köknel, 1990).

Sürekli kaygı düzeyi yüksek olan bireyler; bulunduğu durumdan memnun olmama, genel bir hoşnutsuzluk hali taşıma ve her an başına kötü bir olay geleceği gibi karamsarlık taşıma şeklinde duygular yaşamaktadırlar. Bu bireyler, durumluk kaygıyı da diğer bireylerden daha sık ve yoğun olarak yaşarlar (Akt. Kulaksızoğlu, 1999; Akt. Şeyhoğlu, 2005).

Sürekli kaygısı olan bireyler, kendileri ve çevreleriyle ilgili devamlı bir kaygı durumu yaşamaktadırlar. Sürekli kaygı durumu, belirgin bir tehlike kaynağı olmaması halinde, bağlantısız anksiyete olarak tanımlanmaktadır. Dikkati toplayamama, umutsuzluk, uyku bozuklukları, karar verme güçlüğü, aşırı duyarlılık,

aşırı terleme, boyun ve omuz bölgesinde kas gerilimi, belirgin bir sebep olmamasına rağmen nabız ve tansiyon bulgularında artış görülmesi gibi belirtiler, bu anksiyeteye eşlik edebilir. Bağlantısız anksiyete; bireyin devamlı olarak gerilim, tedirginlik ve üzüntü yaşamasına neden olmaktadır (Akt. Şeyhoğlu, 2005).

1.3.2. Kaygının Nedenleri

Psikoanalitik varsayıma göre kaygı; temelde bir iç çatışmanın ürünüdür. Bu çatışma; benlik ile alt benlik, ya da benlik ile üst benlik arasında oluşabilir. Alt benlikten, haz ilkesi doğrultusunda doyum arayan dürtüler, üst benliğin gerçekleri tarafından engellenir ve bunlar arasındaki çatışma, benlik tarafından çözülemezse, bu durum tehlike olarak algılanır. Bu durum sonucunda kaygı ortaya çıkmaktadır.

Davranışçı varsayıma göre, kaygı öğrenilmiş bir süreçtir. Koşullu uyaranlar, koşulsuz tepkilere neden olmaktadır. Ayrıca, sosyal öğrenme ile ailenin tepkileri de model olarak alınır.

Bilişsel varsayıma göre; kaygının nedeni olayın kendisi değil, bu olayın birey tarafından nasıl yorumlandığı, nasıl algılandığıdır. Yani olayların çarpıtılmış düşünce örüntüleriyle algılanması sonucu kaygı ortaya çıkmaktadır.

Biyolojik varsayıma göre ise; kaygıda otonom sinir sisteminde sempatik etkinliğin arttığı ve buna bağlı olarak fizyolojik belirtilerin ortaya çıktığı düşünülmektedir. Ayrıca, kalıtsal bir yatkınlığın olduğundan da söz edilmektedir (Akt. Karadeniz, 2005).

Kaygının tek bir nedeni yoktur ve nedenleri kişiden kişiye değişim göstermektedir. Örneğin, bazı insanlar için kaygı yavaş yavaş gelişen uzun süreli stres yaşantısından sonra başlamaktadır. Bazı insanlar, hayatlarının tam olarak kontrolleri altında olmadığını hissedebilirler ve gelecekle ilgili genel bir kaygı geliştirebilirler. Bazı insanlar ise geçmişte yaşadıkları stresli olaylar sebebiyle, gelecekte de benzer olaylarla karşı karşıya gelmeye tedirgin olurlar ve kaygı yaşayabilirler. Bunlar dışında bazı insanların da kaygıya genetik yatkınlıkları

olabilmektedir. Kaygının çeşitli nedenleri bulunmaktadır ve kişiden kişiye değişim göstermektedir (Akt. Develi, 2006).

Kaygının nedenlerini, bireyin çevresini algılayış tarzından ayırmak olanaksızdır. Belirli bir ortam içinde, kendisini güven altında ve huzurlu hisseden bireyde korku veya kaygı olmamaktadır. Fakat aynı ortamdaki farklı bir birey çevreyi tehlikeli bulabilir ve kaygı yaşayabilir. Hangi ortamın nasıl algılanacağını yetiştirdiğimiz kültür bize öğretmektedir. Bu sebeple, hangi ortamın ne tür kaygı yaratacağı bir kültürden diğerine farklılık gösterebilir. Ancak, kaygının nedenleri için bütün toplumlarda geçerli olabilecek bazı genellemeler vardır:

1. Desteğin çekilmesi: Birey, yeni bir çevreye gittiği zaman, o ana kadar alışageldiği destekleri kaybeder. Böyle durumlarda kaygı yaşanmaktadır.

2. Olumsuz bir sonucu beklemek: Birey yaşamında olumsuz uyaranları beklediği durumlarda kaygı yaşayabilir. Örneğin; hazırlıksız sınava girme, bir mahkemede duruşma sonucunu bekleme gibi olumsuz sonuçların ortaya çıkabileceği durumlarda kaygı yaşanmaktadır.

3. İç çelişki: İnanılan ve önem verilen bir fikirle, yapılan davranış arasında bir çelişki ortaya çıktığı zaman kaygı türünde bir gerginlik yaşanabilir. İçsel çelişki önemli bir güdü ve heyecan kaynağıdır. Bu tür durumlarda, yaşanan çelişkiyi giderecek bir çözüm yolu aranır ve bir çözüm yoluna ulaşıncaya kadar kaygı yaşanır.

4. Belirsizlik: Gelecekte ne olacağını bilememek, insanlar için en önemli kaygı nedenlerinden bir tanesidir. Belirsizlik, kaygı yaratan bir durumdur ve ileride olumsuz türden olayların olacağını bilmek, ne olacağını hiç bilmemeye tercih edilmektedir (Cüceloğlu, 2005).

1.3.3. Kaygının Belirtileri

Cüceloğlu'na (2000) göre kaygı; insanın günlük davranışında çok sık gözlenebilen bir haldir. Her birey farklı derecelerde kaygı yaşar. Kaygının şiddeti ve sürekliliği arttığı zaman bir sorun olarak ortaya çıkmaktadır. Kaygısı yüksek olan

bireyler, kaygı durumunun etkisiyle çok sayıda fizyolojik ve psikolojik belirtiler geliştirirler. Bunlar;

Kasların çok gergin olması: Kaslarda sürekli gerginlik hakimdir ve kaslar çatıktır. Birey gevşeyemez ve gerginlik kaslarda bir titreme meydana getirir.

Otonom sinir sisteminin yüksek düzeyde faal olması: Terleme, kalp çarpıntısı, baş dönmesi, mide bulantısı, sık boşaltım işlevleri, bu belirtilerden bazılarıdır.

Tedirgin bekleyiş hali: Üzülme, kendine ve başkalarına olabilecek kötü şeyleri düşünmekten kendini alamama hali.

Dikkati toplamada zorluk: Bir iş üzerinde dikkat toplamada zorluk çekme, uykusuzluk hali ve sinirlenme görülür (Akt. Ekşi, 2006).

1.4. Konu ile ilgili Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Kahn ve arkadaşları (1985), üniversitede okuyan, on sekiz yaşından büyük ve otuzlu yaşların sonlarına kadarki yaş aralığında bulunan bay ve bayan genç yetişkinlerle, başarılı ve başarısız kimlik gelişiminin yakın ilişki kurma ile ilişkisini incelemek amacıyla bir araştırma yapmışlardır. Yapılan araştırma sonucunda; kimlik gelişiminde başarılı olan bireylerin, yakın ilişki kurmada, evlilik hayatlarında daha başarılı oldukları ve evlilik ilişkilerinde yaşanan olaylara karşı tahammül düzeylerinin daha yüksek olduğu saptanmıştır (Akt.Beckett,2002).

Greene, Wheatley ve Aldava (1992), Amerika'da lise ve üniversite öğrencileriyle yaptıkları çalışmada, yetişkinliğe geçiş ölçütlerini ve gençler tarafından bunların hangilerinin önemsendiğini araştırmışlardır. Sonuçta, demografik geçiş işaretlerine önem verilmediği, kendi sorumluluğunu alma, ekonomik özgürlük ve bağımsız kararlar alabilme gibi psikolojik ve duygusal içerikli işaretlere önem verildiği, cinsiyetler arasında farklılık olmadığı ve SED'in etkisinin olmadığı bulunmuştur. (Atak, 2005)

Arnett (1994), Orta Batı Amerika'da, 346 üniversite öğrencisiyle yaptığı çalışmada, yetişkinliğe geçiş ölçütlerini ve gençler tarafından hangilerine daha fazla önem verildiğini araştırmıştır. Sonuçta yetişkinliğe geçişte, eğitimi tamamlama, evlenme, anababa olmak gibi demografik geçiş işaretlerine gençler tarafından önem

verilmediği ve bağımsız kararlar alabilme, kendi sorumluluğunu taşıma gibi bilişsel, duygusal ve davranışsal geçiş işaretlerinin önemsendiği bulunmuştur. Katılımcıların %57'si yetişkinliğe geçiş ölçütü olarak anababaların evinden taşınmak ve bu sayede oluşan bağımsızlık derken, diğer geçiş işaretlerine katılımcılar tarafından %30'un da altında önem verildiği bulunmuştur (Akt. Atak, 2005).

Prontinsky (1975) ve Lavoie (1976), yaptıkları çalışmalarda kimlik statülerine dağılımda cinsiyetler açısından bir farka rastlamadıklarını belirtmişlerdir. Ayrıca artan yaşla birlikte üst kimlik statülerine doğru bir ilerlemeden bahsetmişlerdir. Protinsky ve Lavoie, kimlik biçimlenmesinin 18-21 yaşları arasında yoğunlaştığını ve çözümlendiğini vurgulamışlardır (Akt. Gültekin, 2000).

Meilman (1979) 12, 15, 18 ve 24 yaş gruplarındaki erkeklerde, enlemesine-kesit türünde ve Marcia'nın yarı-yapılandırılmış görüşme tekniğini kullanarak, benlik kimliği statülerinde yaşa bağlı değişiklikleri incelemiştir. Meilman, artan yaşla birlikte kimlikle ilgili meşguliyette ve başarılı kimlik statüsündeki deneklerin sayısında artış olduğunu izlemiştir (Akt. Eryüksel, 1987).

Adams ve Fitch (1982), 148 üniversite öğrencisiyle yaptıkları ve öğrencilerin kimlik statülerini ve psiko-sosyal gelişim evresini, cinsiyet farklılıkları açısından inceledikleri bir yıllık boylamsal araştırmalarda deneklerin kimlik statülerinde artan yaşla birlikte üst kimlik statülerine geçiş gösterdiklerini, cinsiyetler arasında farka rastlanmadığını ifade etmişlerdir (Akt. Eryüksel, 1987).

Grotevant ve Cooper (1985), aile ilişkileri içinde bireysellik modellerinin gelişmesi ve ergen kimliğini araştırma ve onların arasındaki ilişkiyi değerlendirmek amacıyla bir çalışma yapmışlardır. Kimlik araştırması ve bireysellik düzeyi, meslek seçimi, din, politika, arkadaşlık, cinsiyet rolleri gibi alanlarda değerlendirilmiş ve her bir alanda erkekler ile kadınlar arasında anlamlı bir farka rastlanmamıştır (Akt. Gültekin, 2000).

Whitbourne ve Tesch (1985) ile Waterman ve Waterman (1971) geliştirdikleri Marcia tipi görüşme tekniğini kullanarak, üniversite son sınıf ve aynı bölümden mezun olmuş kız ve erkek öğrencileri, kimlik statüleri açısından karşılaştırmışlardır.

Buna göre, başarılı kimlik statüsündeki deneklerin sayısı daha çok mezunlar grubunda; bağımlı ve kararsız kimlik statüleri ise sıklıkla son sınıf öğrencileri arasında görülmüştür (Akt. Eryüksel, 1987).

Streimatter (1993)'ın 105 deneği kimlik statüleri açısından üç yıl arayla incelediği çalışmada kız ve erkeklerin kimlik biçimlenmesini farklı zamanlarda tamamlayıp tamamlamadıklarını ve kimlik biçimlenmesinde cinsiyetler arasında farklı yönelimler olup olmadığının belirlenmesine çalışmıştır. Sonuçta, cinsiyetler arasında fark bulunmamış, yaşla birlikte daha üst kimlik statülerinin görüldüğü bulunmuştur. Kimlik yöneliminde kadınlar kimliklerini daha çok kişiler arası ilişkiler yoluyla tanımlamaktadır. Erkekler ise daha çok mesleklerinden yola çıkarak kimliklerini tanımlamaktadırlar (Akt. Gültekin, 2000).

1.5. Konu İle İlgili Türkiye’de Yapılan Araştırmalar

Eryüksel (1987) tarafından yapılan bir araştırmada; alınan eğitim türünün, üniversitede geçirilen sürenin ve cinsiyetin benlik kimliği statüsünü etkileyip etkilemediğini belirlemek için 364 üniversite öğrencisine “Benlik Kimliği Objektif Ölçüm Skalası- Geliştirilmiş Formu” (EOM-EIS) uygulanmıştır. Araştırma sonucunda alınan eğitim türüne ve üniversitede geçirilen sürenin kimlik statülerine dağılımda etkili olmadığı bulunmuştur. Gençler arasında en sık gözlenen statü kararsızlık kimlik statüsüdür. Erkeklerde en sık rastlanan statü başarılı kimlik statüsüyken, kızlarda en az gözlenen statü olmuştur.

Köker (1997) kimlik duygusunun kazanılması açısından, ergenleri, genç yetişkinleri ve yetişkinleri çeşitli değişkenlere göre karşılaştırmıştır. Araştırma sonucunda sadece yaş gelişim evreleri açısından (ergen, genç yetişkin, yetişkin) farklılaşmıştır. Kimlik duygusunun kazanılması yönünden 17-21 yaş grubu diğer gruplardan anlamlı düzeyde düşük puan almıştır. Bu sonuç, kimlik duygusunun da yaşa bağlı olarak geliştiğini göstermektedir. Araştırma sonucunda meslek veya öğretim kurumu açısından bir farklılığa rastlanmamıştır. Ayrıca cinsiyetin, kimlik duygusunun oluşumunda farklılık yaratmadığı saptanmıştır (Akt. Gültekin, 2000).

Atak (2006), Türkiye’de yetişkinliğe ulaşmak için hangi ölçütlere önem verildiğini ve bireylerin yetişkinliğe ulaşmada kendileriyle ilgili algılarını gelişimsel olarak ortaya koymak amacıyla, 15-34 yaş arası 673 katılımcıyla araştırma yapmıştır. Türkiye’de yetişkinliğe ulaşma konusunda evlenme, anababa olma, belli bir yaşa gelme gibi biyolojik ve demografik değişkenlerin yanında; kişinin kendi kararlarını verebilmesi, kendi sorumluluğunu alma gibi psikolojik ölçütlerin de önemli olduğu, yetişkin olmanın zamanla oluştuğu ve kişinin kendini yetişkin gibi algılamasıyla ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

1.6. Araştırmanın Problemi

Genç yetişkinlik dönemi, yetişkin yaşamına geçişi temsil etmektedir. Yetişkin yaşamına ilişkin daha önce tecrübe edilmemiş sorumluluklar ve gerçekleştirilmesi beklenen gelişim görevleri, genç yetişkine kaygı yaşatabilmektedir. Bireyin sahip olduğu kimlik statüsü, bu dönemde yaşanan kaygı düzeyini etkilemektedir. Bu problemden yola çıkarak, örneklem grubundaki genç yetişkinlerin kimlik statüleri ile durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin ortaya koyulması amaçlanmaktadır.

2. Hipotez (Problem)

Bu araştırmanın temel problemi aşağıdaki şekilde biçimlenmiştir;
“Farklı kimlik statülerine sahip genç yetişkinlerin kaygı düzeyleri de farklılık gösterir.”

Bu temel probleme dayalı olarak, aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

1. Örneklem grubundaki genç yetişkinlerin kimlik statülerinin dağılımı nasıldır?
2. Kadın ve erkek genç yetişkinlerin kimlik statüleri arasında fark var mıdır?
3. Örneklem grubundaki genç yetişkinlerin durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri nasıldır?
4. Kadın ve erkek genç yetişkinlerin durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri arasında fark var mıdır?

5. Genç yetişkinlerin yaşlarına göre durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri arasında fark var mıdır?
6. Genç yetişkinlerin meslek alt boyutundaki kimlik statüleri ile durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri arasında ilişki var mıdır?
7. Genç yetişkinlerin arkadaşlık alt boyutundaki kimlik statüleri ile durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri arasında ilişki var mıdır?
8. Genç yetişkinlerin flört alt boyutundaki kimlik statüleri ile durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

3. Araştırmanın Önemi

Genç yetişkinlik dönemi, ergenlik ve yetişkinlik arasında bir geçiş dönemidir. Diğer dönemlerden farklı olarak, bireye yetişkin yaşamına dair birçok sorumluluk yüklemektedir. Genç yetişkinlik dönemi; ergenlikten çıkmış olan fakat kendisini tam olarak yetişkin hissetmeyen birey için, aşılması zor ve içinde belirsizlikler bulunduran bir dönemdir. (Arnett, 2004)

Genç yetişkinlik dönemi, bireyin artık kendisini yetişkin olarak görmeye başladığı, toplum tarafından da yetişkin muamelesinin yapıldığı ve dolayısıyla bireyin benliğinin o güne kadar alıştığından dışında değişimler gösterdiği farklı bir dönem olma özelliği taşımaktadır. Birey, genç yetişkinlik dönemine girmesiyle birlikte duygusal dünyasında dalgalanmalar yaşamaktadır. Kendisini yeni ve çok farklı sorumlulukların bulunduğu bir dönem içerisinde bulan birey, bu yeni duruma uyum sağlama sürecinde, sahip olduğu kimlik statüsüyle ilişkili olarak kaygı yaşayabilmektedir. (Hurlock, 1959)

Günümüzde yaşam koşullarının zorluğu ve üniversite eğitiminin bireyin beklentilerine uygun bir iş bulması için yeterli olmaması, bunun yanında yetişkin yaşamına ilişkin gerçekleştirilmesi beklenen; iş hayatına girme, bir aile kurma ve toplumsal hayat içinde var olma gibi gelişim görevleri, genç yetişkinin kaygı yaşamasına sebep olabilmektedir.

Bu araştırma ile, bugüne kadar gelişim dönemleri içinde en az yer verilen “genç yetişkinlik dönemi”ne ve bu dönemin beraberinde getirdiği zorlukların genç

yetişkinlere yaşattığı kaygı ile kimlik statüleri arasındaki ilişkiye dikkat çekilecektir. Ayrıca ülkemizde; kimlik statülerinin, genç yetişkinlik döneminde yaşanan kaygıyla ilişkisini inceleyen az sayıda araştırma olması nedeniyle, alana katkısı olacağı düşünülmektedir.

4. Kapsam ve Sınırlılıklar

1.Araştırma; İstanbul ili, Anadolu yakası sınırlanmışlarında ikamet eden, 22-30 yaşlar arasındaki 60 kadın, 60 erkek olmak üzere, toplam 120 üniversite mezunu genç yetişkinle sınırlandırılmıştır. 22-30 yaş aralığı dışında olan kişiler kapsam dışıdır.

2.Kimlik gelişimi, “Benlik Kimliği Objektif Ölçüm Skalası”nın ölçtüğü özellikler ile sınırlıdır.

3.Kaygı düzeyleri “Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri”nin ölçtüğü özellikler ile sınırlıdır.

5. Varsayımlar

Katılımcıların, verilen “Benlik Kimliği Objektif Ölçüm Skalası” ve “Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri”ni içtenlikle ve düşündükleri biçimde cevapladıkları varsayılmıştır.

6. Tanımlar

Genç Yetişkinlik Dönemi: Erikson’a göre 20-40, Havighurst’e göre 18-35, Bühler’e göre 25-45 yaşları arasını kapsayan, Erikson’un gelişim evreleri içinde “yakınlığa karşı yalıtılmışlık” olarak nitelendirilen ve ergenlikten yetişkinliğe geçişi temsil eden dönemdir. Genç yetişkinlik dönemi, ergenlik döneminde kazanılmış olan kimlik duygusunun, yoğun bir sevgi ilişkisiyle birleşmesiyle gerçek yakınlığın yaşanacağı dönemdir. Bu yakınlık dönemine sağlam bir kimlik duygusuyla ulaşamamış olan birey, bu tip yakınlıklar içinde kimliğini tamamen yitirebileceği

korkusuna kapılabilir ve kendisini yakın ilişkilerin dışına çekip, yalnız kalmaya yani izolasyona yönelebilir (Dereboy, 1993).

Beliren Yetişkinlik: Gelişmiş toplumlarda görülen, onlu yaşların sonu ile yirmili yaşları kapsayan, ergenlik ile genç yetişkinlik arasında yer alan ve ikisinden de farklı kendine özgü özellikleri olan özel bir gelişim dönemidir. (Atak, <http://www.emergingadulthoodinturkey.blogcu.com/2264534>, 17.02.2007)

Kimlik: Bir bireyin “ben kimim?” ve “ne olacağım?” sorularına verdiği yanıtların tümü; süreklilik ve aynılık bilinci. Kimlik, bir insanın dünyada bir yer alma duygusudur. Cinsel, toplumsal ve mesleki kimlik biçimlerinde somutlaşır (Onur, 2006).

Başarılı Kimlik Statüsü: Yoğun bir sorgulama döneminden sonra iş, meslek seçimi, arkadaşlık, flört, cinsiyet rolü, boş zaman uğraşısı alanlarında kalıcı kararlılıkların sağlanmış olduğu kimlik statüsüdür (Eryüksel, 1987).

İpotekli Kimlik Statüsü: Herhangi bir sorgulama yapmaksızın çevredeki otorite figürlerinin bireye ilişkin öneri ve beklentilerinin tamamen kabulünü ifade eder (Eryüksel, 1987).

Moratoryum Kimlik Statüsü: Yoğun bir sorgulamanın yapıldığı ancak herhangi bir kararlılığın olmadığı kimlik durumudur (Eryüksel, 1987).

Başarısız Kimlik Statüsü: Herhangi bir sorgulama olsun ya da olmasın, hiçbir yaşamsal alanda herhangi bir kararın alınmadığı kimlik statüsüdür (Eryüksel, 1987).

Kaygı: Bireyin tehlikeli veya tehdit edici olarak algıladığı, etkilerinin hoş olmadığını düşündüğü, çevresel kaynaklı bir uyarıcıya bağlı olup, bireyde meydana gelen ruh halidir. (Öner, 1998)

Durumluk Kaygı: Spielberg’er’e göre herkes tehlikeli olarak algıladığı durumlarda bir miktar kaygı yaşamaktadır. Tehlikeli durumların yarattığı bu kaygı

türü genellikle her bireyin yaşadığı geçici ve duruma bağlı bir kaygı oluşturmaktadır. Buna durumluk kaygı denir.(Akt. Erdul, 2005)

Sürekli Kaygı: Belirli bir olay ve duruma bağlı olmayan, genel ve devamlı kaygınlık haline sürekli kaygı denilmektedir. Bu kaygı türü, bireyin kaygı yaşantısına olan yatkınlığıdır. Sürekli kaygı bir kişilik özelliğidir. (Akt. Kulaksızoğlu, 1999)

BÖLÜM II

YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Araştırma, ilişkisel tarama modelidir. Literatür araştırması ve anket uygulamasından elde edilen verilerle, genç yetişkinlerin kimlik statüleri ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişki ortaya koyulmuştur.

2.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın örneklemini; İstanbul ili, Anadolu yakası sınırlanmışlarında ikamet eden, 22-30 yaşlar arasındaki 60 kadın, 60 erkek olmak üzere, toplam 120 üniversite mezunu genç yetişkin oluşturmaktadır.

Araştırmanın evreni ise, Türkiye'nin İstanbul ilinde yaşayan, 22-30 yaşlar arasındaki genç yetişkinlerdir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada, örneklem grubunu oluşturan katılımcılar rasgele seçilmiştir ve gönüllülük isteğine bağlı olarak uygulama yapılmıştır. Katılımcıların kimlik statülerine ilişkin bilgiler Eryüksel(1987) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Benlik Kimliği Objektif Ölçüm Skalası" ile, kaygı düzeylerine ilişkin bilgiler ise Öner (1985) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri" ile değerlendirilmiştir.

2.3.1. Benlik Kimliği Objektif Ölçüm Skalası

Güvenirlik ve geçerlik çalışmaları, Eryüksel (1997) tarafından yapılmış olan, Grotevant ve Adams (1984) tarafından geliştirilen bu ölçek; başarılı, başarısız, ipotekli ve moratoryum olmak üzere dört ayrı kimlik statüsüyle ilgili maddeleri içermektedir. Her bir kimlik statüsünün ideoloji ve kişilerarası alt skalaları bulunmaktadır. İdeoloji alt skalası meslek, din, politika ve felsefi yaşam biçimi olmak üzere dört alana; kişilerarası alt skalası ise arkadaşlık, flört, cinsiyet rolü ve boş zaman uğraşları ile ilgili dört alana ayrılmıştır. Ölçek toplam 64 maddeden oluşmaktadır.

Katılımcılardan her maddeye tepkilerini; ağırlığı 6 puan olan “kesinlikle katılıyorum”dan, ağırlığı 1 puan olan “kesinlikle katılmıyorum”a doğru sıralanan, 6 noktalı bir değerlendirme ölçeği üzerinde belirmeleri istenmektedir. Her bir kimlik statüsü için alınabilecek en düşük puan 16, en yüksek puan ise 96’dır.

Testin güvenilirliği, Cronbach-Alfa, test-tekrar test, iki yarım güvenilirlik teknikleri ile incelenmiş ve iç tutarlık katsayısı; ideoloji alt skalası için ; .67, kişilerarası alt skalası için; .68, dört ayrı kimlik statüsü için ; .73 bulunmuştur.

Testin geçerliği; testin yapı geçerliği, 5 klinik psikolog tarafından, maddeleri ile ilgili kimlik statüsüne göre değerlendirmeleri istenmiş ve %92 ile , %68 arasında doğru saptama yapmışlardır.

Bu araştırmada Benlik Kimliği Objektif Ölçüm Skalası’nın üç alt ölçeği değerlendirilmiştir. Arkadaşlık, flört ve meslek. Bu alt ölçeklerin alınmasının nedeni, örneklem grubunun yaş döneminde önemi ortaya çıkan alanlar olmasından kaynaklanmaktadır.

2.3.2. Durumluk-Sürekli Kaygı Envanteri

Spielberger ve arkadaşları tarafından geliştirilen, Öner (1985) tarafından Türkçe’ye uyarlanan ölçek; durumluk ve sürekli kaygı düzeylerini ölçmektedir.

Durumluk Kaygı Ölçeği, bireyin içinde bulunduğu stresli durumla ilgili subjektif duygularını betimlemesini gerektiren 20 maddeden oluşmaktadır. Maddelerde ifade edilen duygu ve davranışlar, bu tür yaşantıların şiddet derecesine göre; (1) hiç, (2) biraz, (3) çok ve (4) tamamiyle gibi şıklardan bir tanesini işaretleyerek cevaplandırılmaktadır.

Bireyin kaygı yaşantısına olan yatkınlığını ölçmek üzere düzenlenmiş olan “Sürekli Kaygı Ölçeği” 20 maddeden oluşmaktadır. Maddelerde ifade edilen duygu ya da davranışlar, bu duyguların sıklık derecesine göre; (1) hemen hiçbir zaman, (2) bazen, (3) çoğu zaman, (4) hemen her zaman gibi şıklardan bir tanesini işaretleyerek cevaplandırılmaktadır. Her ölçekten elde edilecek toplam puan 20 ile 80 arasında değişmekte; yüksek puanlar kaygı düzeyinin yüksekliğini belirtmektedir.

Ölçeklerin iç tutarlılığı ve güvenilirliği Kuder Richarson “20” Item Remeinder korelasyonları ve “test-tekrar test” tekniği ile saptanmıştır. İchtutarlık katsayıları durumluk kaygı ölçeği için .94 ile, .96; sürekli kaygı ölçeği için .83 ile .87 arasındadır. Ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayıları durumluk kaygı ölçeği için .26 ile .68; sürekli kaygı ölçeği için .71 ile .86 arasında bulunmuştur.

2.4. Veri Çözümleme Yöntemleri

Deneklere uygulanan ölçeklerden elde edilen veriler kodlanarak bilgisayara yüklenmiştir. Elde edilen bu verilerin çözümlenmesinde SPSS 16.0 istatistik paket programı kullanılmıştır.

Elde edilen verilerin analizinde betimsel istatistiklerden frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama (X) ve standart sapma (Ss) kullanılmıştır. Araştırmaya katılan katılımcıların görüşlerinde bağımsız değişkenlere göre farklılık olup olmadığını anlamak için seçenekliler için t-testi, üç ve daha fazla seçenekliler için ise varyans (Anova) analizi kullanılmıştır. Ayrıca farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu saptamak için LSD uygulanmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkileri belirlemek amacıyla da Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon analizi yapılmıştır. Ayrıca değişkenlerin yordama düzeylerini belirlemek için regresyon analizi kullanılmıştır. Elde edilen verilerin anlamlılık düzeyi $p < .05$ olarak kabul edilmiştir.

BÖLÜM III

BULGULAR VE YORUM

Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı tablo III.1’de görülmektedir.

Tablo III.1: Katılımcıların cinsiyetlerine göre dağılımı

Cinsiyet	Frekans (f)	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde (%)	Toplamlı Yüzde (%)
Kadın	60	50	50	50
Erkek	60	50	50	100
Toplam	120	100	100	

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi katılımcıların yarısı erkek, diğer yarısı ise kadınlardan oluşmaktadır.

Katılımcıların yaşlarına göre dağılımı tablo III.2’de görülmektedir.

Tablo III.2: Katılımcıların yaşlarına göre dağılımı

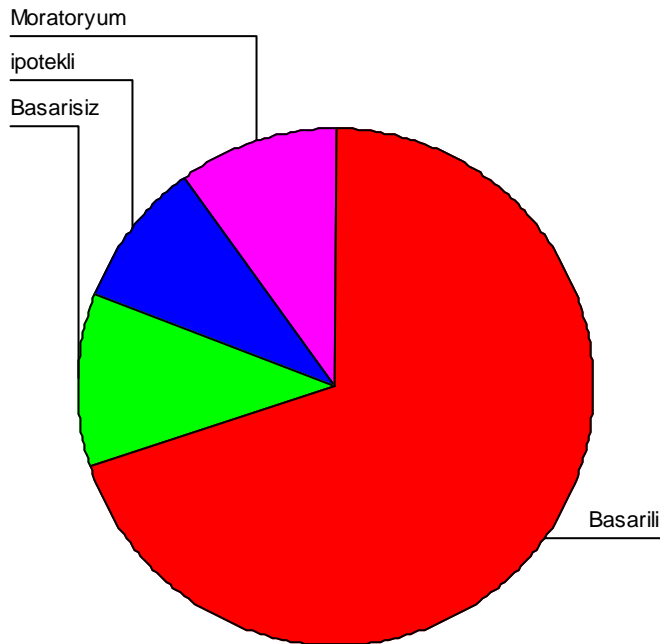
Yaşlar	Frekans (f)	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde (%)	Toplamlı Yüzde (%)
22	19	15,83	15,83	15,83
23	21	17,5	17,5	33,33
24	20	16,66	16,66	50
25	21	17,5	17,5	67,5
26	18	15	15	82,5
27	10	8,33	8,33	90,83
28	8	6,66	6,66	97,5
29	1	0,83	0,83	98,33
30	2	1,66	1,66	100
Toplam	120	100	100	

Tablo III.2’de görüldüğü gibi, 23 ve 25 yaşlarında olan katılımcıların oranı ayrı ayrı %17,5, bu oranı % 16,6 ile 24 yaşındaki katılımcılar izlerken 22 yaşındaki denekler katılımcılar toplam grubun % 15,83’ünü oluşturmaktadır. 26 yaşındakilerin oranı % 15, 27 yaşındakilerin oranı %8,3, 30 yaşındakilerin oranı % 1,6 ve 29 yaşındakilerin oranı % ,83. Katılımcıların yaş ortalaması 24,64’tür.

Katılımcıların kimlik statülerine göre dağılımları tablo III.3’te görülmektedir.

Tablo III.3: Katılımcıların kimlik statülerine göre dağılımları

Kimlik Statüleri	Frekans (f)	Yüzde (%)	Geçerli Yüzde (%)	Toplamlı Yüzde (%)
Başarılı	84	70,0	70,0	70,0
Başarısız	13	10,8	10,8	80,8
İpotekli	11	9,2	9,2	90,0
Moratoryum	12	10,0	10,0	100,0
Total	120	100,0	100,0	

Şekil III.1. Katılımcıların kimlik statülerine göre dağılımlarını gösteren pasta grafiği

Tablo III.3’te ve pasta grafikte görüldüğü gibi, katılımcıların % 70’i başarılı kimlik statüsünde, %10,8’i başarısız kimlik statüsünde, % 9,2’i ipotekli kimlik statüsünde, % 10’u moratoryum kimlik statüsündedir.

Katılımcıların kimlik statülerinin cinsiyete göre dağılımı tablo III.4'te görülmektedir.

Tablo III.4: Katılımcıların kimlik statülerinin cinsiyete göre dağılımını gösteren çapraz tablo

Cinsiyet		Kimlik Statüleri				Toplam
		Başarılı	Başarısız	İpotekli	Moratoryum	
Kadın	f	45	5	5	5	60
	%	53,57	38,46	45,45	41,66	50
Erkek	f	39	8	6	7	60
	%	46,43	61,54	54,55	58,34	50
Toplam	F	84	13	11	12	120
	%	100	100	100	100	100

Tablo III.4'te görüldüğü gibi başarılı kimlik statüsünde kadınların oranları erkeklerden fazla iken, (Kadın: % 53,57; Erkek:% 46,43), başarısız kimlik statüsünde erkeklerin oranı kadınlardan fazladır (Kadın: % 38,46; Erkek:% 61,54). İpotekli ve moratoryum kimlik statülerinde de erkeklerin oranı kadınlara göre daha yüksektir.

Katılımcıların Meslek, Arkadaşlık ve Flört alt boyutlarına ait kimlik statüleri tablo III.5'te görülmektedir.

Tablo III.5: Katılımcıların Meslek, Arkadaşlık ve Flört alt boyutlarına ait kimlik statüleri

Alt Boyutlar	Kimlik statüleri	Frekans (f)	Yüzde (%)
Meslek	Başarılı	68	56,66
	Başarısız	12	10
	İpotekli	18	15
	Moratoryum	22	18,34
	Total	120	100
Arkadaşlık	Başarılı	94	78,33
	Başarısız	10	8,33
	İpotekli	9	7,5
	Moratoryum	7	5,84
	Total	120	100
Flört	Başarılı	66	55
	Başarısız	27	22,5
	İpotekli	16	13,33
	Moratoryum	11	9,16
	Total	120	100

Tablo III.5'te görüldüğü gibi Meslek alt boyutunda katılımcıların %56,6'sı başarılı, %10'u başarısız, %15'i ipotekli, %18, 34'ü moratoryum kimlik statüsündedir. Arkadaşlık alt boyutunda katılımcıların % 78,33'ü başarılı, % 8,33'ü başarısız, %7,5'i ipotekli, % 5,84'ü moratoryum kimlik statüsündedir. Flört alt boyutunda katılımcıların % 55'i başarılı, %22,5'i başarısız, %13,33'ü ipotekli, %9,16'sı moratoryum kimlik statüsündedir.

Katılımcıların sürekli ve durumluk kaygı düzeylerinin aritmetik ortalama ve standart sapmaları tablo III.6'da gösterilmiştir.

Tablo III.6: Katılımcıların sürekli ve durumluk kaygı düzeylerinin aritmetik ortalama ve standart sapmaları

Kaygı	N	En düşük Puan	En Yüksek Puan	X	Ss
Durumluk Kaygı	120	31	57	42,38	5,52
Sürekli Kaygı	120	34	66	47,15	5,89
Toplam	120				

Tablo III.6'da görüldüğü gibi katılımcıların durumluk kaygı puanlarının aritmetik ortalaması (X) 42,38 iken sürekli kaygı puanlarının aritmetik ortalaması 47,15'tir.

Katılımcıların sürekli ve durumluk kaygı düzeylerinin cinsiyete göre dağılımı tablo III.7'de görülmektedir.

Tablo III.7: Katılımcıların sürekli ve durumluk kaygı düzeylerinin cinsiyete göre dağılımı

Kaygı Türü	Kaygı Düzeyi	Frekans ve Yüzde	Cinsiyet		Toplam
			Kadın	Erkek	
Sürekli kaygı	Yüksek	f	33	27	60
		%	55	45	100
	Düşük	f	27	33	60
		%	45	55	100
Durumluk kaygı	Yüksek	f	27	27	54
		%	50	50	100
	Düşük	f	33	33	66
		%	50	50	100

Tablo III.7'te görüldüğü gibi katılımcıların sürekli kaygı düzeyleri, kadınlarda %55 oranında yüksek, %45 oranında düşük çıkarken, bu durum erkeklerde tam tersidir. Yani, sürekli kaygı düzeyleri erkeklerin % 45'inde düşük iken %55'in de yüksektir. Bu durum kadınların sürekli kaygı düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olduğunu şeklinde yorumlanabilir. Durumluk kaygı düzeyinde ise durum dengededir. Hem düşük hem de yüksek durumluk kaygı düzeyindeki kadın ve erkek sayıları eşittir.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre sürekli kaygı düzeylerinde anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan bağımsız grup t-testi sonucu çizelge IV.8’de görülmektedir.

Tablo III.8: Katılımcıların cinsiyetlerine göre sürekli kaygı düzeylerinde anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan bağımsız grup t-testi sonucu

Sürekli Kaygı	Gruplar	N	X	Ss	S _h	Sd	t	p
Sürekli Kaygı	Kadın	60	48,10	5,54	,716	118	1,765	,153
	Erkek	60	46,22	6,12	,791			

Tablo III.8’de görüldüğü gibi katılımcıların sürekli kaygı puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (t=1,765; p>.05). Dolayısıyla hem kadın hem de erkek katılımcıların sürekli kaygı düzeyleri bir birine yakındır.

Katılımcıların cinsiyetlerine göre durumluk kaygı düzeylerinde anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan bağımsız grup t-testi sonucu tablo III.9’da görülmektedir.

Tablo III.9: Katılımcıların cinsiyetlerine göre durumluk kaygı düzeylerinde anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan bağımsız grup t-testi sonucu

Durumluk Kaygı	Gruplar	N	X	Ss	S _h	Sd	t	p
Durumluk Kaygı	Kadın	60	42,58	6,08	,768	118	,395	,143
	Erkek	60	42,18	4,93	,637			

Tablo III.9’da görüldüğü gibi katılımcıların durumluk kaygı puan ortalamalarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır (t=,395; p>.05). Dolayısıyla hem kadın hem de erkek katılımcıların durumluk kaygı düzeyleri bir birine yakındır.

Katılımcıların yaşlarına göre sürekli kaygı düzeylerinde anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan bağımsız grup t-testi sonucu tablo III.10’da görülmektedir.

Tablo III.10: Katılımcıların yaşlarına göre sürekli kaygı düzeylerinde anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan bağımsız grup t-testi sonucu

Sürekli Kaygı	Gruplar	N	X	Ss	S _h	Sd	t	p
Sürekli Kaygı	22-25 Arası	82	47,22	6,15	,679	118	,175	,577
	26-30 arası	38	47,03	5,37	,872			

Tablo III.10’da görüldüğü gibi katılımcıların sürekli kaygı puan ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=,175$; $p>.05$). Dolayısıyla iki farklı yaş gruplarındaki katılımcıların sürekli kaygı düzeyleri bir birine yakındır.

Katılımcıların yaşlarına göre durumluk kaygı düzeylerinde anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan bağımsız grup t-testi sonucu tablo III.11’de görülmektedir.

Tablo III.11: Katılımcıların yaşlarına göre durumluk kaygı düzeylerinde anlamlı farklılık olup olmadığını belirlemek için yapılan bağımsız grup t-testi sonucu

Durumluk Kaygı	Gruplar	N	X	Ss	S _h	Sd	t	p
Durumluk Kaygı	22-25 Arası	82	41,99	5,54	,612	118	1,163	,249
	26-30 Arası	38	43,24	5,44	,882			

Tablo III.11’de görüldüğü gibi katılımcıların durumluk kaygı puan ortalamalarının yaş değişkenine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen bağımsız grup t testi sonucunda, grupların aritmetik ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmamıştır ($t=1,163$; $p>.05$). Dolayısıyla iki farklı yaş gruplarındaki katılımcıların durumluk kaygı düzeyleri bir birine yakındır.

Katılımcıların durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri arasında ilişki olup olmadığını belirlemek için yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucu tablo III.12’de görülmektedir.

Tablo III.12: Katılımcıların durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri arasında ilişki olup olmadığını belirlemek için yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucu

Değişkenler	N	r	p
Durumluk Kaygı-Sürekli Kaygı	120	,299	,001

Tablo III.12’de görüldüğü gibi katılımcıların durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri arasında ilişki olup olmadığını belirlemek için yapılan Pearson Çarpım Moment Korelasyon analizi sonucunda, katılımcıların durumluk kaygı düzeyleri ile sürekli kaygı düzeyleri arasında pozitif yönde ($r=.299$) ve anlamlı ($p<.001$) bir ilişki bulunmuştur.

Katılımcıların başarılı kimlik statüleri ile toplam sürekli ve durumluk kaygı düzeyleri arasında ilişki olup olmadığı ve başarılı kimlik statüsünün toplam sürekli ve durumluk kaygı düzeyini yordamada anlamlı bir yordayıcı olup olmadığı tablo III.13’de gösterilmiştir.

Tablo III.13: Katılımcıların başarılı kimlik statüleri ile sürekli ve durumluk kaygı puanları arasındaki ilişkiyi gösteren regresyon analizi sonucu

Yordayan Değişken	r	r²	Sd	S_h	F	p
Başarılı Kimlik Statüsü						
Yordanan Değişken Sürekli Kaygı Düzeyi	,70	,49	117	5,192	4,278	,001
Yordanan Değişken Durumluk Kaygı Düzeyi	,39	,152	117	5,616	5,102	,003

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi, başarılı kimlik statüsündeki katılımcıların statülerinin sürekli kaygı düzeylerini ne derece yordadığını belirlemek amacıyla yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, katılımcıların başarılı kimlik statüleri ile sürekli kaygı düzeyleri arasında pozitif bir ilişki olduğu belirlenmiştir. ($r=,70$). Başarılı kimlik statüsü, sürekli kaygı düzeyindeki toplam değişimin % 49'unu açıklamaktadır. Regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin yapılan varyans analizi sonucunda ise, başarılı kimlik statüsü, sürekli kaygı düzeyinin anlamlı bir yordayıcısı ($p < .01$) olduğu görülmüştür. Benzer şekilde başarılı kimlik statüleri ile durumluk kaygı düzeyleri arasında da pozitif bir ilişki olduğu görülmektedir ($r=,39$). Başarılı kimlik statüsü durumluk kaygı düzeyindeki toplam değişimin % 15,2'sini açıklamaktadır. Regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin yapılan varyans analizi sonucunda ise, başarılı kimlik statüsünün durumluk kaygı düzeyinin anlamlı bir yordayıcısı ($p < .01$) olduğu görülmüştür.

Katılımcıların başarılı kimlik statüleri ile toplam sürekli ve durumluk kaygı düzeyleri arasında ilişki olup olmadığı ve başarısız kimlik statüsünün toplam sürekli ve durumluk kaygı düzeyini yordamada anlamlı bir yordayıcı olup olmadığı tablo III.14'te gösterilmiştir.

Tablo III.14: Katılımcıların başarısız kimlik statüleri ile sürekli ve durumluk kaygı puanları arasındaki ilişkiyi gösteren regresyon analizi sonucu

Yordayan Değişken	r	r²	Sd	S_h	F	p
Başarısız Kimlik Statüsü						
Yordanan Değişken Sürekli Kaygı Düzeyi	,227	,051	117	5,760	,119	,398
Yordanan Değişken Durumluk Kaygı Düzeyi	,078	,006	117	5,902	,719	,730

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi, başarısız kimlik statüsünde olan katılımcıların, kimlik statüleri ile toplam (sürekli ve durumluk) kaygı düzeyleri arasında düşük bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca, başarısız kimlik statüsündeki katılımcıların kimlik statülerinin, kaygı düzeyleri için anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmektedir.

Katılımcılarının ipotekli kimlik statüleri ile toplam sürekli ve durumluk kaygı düzeyleri arasında ilişki olup olmadığı ve ipotekli kimlik statüsünün toplam sürekli ve durumluk kaygı düzeyini yordamada anlamlı bir yordayıcı olup olmadığı tablo III.15'te gösterilmiştir.

Tablo III.15: Katılımcılarının ipotekli kimlik statüleri ile sürekli ve durumluk kaygı puanları arasındaki ilişkiyi gösteren regresyon analizi sonucu

Yordayan Değişken	r	R²	Sd	S_h	F	p
İpotekli Kimlik Statüsü						
Yordanan Değişken Sürekli Kaygı Düzeyi	,305	,093	117	5,280	2,073	,270
Yordanan Değişken Durumluk Kaygı Düzeyi	,055	,030	117	5,702	,615	,762

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi, ipotekli kimlik statüsünde olan katılımcıların, kimlik statüleri ile sürekli ve durumluk kaygı düzeyleri arasında düşük bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca, ipotekli kimlik statüsündeki katılımcıların kimlik statülerinin, kaygı düzeyleri için anlamlı bir yordayıcı olmadığı belirlenmiştir.

Katılımcılarının moratoryum kimlik statüleri ile toplam sürekli ve durumluk kaygı düzeyleri arasında ilişki olup olmadığı ve moratoryum kimlik statüsünün toplam sürekli ve durumluk kaygı düzeyini yordamada anlamlı bir yordayıcı olup olmadığı tablo III.16'da gösterilmiştir.

Tablo III.16: Katılımcılarının moratoryum kimlik statüleri ile sürekli ve durumluk kaygı puanları arasındaki ilişkiyi gösteren regresyon analizi sonucu

Yordayan Değişken	r	r²	Sd	S_h	F	p
Moratoryum Kimlik Statüsü						
Yordanan Değişken Sürekli Kaygı Düzeyi	,264	,070	117	5,347	1,715	,155
Yordanan Değişken Durumluk Kaygı Düzeyi	,032	,001	117	5,917	,211	,802

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi, Moratoryum kimlik statüsünde olan katılımcıların, kimlik statüleri ile sürekli ve durumluk kaygı düzeyleri arasında düşük bir ilişki bulunmuştur. Ayrıca, moratoryum kimlik statüsündeki katılımcıların kimlik statüleri, kaygı düzeyleri için anlamlı bir yordayıcı olmadığı belirlenmiştir.

Katılımcıların meslek alt boyutundaki kimlik statüleri ile toplam sürekli kaygı düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığı ve kimlik statülerinin sürekli kaygı düzeyini yordamada anlamlı bir yordayıcı olup olmadığı tablo III.17'de gösterilmiştir.

Tablo III.17: Katılımcıların meslek alt boyutundaki kimlik statüleri ile sürekli kaygı puanları arasındaki ilişkiyi gösteren regresyon analizi sonucu

Yordanan Değişken Sürekli kaygı düzeyi	r	r²	Sd	S_n	F	p
Yordayan Değişken Başarılı Kimlik Statüsü	,093	,009	118	5,89	1,023	,314
Yordayan Değişken Başarısız Kimlik Statüsü	,038	,001	118	5,91	,171	,680
Yordayan Değişken İpotekli Kimlik Statüsü	,026	,001	118	5,91	,078	,780
Yordayan Değişken Moratoryum Kimlik Statüsü	,177	,031	118	5,82	3,82	,053

Tablo III.17’de görüldüğü gibi katılımcıların meslek alt boyutundaki kimlik statüleri ile toplam sürekli kaygı düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığını ve kimlik statülerinin sürekli kaygı düzeyini yordamada anlamlı bir yordayıcı olup olmadığını belirlemek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, katılımcıların kimlik statüleri ile sürekli kaygı düzeyleri arasında bir ilişki belirlenmemiştir. Dolayısıyla, meslek alt boyutundaki kimlik statüleri sürekli kaygı düzeyinin anlamlı bir yordayıcısı değildir.

Katılımcıların meslek alt boyutundaki kimlik statüleri ile toplam durumluk kaygı düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığı ve kimlik statülerinin durumluk kaygı düzeyini yordamada anlamlı bir yordayıcı olup olmadığı tablo III.18de gösterilmiştir.

Tablo III.18: Katılımcıların meslek alt boyutundaki kimlik statüleri ile durumluk kaygı puanları arasındaki ilişkiyi gösteren regresyon analizi sonucu

Yordanan Değişken Durumluk kaygı düzeyi	r	r²	Sd	S_n	F	p
Yordayan Değişken Başarılı Kimlik Statüsü	,184	,034	118	5,44	4,12	,064
Yordayan Değişken Başarısız Kimlik Statüsü	,548	,300	118	5,37	7,74	,006
Yordayan Değişken İpotekli Kimlik Statüsü	,568	,322	118	5,34	9,1	,003
Yordayan Değişken Moratoryum Kimlik Statüsü	,061	,004	118	5,53	,443	,507

Tablo III.18’de görüldüğü gibi katılımcıların meslek alt boyutundaki kimlik statüleri ile toplam durumluk kaygı düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığı ve kimlik statülerinin durumluk kaygı düzeyini yordamada anlamlı bir yordayıcı olup olmadığını belirlemek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, katılımcıların başarısız ve ipotekli kimlik statüleri ile durumluk kaygı düzeyleri arasında pozitif bir ilişki belirlenmiştir.

Katılımcıların meslek alt boyutundaki başarısız kimlik statüsü ile toplam durumluk kaygı düzeyleri arasında pozitif yönde ve orta düzeyde bir ilişki belirlenmiştir ($r=,548$). Meslek alt boyutundaki başarısız kimlik statüsü, durumluk kaygı düzeyindeki toplam değişimin % 30’unu açıklamaktadır. Regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin yapılan varyans analizi sonucunda ise, meslek alt boyutundaki başarısız kimlik statüsünün, durumluk kaygı düzeyinin anlamlı bir yordayıcısı ($p < .01$) olduğu görülmüştür.

Katılımcıların meslek alt boyutundaki ipotekli kimlik statüsü ile toplam durumluk kaygı düzeyleri arasında pozitif yönde ve yine orta düzeyde bir ilişki belirlenmiştir ($r=,568$). Meslek alt boyutundaki ipotekli kimlik statüsü, durumluk kaygı düzeyindeki toplam değişimin % 32,2’sini açıklamaktadır. Regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin yapılan varyans analizi sonucunda ise, meslek alt boyutundaki ipotekli kimlik statüsünün, durumluk kaygı düzeyinin anlamlı bir yordayıcısı ($p < .01$) olduğu görülmüştür.

Katılımcıların arkadaşlık alt boyutundaki kimlik statüleri ile toplam sürekli kaygı düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığı ve kimlik statülerinin toplam sürekli kaygı düzeyini yordamada anlamlı bir yordayıcı olup olmadığı tablo III.19’da gösterilmiştir.

Tablo III.19: Katılımcıların arkadaşlık alt boyutundaki kimlik statüleri ile sürekli kaygı puanları arasındaki ilişkiyi gösteren regresyon analizi sonucu

Yordanan Değişken	r	r ²	Sd	S _h	F	p
Sürekli kaygı düzeyi						
Yordayan Değişken Başarılı Kimlik Statüsü	,171	,029	118	5,83	3,55	,062
Yordayan Değişken Başarısız Kimlik Statüsü	,017	,000	118	5,92	,034	,853
Yordayan Değişken İpotekli Kimlik Statüsü	,031	,001	118	5,91	,112	,739
Yordayan Değişken Moratoryum Kimlik Statüsü	,034	,001	118	5,91	,133	,716

Tablo III.19’da görüldüğü gibi katılımcıların arkadaşlık alt boyutundaki kimlik statüleri ile toplam sürekli kaygı düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığını ve kimlik statülerinin sürekli kaygı düzeyini yordamada anlamlı bir yordayıcı olup olmadığını belirlemek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, katılımcıların kimlik statüleri ile sürekli kaygı düzeyleri arasında bir ilişki

belirlenmemiştir. Dolayısıyla, arkadaşlık alt boyutundaki kimlik statüleri sürekli kaygı düzeyinin anlamlı bir yordayıcısı değildir.

Katılımcıların arkadaşlık alt boyutundaki kimlik statüleri ile toplam durumluk kaygı düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığı ve kimlik statülerinin durumluk kaygı düzeyini yordamada anlamlı bir yordayıcı olup olmadığı tablo III.20’de gösterilmiştir.

Tablo III.20: Katılımcıların arkadaşlık alt boyutundaki kimlik statüleri ile durumluk kaygı puanları arasındaki ilişkiyi gösteren regresyon analizi sonucu

Yordanan Değişken	r	r ²	Sd	S _h	F	p
Durumluk kaygı düzeyi						
Yordayan Değişken Başarılı Kimlik Statüsü	,099	,10	118	5,51	1,156	,284
Yordayan Değişken Başarısız Kimlik Statüsü	,124	,015	118	5,50	1,83	,178
Yordayan Değişken İpotekli Kimlik Statüsü	,536	,287	118	5,38	6,97	,009
Yordayan Değişken Moratoryum Kimlik Statüsü	,170	,029	118	5,46	3,52	,063

Tablo III.20’de görüldüğü gibi katılımcıların arkadaşlık alt boyutundaki kimlik statüleri ile toplam durumluk kaygı düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığı ve kimlik statülerinin durumluk kaygı düzeyini yordamada anlamlı bir yordayıcı olup olmadığını belirlemek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, sadece ipotekli kimlik statüleri ile durumluk kaygı düzeyleri arasında pozitif ve orta düzeyde bir ilişki belirlenmiştir. ($r=,536$). Arkadaşlık alt boyutundaki ipotekli kimlik statüsü, durumluk kaygı düzeyindeki toplam değişimin % 28,7’sini açıklamaktadır. Regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin yapılan varyans analizi sonucunda ise, arkadaşlık alt boyutundaki ipotekli kimlik statüsünün, durumluk kaygı düzeyinin anlamlı bir yordayıcısı ($p < .01$) olduğu görülmüştür.

Katılımcıların flört alt boyutundaki kimlik statüleri ile toplam sürekli kaygı düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığı ve kimlik statülerinin sürekli kaygı düzeyini yordama da anlamlı bir yordayıcı olup olmadığı tablo III.21’de gösterilmiştir.

Tablo III.21: Katılımcıların flört alt boyutundaki kimlik statüleri ile sürekli kaygı puanları arasındaki ilişkiyi gösteren regresyon analizi sonucu

Yordanan Değişken	r	r ²	Sd	S _h	F	p
Sürekli kaygı düzeyi						
Yordayan Değişken Başarılı Kimlik Statüsü	,159	,025	118	5,84	3,05	,083
Yordayan Değişken Başarısız Kimlik Statüsü	,127	,016	118	5,87	1,94	,166
Yordayan Değişken İpotekli Kimlik Statüsü	,093	,009	118	5,89	1,05	,311
Yordayan Değişken Moratoryum Kimlik Statüsü	,079	,006	118	5,90	,732	,394

Tablo III.21’de görüldüğü gibi katılımcıların flört alt boyutundaki kimlik statüleri ile toplam sürekli kaygı düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığını ve kimlik statülerinin sürekli kaygı düzeyini yordama da anlamlı bir yordayıcı olup olmadığını belirlemek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, katılımcıların flört alt boyutundaki kimlik statüleri ile sürekli kaygı düzeyleri arasında bir ilişki belirlenmemiştir. Dolayısıyla, flört alt boyutundaki kimlik statüleri sürekli kaygı düzeyinin anlamlı bir yordayıcısı değildir.

Katılımcıların flört alt boyutundaki kimlik statüleri ile toplam durumluk kaygı düzeyleri arasında ilişki olup olmadığı ve kimlik statülerinin durumluk kaygı düzeyini yordamada anlamlı bir yordayıcı olup olmadığı tablo III.22’de gösterilmiştir.

Tablo III.22: Katılımcıların flört alt boyutundaki kimlik statüleri ile durumluk kaygı puanları arasındaki ilişkiyi gösteren regresyon analizi sonucu

Yordanan Değişken	r	r ²	Sd	S _h	F	p
Durumluk kaygı düzeyi						
Yordayan Değişken Başarılı Kimlik Statüsü	,137	,019	118	5,49	2,24	,137
Yordayan Değişken Başarısız Kimlik Statüsü	,024	,001	118	5,42	,069	,793
Yordayan Değişken İpotekli Kimlik Statüsü	,119	,014	118	5,50	1,69	,196
Yordayan Değişken Moratoryum Kimlik Statüsü	,544	,295	118	5,37	7,49	,007

Tablo III.22’de görüldüğü gibi katılımcıların flört alt boyutundaki kimlik statüleri ile toplam durumluk kaygı düzeyleri arasında bir ilişki olup olmadığı ve kimlik statülerinin durumluk kaygı düzeyini yordamada anlamlı bir yordayıcı olup olmadığını belirlemek için yapılan basit doğrusal regresyon analizi sonucunda, sadece moratoryum kimlik statüsü ile durumluk kaygı düzeyleri arasında pozitif ve

orta düzeyde bir ilişki belirlenmiştir ($r=.544$). Flört alt boyutundaki moratoryum kimlik statüsü, durumluk kaygı düzeyindeki toplam değişimin % 29,5'ini açıklamaktadır. Regresyon katsayısının anlamlılığına ilişkin yapılan varyans analizi sonucunda ise, flört alt boyutundaki moratoryum kimlik statüsünün, durumluk kaygı düzeyinin anlamlı bir yordayıcısı ($p < .01$) olduğu görülmüştür.

BÖLÜM IV

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu araştırmada, “Farklı kimlik statülerine sahip genç yetişkinlerin kaygı düzeyleri de farklılık gösterir.” hipotezinden yola çıkarak, örneklem grubundaki genç yetişkinlerin kimlik statüleri ile durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin ortaya koyulması amaçlanmıştır. Bu ilişkinin ortaya koyulması amacıyla 22-30 yaşlar arasındaki 60 kadın, 60 erkek toplam 120 üniversite mezunu genç yetişkin örneklem grubu olarak alınmıştır. Bu bölümde, elde edilen bulgular, literatür ışığında ele alınıp yorumlanacaktır.

Tablo III.3 ve şekil III.1’deki pasta grafiğinde görüldüğü gibi Benlik Kimliği Objektif Ölçüm Skalası uygulanan örneklem grubunun %70’inin başarılı kimlik statüsünde, %10,8’inin başarısız kimlik statüsünde, %9,2’sinin ipotekli kimlik statüsünde ve %10’unun moratoryum kimlik statüsünde olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, daha önce kimlik statüleri ile ilgili Marcia (1976), Lavoie (1976), Meilman (1979), Adams ve Fitch (1982), Kroger (1988), Streitmatter (1993) ve Cramer (1998)’in ergenlerle ve genç yetişkinlerle yaptıkları araştırmalar sonucunda ulaştıkları “artan yaşla birlikte başarılı kimlik statüsüne geçiş gerçekleşmektedir” sonucunu desteklemektedir.

Aynı araştırmacılar, kimlik statüleri açısından cinsiyetler arasında bir farka ulaşmamışlardır ancak yapılan araştırmada elde edilen bulgulara göre, başarılı kimlik statüsündeki kadınların oranları erkeklerden fazladır. Ayrıca başarısız, moratoryum ve ipotekli kimlik statüsüne sahip erkek katılımcı oranının, kadın katılımcılardan daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu durum, Archer (1989) ve Çelen’in (2006) yapmış olduğu araştırmalarda ulaştıkları sonuçları desteklemektedir.

Öner ve Le Compte(1983), üniversite öğrencilerinde normal koşullarda durumluk kaygı puan ortalamasını 37.83, sürekli kaygı puan ortalamasını 36.33; stres

koşullarında ise durumluk kaygı puan ortalamasını 49.29, sürekli kaygı puan ortalamasını 36.40 olarak belirtmişlerdir. Yapılan araştırma sonucunda elde edilen durumluk ve sürekli kaygı puan ortalamaları Öner ve Le Compte (1983)'un belirttikleri ortalamalarla karşılaştırıldığında, örnekleme yer alan genç yetişkinlerin kaygı puan ortalamaları, belirtilen normal koşullardaki öğrencilerin kaygı puan ortalamalarının üzerinde görülmektedir. Bu durum, üniversiteden mezun olup, genç yetişkinlik döneminin zorluklarıyla (iş bulma, aile kurma ve toplumsal beklentileri karşılama) karşı karşıya kalmanın kaygı düzeyini yükseltebileceği şeklinde açıklanabilir. Bunun yanında, günümüzde yaşam koşullarının zorluğu ve üniversite eğitiminin bireyin beklentilerine uygun bir iş bulması için yeterli olmaması, yetişkin yaşamına ilişkin gerçekleştirilmesi beklenen gelişim görevleri, örneklem grubundaki genç yetişkinlerin kaygı düzeylerinin yüksek çıkmasına sebep olabilmektedir.

Durumluk kaygı, yaşamın belli bir döneminde, belli bir sebeple ortaya çıkan kaygı türüdür. Araştırma bulguları yukarıda belirtildiği gibi, genç yetişkinlerden oluşan örneklem grubunun durumluk kaygı düzeyinin yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Genç yetişkinlik dönemi ile bu dönemin devamı olan orta yetişkinlik döneminin bireye yaşatabileceği kaygılar farklılık gösterebilir. Genç yetişkinlik dönemindeki bir bireye, iş bulma ve aile kurma gibi konular kaygı yaşatırken, orta yetişkinlik dönemindeki bir bireye emeklilik, boş yuva sendromu veya eş kaybı gibi faktörler kaygı yaşatabilmektedir. Yapılacak farklı bir araştırma ile orta yetişkinlik dönemindeki durumluk kaygı düzeyi ile genç yetişkinlik dönemindeki durumluk kaygı düzeyi karşılaştırılabilir.

Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre kadın ve erkek katılımcıların durumluk kaygı düzeyleri ve sürekli kaygı düzeyleri birbirlerine yakındır. Batı ve Türk toplumunda yapılan araştırmalar bu sonucu desteklememektedir. Reynolds (1998), kadınların ve erkeklerin kaygı düzeylerini karşılaştırdığı araştırma sonucunda kadınların kaygı düzeylerinin erkeklere göre daha yüksek olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Örnekleme grubundaki genç yetişkinlerin yaş gruplarına göre (22-25 ve 26-30) kaygı düzeyleri karşılaştırıldığında, iki farklı yaş grubundaki katılımcıların durumluk ve sürekli kaygı düzeyleri birbirine yakın çıkmıştır. Eğitim süresinin uzaması ve

bunun sonucunda yetişkin yaşamına geçiş yaşının yükselmesiyle birlikte, Arnett (2000)'in de “Beliren Yetişkinlik” adını verdiği, onlu yaşların sonu ve yirmili yaşları kapsayan yeni yaşam döneminde bireyler benzer kaygılar yaşamaktadırlar. Bu durum, yetişkin yaşamına geçiş yaşının yirmili yaşların sonlarına yükselmesi ve yirmili yaşların sonlarına yaklaşan bireylerin de aynı kaygıyı yaşayabileceği şeklinde açıklanabilir.

Durumluk kaygı, yukarıda belirtildiği gibi, bireyin içinde bulunduğu durumu tehdit eden, tehlike yaratan biçimde algılayıp yorumlanmasından kaynaklanan, duruma bağlı oluşan kaygı türüdür. Sürekli kaygı ise belirli bir olay veya duruma bağlı olmayan, genel ve devamlı kaygıdır. Bu kaygı türü bir kişilik özelliğidir ve bireyin kaygı yaşantısına olan yatkınlığıdır. Sürekli kaygı düzeyi yüksek olan bireyler durumluk kaygıyı da diğer bireylerden daha sık ve yoğun yaşarlar. (Köknel,1990; Akt.Kulaksızoğlu, 1999) Yapılan araştırmada, katılımcıların durumluk ve sürekli kaygı düzeyi arasında pozitif yönde ve anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Yani durumluk kaygı düzeylerinin yüksek çıkmasının nedeni, sürekli kaygı düzeylerinin yüksek olması olabilir.

Başarılı kimlik statüsü, yoğun bir sorgulama döneminden sonra iş, meslek seçimi, arkadaşlık, flört, cinsiyet rolü, boş zaman uğraşısı alanlarında kalıcı kararlılıkların sağlanmış olduğu kimlik statüsüdür. Marcia (1967), Orlofsky (1978) ve Kroger (1989) yapmış oldukları araştırmalarda başarılı kimlik statüsüne sahip olan bireylerin kaygı düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. (Akt. Kroger, 2000) Yapılan araştırmadan elde edilen bulgular da bu sonucu desteklemektedir. Başarılı kimlik statüsünün durumluk ve sürekli kaygı düzeyinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Genç yetişkinlik döneminde, başarılı kimlik statüsüne sahip bir birey kalıcı kararlılıklara ulaşmış ve kendi kararlarını kendisi alıyor olsa da, toplumsal beklentilere uyum sağlaması gerekmektedir. Günümüzde artık üniversite eğitiminin dahi, bireyin beklentilerine uygun bir iş bulabilmesi ve geçimini sağlayabilmesi için yeterli olmaması, iş yaşamındaki rekabet ortamı, toplumsal beklentilerin yüksek olması, bireyin başarılı kimlik statüsüne sahip olsa dahi davranışlarının çevre koşulları tarafından belirlenmesine neden olabilmektedir. Yani birey, kendi

kararlarını kendisi almasına rağmen, kaygısını arttıracak dış faktörlerle karşılaşabilmektedir. Bu durum da, başarılı kimlik statüsüne sahip genç yetişkinlerin kaygı düzeylerinin yüksek çıkmasına neden olabilmektedir.

Moratoryum kimlik statüsü, yoğun bir sorgulamanın yapıldığı ancak herhangi bir kararlılığın olmadığı kimlik statüsüdür. Yapılan araştırmalar, moratoryum kimlik statüsüne sahip bireylerin, başarılı ve ipotekli kimlik statüsüne sahip bireylerden daha fazla kaygı yaşadığını göstermiştir. (Marcia, 1966; Marcia ve Rubin, 1970) Bu araştırmanın örnekleminde elde edilen bulgulara göre, beklenenin tersine moratoryum kimlik statüsünün durumluk ve sürekli kaygı düzeyinin anlamlı bir yordayıcısı olmadığı belirlenmiştir.

Bu durum Türkiye’de yetişkin yaşamına girme yaşının yükselmesi ile açıklanabilir. Eğitim süresinin uzamasının, genç yetişkinlerin ilerleyen yaşlarına rağmen evlenmemiş ve aileleriyle birlikte yaşıyor olmalarının, moratoryumu uzatmalarına ve dolayısıyla kaygı duymamalarına neden olduğu düşünülebilir.

Başarısız kimlik statüsü, herhangi bir sorgulama olsun ya da olmasın, hiçbir yaşamsal alanda herhangi bir kararın alınmadığı kimlik statüsüdür. İpotekli kimlik statüsü ise herhangi bir sorgulama yapmaksızın çevredeki otorite figürlerinin bireye ilişkin öneri ve beklentilerinin tamamen kabulünü ifade eder. Dolayısıyla yapılan araştırmalar başarısız ve ipotekli kimlik statülerinin, kaygının en az yaşandığı kimlik statüleri olduğunu ortaya çıkarmıştır. Bu çalışmada, ipotekli ve başarısız kimlik statüsünün, durumluk ve sürekli kaygı düzeyinin anlamlı bir yordayıcısı olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuç, geçmişte yapılan araştırma sonuçlarını desteklemektedir. (Marcia 1966; Marcia ve Friedman, 1970, Schenkel ve Marcia 1972)

Benlik Kimliği Objektif Ölçüm Skalası’ndan elde edilen toplam kimlik statüsü puanlarının dışında, kimlik statülerini oluşturan; meslek, arkadaşlık, flört, din, politika, felsefi yaşam, cinsiyet rolleri ve boş zaman faaliyetleri gibi 8 alt alan da ayrı ayrı puanlanabilmektedir. Birey, farklı alt alanlarda farklı kimlik statülerinde bulunabilir. Örneğin başarılı kimlik statüsüne sahip bir bireyin her alt alanda başarılı kimlik statüsüne sahip olması beklenemez. Araştırma, genç yetişkinlik dönemini

kapsadığı için, Erikson'un "yakınlığa karşı yalıtılmışlık" adını verdiği 6. evresinde özellikle ortaya çıkan meslek, arkadaşlık ve flört alt alanları ayrıca incelenmiştir.

Araştırma bulgularına göre, katılımcıların meslek alt boyutundaki kimlik statüleri ile sürekli kaygı düzeyleri arasında bir ilişki belirlenmemiştir. Ancak katılımcıların meslek alt boyutundaki ipotekli ve başarısız kimlik statüleri ile durumluk kaygı düzeyleri arasında pozitif bir ilişki belirlenmiştir. Meslek alt boyutundaki ipotekli ve başarısız kimlik statülerinde kaygı düzeyinin düşük çıkması beklenirken, bu durum beklenenin tersine bir sonuç ortaya çıkarmıştır. Farklı bir toplum için hazırlanmış olan Benlik Kimliği Objektif Ölçüm Skalası, bizim toplumumuz için meslek alt alanında ipotekli ve başarısız kimliği ortaya çıkarmakta yeterli olmayabilir. Çelen (2006) de, Berzonsky tarafından hazırlanan "Kimlik Stilleri Envanteri"ni uygularken, ipotekli stilde benzer sorunları yaşadığını ifade etmiştir.

Arkadaşlık alt boyutundaki kimlik statüleri ile sürekli kaygı düzeyleri arasında bir ilişki belirlenmemiştir. Arkadaşlık alt boyutunda sadece ipotekli kimlik statüsü ile durumluk kaygı düzeyi arasında bir ilişki belirlenmiştir. Bu durum beklenin tersine bir sonuç ortaya çıkarmaktadır fakat narsist kişilik yapısı ile açıklanabilir. Burch (1985), narsist bireylerde bir tür ipotekli kimlikten söz etmiştir. Narsist kuram, narsist bireyin kendi korkuları ve güvensizliği ile mücadele ettiğini, kaygı yaşadığını ifade eder. Bu bireyler özünü korumak için bağımsızlığının peşine düşmez (ipotekli özelliği gösterir), gerçek kişisel ilişkilerden yani yakınlık kurmaktan kaçınır. Başka bir arkadaşla yakınlığını paylaşması kendi sınırları ve kendi kuralları doğrultusunda olur. Bu durum bireyin kaygı yaşamasına neden olabilir. (Çelen, 2007)

Flört alt boyutundaki kimlik statüleri ile sürekli kaygı düzeyi arasında bir ilişki belirlenmemiştir. Sadece moratoryum kimlik statüsünün, durumluk kaygı düzeyinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu belirlenmiştir. Bu sonuç literatürü desteklemektedir. Flört alt alanında moratoryum kimlik statüsüne sahip olan bir birey, henüz kararlılığa ulaşmamış olması sebebiyle yakın ilişkilerde kaygı yaşayabilir. Orlofsky'ye (1976) göre yakın ilişkilerde genç yetişkinler farklı etkileşim stilleri sergilemektedirler. Yakınlık öncesi stildeki bireyler, kararlılık sürecinde karmaşa sergileyip ikilemler duygular yaşayabilirler, uzun soluklu ve derin olmayan aşk ilişkileri yaşayabilirler

(Akt. Çelen, 2007). Bu durum da flört alt alanında moratoryum kimlik statüsü sahibi genç yetişkinlerin kaygı düzeyinin yüksek çıkmasına neden olabilir.

KAYNAKLAR

- Adams, G.R., Berzonsky M.D. (2006). *Adolescence*, U.K.:Blackwell Publishing
- Akandere, M. (1997). *Üniversite Gençliğinde Görülen Kaygının Giderilmesinde Sporun Etkisi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- ALTİS, “Yetişkinlik/ Yaşlılık Dönemi”, http://www.altis.gen.tr/psikoloji_yetis.htm , (05.05.2007)
- Altuğ, D. (2004). *Çocukluktan Yaşlılığa Kendilik Değeri*, Ankara: Haberal Eğitim Vakfı Yayınları.
- Archer, S.L. (1989). *Gender Differences in Identity Development: Issues of process, domain, and timing*, *Journal of Adolescence*, 12, 117-138.
- Arık, A. (1998). *Psikolojide Bilimsel Yöntem*, 2. Baskı, İstanbul: Çantay Kitabevi.
- Arnett, J.J., (2004). *Emerging Adulthood, the Winding Route From the Late Teens Through Twenties*, U.K.: Oxford University Press.
- Ataç, F. (1991). *İnsan Yaşamında Psikolojik Gelişim*, İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Atak, H. (2005). *Beliren Yetişkinlik:Yeni Bir Yaşam Döneminin Türkiye’de İncelenmesi*,Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Atak, H. (2006). Türkiye’de Yetişkinlik Ölçütleri: Dengeye Ulaşma mı? Sınırlandırılmışlık mı?, XIV. Ulusal Psikoloji Kongresi, Ankara.
- Atak, H. (2007). *Beliren Yetişkinlik (Emerging Adulthood): İnsan Yaşamında Yeni Bir Dönem*, <http://emergingadulthoodinturkey.blogcu.com/2264534>,(15.03.2007).
- Beckett, C. (2002). *Human Growth and Development*, London: Sage Publication.
- Bilgin, Ş. (2001). *Ergenlerde Kaygı ile Benlik Saygısı Arasındaki İlişki*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Conger, J.J. (1991). *Adolescence and Youth*, 4th ed., N.Y.: Harper Collins Publication.
- Cüceloğlu, D. (2005). *İnsan ve Davranışı*, İstanbul: Remzi Kitabevi

Çelen, H.N. (2006). Parental Control Mechanisms and their Relation to Identity Styles, 10. EARA Congress, Abstract Book.

Çelen, H.N. (2007). *Ergenlik ve Genç Yetişkinlik*, İstanbul: Papatya Yayıncılık.

Dereboy, İ.F. (1993). *Kimlik Bocalaması: Anlamak, Tanımak, Ele Almak*, Malatya: Özmert Ofset.

Develi, E. (2006). *Konya'da İlköğretim Okullarında Görev Yapan Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Sürekli Kaygı Durumlarının İncelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Ekşi, P. (1998). *Sınav Kaygısının Üniversite Adayı Ergenlerde İncelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Erbaş, M.K. (2005). *Üst Düzey Basketbolcularda Durumluk Kaygı Düzeyleri ve Performans İlişkisi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Erden, M., Akman, Y. (2002). *Gelişim ve Öğrenme*, 11. Baskı, Ankara: Arkadaş Yayınevi.

Erdul, G. (2005). *Üniversite Öğrencilerinin Zaman Yönetimi Becerileri İle Kaygı Düzeyleri Arasındaki İlişki*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Erikson, E. (1968). *Identity: Youth and Crises*, New York: W.W. Norton & Co. Ins.

Eryüksel, G.N. (1987). *Ergenlerde Kimlik Statülerinin İncelenmesine İlişkin Kesitsel Bir Çalışma*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Fidanoğlu, O. (2006). *Evlilik Uyumu, Mizah Tarzı ve Kaygı Düzeyi Arasındaki İlişki*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Gültekin, F. (2000). *Lise Öğrencilerinin Kendini Açma Davranışlarının Kimlik Gelişim Düzeyleri Açısından İncelenmesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Hendry, L.B., Kloep, M. (2002). *Lifespan Development, Resources, Challenges and Risks*, U.K.: Thomson Learning.

Hurlock E.B. (1959). *Developmental Psychology*, New York: M.C. Graw Hill.

Karadeniz, E. (2005). *Üniversite Giriş Sınavına Hazırlanan Lise Son Sınıf Öğrencileri ve Velilerinin Kaygı Düzeyleri, Başetme Yolları ve Denetim Odağı Arasındaki İlişki*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Karasar, N. (2001). *Araştırmalarda Rapor Hazırlama*, 11. Baskı, Ankara: Nobel Yayınevi.

Kantarcıoğlu, A. (2004). *Suç İşlemiş Erkek Ergenlerin Bağlanma Davranışları, Kişilik Boyutları ve Kimlik Gelişimlerinin İncelenmesi*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Köknel, Ö. (1990). *Korkular, Takıntılar, Saplantılar*, İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

Köknel, Ö. (1997). *Kaygıdan Mutluluğa Kişilik*, 14. Baskı, İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

Kroger, J. (1989). *İdentiye in Adolescence. The Balance Between Self and Other*, London: Sage Publications.

Kroger, J. (2000). "Ego Identity Status Research in the New Millennium", *International Journal of Behavioral Development*, 24, 145-149

Kulaksızoğlu, A. (1999). *Ergenlik Psikolojisi*, İstanbul: Remzi Kitabevi.

Marcia, J. (1966) "Development and validation of Ego Identity Status" *Journal of Personality* 7,5, 551-558

Muuss, R.E. (1996). *Theories of Developmental Psychology*, New York: The M.C.Grow Hill Company.

Onur, B. (1995). *Çocuk ve Ergen Gelişimi*, 5. Baskı, Ankara: İmge Kitabevi.

Onur, B. (2006). *Gelişim Psikolojisi. Yetişkinlik, Yaşlılık, Ölüm*, 7. Baskı, Ankara: İmge Kitabevi.

Öner, N. (1996). *Türkiyede Kulalnılan Psikolojik Testler: Bir Başvuru Kaynağı*, 3. Baskı, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.

Öner, N. , Le Compte A. (1998). *Süreksiz Durumluk Kaygı Envanteri El Kitabı*, İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Yayınları.

Papalia, D.E., Wendkosolds, S. (1978). *Human Development*, Tokyo: Kosaido Press.

Plotnik, R. (2005). *Introduction to Psychology*, 7th ed., London: Thomson& Wadsworth.

Piaget, J., Inhelder, B. (1973). *Memory and Intelligence*, London: Routledge.

Santrock, J. W. (1999). *Life Span Development*, New York: Mc Graw Hill.

Shaffer, D.R., (1979). *Social and Personality Development*, California: Brooks & Cole Publishing Company.

Sinnott, J. (2000). *The Development of Logic in Adulthood*, New York: Plenum Press.

Şeyhoğlu, M. (2005). *Öğretmenlerin ve Yöneticilerin Bilgisayar Kaygı Düzeyleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü.

EKLER

EK-A

Benlik Kimliği Objektif Ölçüm Skalası (Soru Formu)

Size verilen ölçekteki her maddeyi dikkatle okuyun ve sizin kendi düşünceniz ve duygularınızı ne derecede yansıttığını A-F seçeneklerinden birini işaretleyerek belirtin. Şayet bir cümlenin birden fazla bölümü varsa, cevabınızı lütfen cümlenin tümüne göre verin. Lütfen her madde için cevaplarınızı size ayrıca verilen cevap formu üzerinde aşağıdaki seçeneklerden sizin durumunuza en çok uyanı seçerek belirtiniz. Lütfen soru formu üzerine hiçbirşey yazmayınız.

- A : Kesinlikle katılıyorum
- B : Çoğunlukla katılıyorum
- C : Bazen katılıyorum
- D : Bazen katılmıyorum
- E : Çoğunlukla katılmıyorum
- F : Kesinlikle katılmıyorum

- 1) Benim için hangi mesleğin uygun olduğu hakkında bir fikrim yok. Bulacağım herhangi bir işte çalışırım.
- 2) Din konusunda bana hitap eden bir şey bulmuş değilim ve araştırma gereği de hissetmiyorum.
- 3) Erkeklerin ve kadınların rolleri hakkında düşüncelerim, anne ve babaminkilerle aynıdır. Onlar için geçerli olan benim içinde geçerlidir.
- 4) Bana hitap eden tek bir yaşam biçimi yok ve bu konuda pek fazla düşünmüyorum.
- 5) Çok çeşitli insan var. Ben hala bana uygun arkadaşları bulabilmek için çeşitli yollar arıyorum.
- 6) Şimdiye kadar boş zamanlarımı dolduracak belirli bir faaliyet aramış değilim ancak bazen diğerlerine uyup bir şeylerle uğraştığım olur.
- 7) Nasıl flört etmeli konusunu şimdiye kadar pek düşünmedim. Zaten flört edip etmemek konusu beni pek fazla ilgilendirmiyor.
- 8) Politik olarak neyi desteklediğimi ve neye inandığımı bilmenin önemli olduğunu düşünüp, bana uygun bir görüş geliştirmeye çalıştım.
- 9) Bir birey olarak ne kadar yetenekli olduğuma ve benim için hangi işlerin uygun olacağına hala karar vermeye çalışıyorum.
- 10) Din konusu beni pek düşündürmüyor ama rahatsız da etmiyor.
- 11) Evlilikte sorumlulukları paylaşmanın birçok yolu var, benim için hangisinin uygun olacağına hala karar vermeye çalışıyorum.
- 12) Hayatımın nasıl olması gerektiği hakkında akla yatkın bir bakış açısı var ama henüz karar vermeye çalışıyorum.
- 13) Arkadaşlık etmek için birçok neden vardır ama ben yakın arkadaşlarımı kendi karar verdiğim belirli bazı değerleri ve benzerlikleri temel alarak seçiyorum.

- 14) Henüz beni çok bağlayan bir boş zaman uğraşısı olmamasına rağmen, değişik uğraşlar deneyerek gerçekten ilgilendiğim bir tanesini arıyorum.
- 15) Geçmiş deneyimlere dayanarak şimdi istediğim flört tarzını seçmiş bulunuyorum.
- 16) Politika hakkında pek düşünmüş değilim, beni fazla ilgilendirmiyor.
- 17) Meslek seçiminde ailemin benim için planladığı meslek ilk sırayı almıştır.
- 18) Her kişinin dini inancı kendine özgüdür. Bu konuyu tekrar tekrar düşündüm ve neye inanabileceğimi biliyorum.
- 19) Erkek ve kadınların evlilikteki rollerini ciddi bir şekilde düşünmüş değilim, bu konu beni pek ilgilendirmiyor.
- 20) Uzun süre düşündükten sonra benim için neyin ideal bir yaşam biçimi olduğu hakkında kişisel görüşümü geliştirdim ve bu görüşü kimsenin değiştirebileceğini sanmıyorum.
- 21) Arkadaşlarımı nasıl seçeceğim konusunda benim için en iyi olanı annem ve babam bilir.
- 22) Birçok şey arasından düzenli olarak yapabileceğim bir veya birkaç boş zaman uğraşısı seçtim ve bu seçimlerimden memnunum.
- 23) Flört etme hakkında fazla düşünmüyorum. Olayları akışına bırakıyorum.
- 24) Politikaya gelince, sanırım bu konuda anne ve babama benziyorum. Oy verme ve benzeri konularda onların yaptıklarını yapıyorum.
- 25) Bana en uygun işi bulmak beni pek ilgilendirmiyor. Herhangi bir iş olabilir. Yani ne bulursam ona takılıp giderim.
- 26) Benim için dinin ne anlam ifade ettiği konusunda tereddütlüyüm. Bu konuda bir karara varmış olmayı isterdim ama henüz arayışım bitmiş değil.
- 27) Erkeklerin ve kadınların rolleri hakkındaki düşüncelerim doğrudan annem, babam ve ailemden geliyor. Daha fazlasını araştırmaya gerek duymadım.
- 28) Benim için ideal yaşam biçiminin ne olacağı annem ve babam tarafından öğretilmiştir ve ben onların bana öğrettiklerini sorgulama gereksinimi hiç duymuyorum.
- 29) Gerçekten yakın arkadaşım yok, şu anda da böyle birini aradığımı zannetmiyorum.
- 30) Bazen boş zaman uğraşlarına katılıyorum ama düzenli bir şekilde yapılacak belirli bir etkinlik aramak için pek gereksinim hissetmiyorum.
- 31) Değişik tip flört ilişkilerini denedim. Benim için neyin en iyi olduğuna henüz karar vermiş değilim.
- 32) Politik bir görüş getirmek için çeşitli partiler ve düşünceleri öğrenmeye çalışıyorum ancak henüz kararsızım.
- 33) Kafamda oluşması bir hayli zamanımı aldı ama şimdi bir meslek olarak neyi istediğimi gerçekten biliyorum.
- 34) Şu anda din konusu kafamı karıştırıyor. Neyin doğru neyin yanlış olduğu hakkındaki görüşlerimi değiştirip duruyorum.
- 35) Erkeklerin ve kadınların evlilikteki rolleri hakkında bir müddet düşündüm ve benim için neyin en iyi olacağına karar verdim.
- 36) Yaşam hakkında kabul edilebilir bir bakış açısı bulmak için başkalarıyla birçok fikir alışverişine giriyorum ve biraz da kendimi tanımaya çalışıyorum.
- 37) Ben sadece anne ve babamın onaylayacağı arkadaşlar seçerim.
- 38) Her zaman anne ve babamın yaptığı boş zaman uğraşlarının aynılarını yapmaktan hoşlanmış ve hiçbir zaman başka şeyler yapmayı ciddi olarak düşünmemişimdir.
- 39) Sadece anne ve babamın flört etmemi beklediği tipte kişilerle çıkarırım.

- 40) Politik inançlarımı baştan sona düşündüm ve görüyorum ki, anne ve babamın inandıklarının bazı yönlerine katılıyor bazı yönlerine ise katılmıyorum.
- 41) Anne ve babam uzun bir süre önce meslek olarak neyi seçmem gerektiğine karar verdiler ve ben onların planlarını takip ediyorum.
- 42) Dini inançla ilgili kendime ciddi sorular sorduğum bir dönemim oldu ama bir birey olarak neye inandığımı biliyorum.
- 43) Bugünlerde eşlerin evlilikteki rolleri hakkında düşünüyorum ve bu konuda bir karar vermeye çalışıyorum.
- 44) Anne ve babamın yaşam hakkındaki görüşleri benim için yeterlidir. Başka bir şeye ihtiyaç duymuyorum.
- 45) Birçok değişik arkadaşlıklar denedim, artık şimdi bir arkadaşta neler aradığımı biliyorum.
- 46) Birçok değişik boş zaman uğraşlarını denedikten sonra, kendi başıma veya arkadaşlarla birlikte yapmaktan gerçekten hoşlandığım bir veya birkaç uğraş buldum.
- 47) Flört hakkındaki tercihlerim halen gelişme sürecinde henüz tamamen karar vermiş değilim.
- 48) Politik inançlarımdan emin değilim, aslında neye inanabileceğimi belirlemeye çalışıyorum.
- 49) Karar vermem uzun bir süre aldı ama şimdi bir meslek için hangi yönde hareket edeceğimi kesinlikle biliyorum.
- 50) Anne ve babamın yaptığı dini vecibeleri bende aynen yapıyorum. Nedenini hiç sorgulamadım.
- 51) Evli çiftlerin aile sorumluluklarını paylaşabilecekleri pek çok yol vardır. Ben bunların üzerinde epeyce düşündüm ve şimdi kendim için ne istediğimi kesinlikle biliyorum.
- 52) Yaşamdan genelde hoşlanırım ve belirli bir yaşam görüşüne sahip olmak gibi bir çabam yoktur.
- 53) Hiç yakın arkadaşım yok. Sadece değişik gruplara takılıp, dolaşıyorum.
- 54) Uzun bir süre devam etmekten hoşlanacağım bir veya birkaç boş zaman uğraşı bulabilme umuduyla çeşitli uğraşlar deniyorum.
- 55) Değişik tipte kişilerle flört ettim ve şimdi flört hakkında kendi 'kurallarımın' ne olduğu ve kimle flört edeceğimi kesinlikle biliyorum.
- 56) Belirli bir yönde tercih yapabilecek kadar politika ile ilgilenmiş değilim.
- 57) Seçebilecek çok değişik iş var. Meslek olarak ne yapacağıma karar vermeye çalışıyorum.
- 58) Dinimi asla sorgulamadım. Şayet anne ve babam için doğru olan o ise, benim içinde doğru olan odur.
- 59) Erkeklerin ve kadınların rolleri hakkındaki fikirler öyle çeşitli gözüküyor ki bu konuda fazla düşünmüyorum.
- 60) Kendi kendime epeyce inceledikten sonra, yaşam biçiminin ne olması gerektiği hakkında bir görüş vardır.
- 61) Benim için hangi arkadaşlığın en iyi olacağını gerçekten bilmiyorum. Arkadaşlığın benim için tam olarak ne anlamı olduğunu belirlemeye çalışıyorum.
- 62) Boş zaman uğraşlarıyla ilgili tüm tercihlerimi anne ve babamdan öğrendim ve başka bir şey denemedim.
- 63) Ben sadece anne ve babamın onaylayacağı kişilerle flört ederim.
- 64) Anne ve babamın kürtaj ve ölümcül hastaların kendi rızalarıyla öldürülmeleri gibi konularda her zaman kendi politik ve ahlaki inançları olmuştur ve ben her zaman onların görüşlerini benimsemişimdir.

Benlik Kimliği Objektif Ölçüm Skalası (Yanıt Formu)

Adınız, Soyadınız :

Cinsiyetiniz :

Yaşınız :

A : Kesinlikle katılıyorum C : Bazen katılıyorum E : Çoğunlukla katılmıyorum
B : Çoğunlukla katılıyorum D : Bazen katılmıyorum F : Kesinlikle katılmıyorum

	A	B	C	D	E	F
1)	0	0	0	0	0	0
2)	0	0	0	0	0	0
3)	0	0	0	0	0	0
4)	0	0	0	0	0	0
5)	0	0	0	0	0	0
6)	0	0	0	0	0	0
7)	0	0	0	0	0	0
8)	0	0	0	0	0	0
9)	0	0	0	0	0	0
10)	0	0	0	0	0	0
11)	0	0	0	0	0	0
12)	0	0	0	0	0	0
13)	0	0	0	0	0	0
14)	0	0	0	0	0	0
15)	0	0	0	0	0	0
16)	0	0	0	0	0	0
17)	0	0	0	0	0	0
18)	0	0	0	0	0	0
19)	0	0	0	0	0	0
20)	0	0	0	0	0	0
21)	0	0	0	0	0	0
22)	0	0	0	0	0	0
23)	0	0	0	0	0	0
24)	0	0	0	0	0	0
25)	0	0	0	0	0	0
26)	0	0	0	0	0	0
27)	0	0	0	0	0	0
28)	0	0	0	0	0	0
29)	0	0	0	0	0	0
30)	0	0	0	0	0	0
31)	0	0	0	0	0	0
32)	0	0	0	0	0	0

	A	B	C	D	E	F
33)	0	0	0	0	0	0
34)	0	0	0	0	0	0
35)	0	0	0	0	0	0
36)	0	0	0	0	0	0
37)	0	0	0	0	0	0
38)	0	0	0	0	0	0
39)	0	0	0	0	0	0
40)	0	0	0	0	0	0
41)	0	0	0	0	0	0
42)	0	0	0	0	0	0
43)	0	0	0	0	0	0
44)	0	0	0	0	0	0
45)	0	0	0	0	0	0
46)	0	0	0	0	0	0
47)	0	0	0	0	0	0
48)	0	0	0	0	0	0
49)	0	0	0	0	0	0
50)	0	0	0	0	0	0
51)	0	0	0	0	0	0
52)	0	0	0	0	0	0
53)	0	0	0	0	0	0
54)	0	0	0	0	0	0
55)	0	0	0	0	0	0
56)	0	0	0	0	0	0
57)	0	0	0	0	0	0
58)	0	0	0	0	0	0
59)	0	0	0	0	0	0
60)	0	0	0	0	0	0
61)	0	0	0	0	0	0
62)	0	0	0	0	0	0
63)	0	0	0	0	0	0
64)	0	0	0	0	0	0

EK-B

Durumluk Kaygı Ölçeği

YÖNERGE : Aşağıda kişilerin kendilerine ait duygularını anlatmada kullandıkları birtakım ifadeler verilmiştir. Her ifadeyi okuyun, sonra da nasıl hissettiğinizi ifadelerin sağ tarafındaki parantezlerden uygun olanını karalamak suretiyle belirtin. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Herhangi bir ifadenin üzerinde fazla zaman sarf etmeksizin anında nasıl hissettiğinizi gösteren cevabı işaretleyin.

	Hiç	Biraz	Çok	Tamamiyle
1. Şu anda sakinim.	(1)	(2)	(3)	(4)
2. Kendimi emniyette hissediyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)
3. Şu anda sınırlarım gergin.	(1)	(2)	(3)	(4)
4. Pişmanlık duygusu içindeyim.	(1)	(2)	(3)	(4)
5. Şu anda huzur içindeyim.	(1)	(2)	(3)	(4)
6. Şu anda hiç keyfim yok.	(1)	(2)	(3)	(4)
7. Başıma geleceklerden endişe ediyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)
8. Kendimi dinlenmiş hissediyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)
9. Şu anda kaygılıyım.	(1)	(2)	(3)	(4)
10. Kendimi rahat hissediyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)
11. Kendime güvenim var.	(1)	(2)	(3)	(4)
12. Şu anda asabım bozuk.	(1)	(2)	(3)	(4)
13. Çok sinirliyim.	(1)	(2)	(3)	(4)
14. Sınırlarımın çok gergin olduğunu hissediyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)
15. Kendimi rahatlamış hissediyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)
16. Şu anda halimden memnunum.	(1)	(2)	(3)	(4)
17. Şu anda endişeliyim.	(1)	(2)	(3)	(4)
18. Heyecandan kendimi şaşkına dönmüş hissediyorum.	(1)	(2)	(3)	(4)
19. Şu anda sevinçliyim.	(1)	(2)	(3)	(4)
20. Şu anda keyfim yerinde.	(1)	(2)	(3)	(4)

Durumluk Kaygı Puanı :

Sürekli Kaygı Ölçeği

YÖNERGE : Aşağıda kişilerin kendilerine ait duygularını anlatmada kullandıkları birtakım ifadeler verilmiştir. Her ifadeyi okuyun, sonrada genel olarak nasıl hissettiğinizi, ifadelerin sağ tarafındaki parantezlerden uygun olanını karalamak suretiyle belirtin. Doğru ya da yanlış cevap yoktur. Herhangi bir ifadenin üzerinde fazla zaman sarf etmeksizin genel olarak nasıl hissettiğinizi gösteren cevabı işaretleyin.

	Hemen hiçbir zaman	Bazen	Çok zaman	Hemen her zaman
21. Genellikle keyfim yerindedir.	(1)	(2)	(3)	(4)
22. Genellikle çabuk yorulurum.	(1)	(2)	(3)	(4)
23. Genellikle kolay ağlarım.	(1)	(2)	(3)	(4)
24. Başkaları kadar mutlu olmak isterim.	(1)	(2)	(3)	(4)
25. Çabuk karar veremediğim için fırsatları kaçıırım.	(1)	(2)	(3)	(4)
26. Kendimi dinlenmiş hissederim.	(1)	(2)	(3)	(4)
27. Genellikle sakin, kendime hakim ve soğukkanlıyım.	(1)	(2)	(3)	(4)
28. Güçlüklerin yenemeyeceğim kadar biriktiğini hissederim.	(1)	(2)	(3)	(4)
29. Önemsiz şeyler hakkında endişelenirim.	(1)	(2)	(3)	(4)
30. Genellikle mutluyum.	(1)	(2)	(3)	(4)
31. Her şeyi ciddiye alır ve etkilenirim.	(1)	(2)	(3)	(4)
32. Genellikle kendime güvenim yoktur.	(1)	(2)	(3)	(4)
33. Genellikle kendimi güvende hissederim.	(1)	(2)	(3)	(4)
34. Sıkıntılı ve güç durumlarla karşılaşmaktan kaçınırım.	(1)	(2)	(3)	(4)
35. Genellikle kendimi hüzünlü hissederim.	(1)	(2)	(3)	(4)
36. Genellikle hayatımdan memnunum.	(1)	(2)	(3)	(4)
37. Olur olmaz düşünceler beni rahatsız eder.	(1)	(2)	(3)	(4)
38. Hayal kırıklıklarımı öylesine ciddiye alırım ki hiç unutamam.	(1)	(2)	(3)	(4)
39. Akli başında ve kararlı bir insanım.	(1)	(2)	(3)	(4)
40. Son zamanlarda kafama takılan konular beni tedirgin eder.	(1)	(2)	(3)	(4)

Sürekli Kaygı Puanı :

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı: Elçin
Soyadı: Gönül
Doğum Yeri: İstanbul
Doğum Tarihi: 08.03.1983
Uyruğu: T.C.
Tel: 05366166169
e-mail: elcin.gonul@mynet.com

Eğitim

Yüksek Lisans: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Bölümü (2005-2008)

Lisans: Maltepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü (2001-2005)

Lise- Ortaokul : Marmara Koleji (1994-2001)

İş Deneyimi

Acıbadem Çocuk Evi (2006-....)
Görev: Sorumlu Müdür-Psikolog

İlk Öğretmenim Anaokulu (2007-2008)
Görev: Psikolog

Minik Düşler Çocuk Evi (2006-2007)
Görev: Psikolog

Kırmızı Pabuç Çocuk Evi (2005-2006)
Görev: Sorumlu Müdür- Psikolog

Staj

Marmara Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı (2007)

İstanbul Üniversitesi Çapa Tıp Fakültesi Çocuk Ruh Sağlığı Anabilim Dalı (2005)

Özel Atacan Anaokulu (2005)

Marmara Koleji Rehberlik Servisi (2004)

Metin Sabancı Spastik Çocuklar Merkezi (2003)

Mesleki Eğitim ve Seminerler

14. Ulusal Psikoloji Kongresi (6-8 Eylül 2006)

15. Ulusal Çocuk ve Ergen Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Kongresi (21-24 Nisan 2005)

T.C. Maltepe Üniversitesi “Aile Okulu 4 (Değişen Dünyada Aile)” Sertifika Programı (5-26 Mart 2005)

9. Ulusal Psikoloji Öğrencileri Kongresi “Bireyden Topluma Duyarlılık” (30 Haziran-4 Temmuz 2004)

T.C. Maltepe Üniversitesi “Aile Okulu 3 Sertifika Programı” (6-27 Mart 2004)

Cerebral Palsy Symposium V (10-11 Ekim 2003)

Yabancı Dil: İngilizce

Bilgisayar: Windows (Microsoft Office Excel, Word, Power Point)